1. ประวัติความเป็นมา

1.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประวัติความเป็นมายาวนานมากตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แต่ไม่มีเอกสารทางประวัติศาสตร์ให้ศึกษาค้นคว้า ได้แต่คาดคะเนจากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นในบริเวณนี้ ซึ่งระบุว่าในภูมิภาคแถบนี้ได้มีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคหินเก่า การตั้งถิ่นฐานและลำดับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของแต่ละอำเภอมักจะคาบเกี่ยวกันหลายอำเภอ คือ กลุ่มอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอขุนยวม กับ กลุ่มอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ช่วงก่อนปี พ.ศ. 1800 คาดคะเนความเป็นไปในทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้จากที่ต่าง ๆ ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า และอำเภอขุนยวม ที่บ่งบอกว่ามีการตั้งถิ่นฐานคนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนปลาย (32,000 ปีมาแล้ว) ถึงยุคโลหะ-เหล็ก (ประมาณ 1,100 ปีมาแล้ว) ในพื้นที่บริเวณนี้ หลังจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ผ่านไป เริ่มมีหลักฐานที่เป็นบันทึกเรื่องราว พงศาวดาร ตำนาน และคำบอกเล่าสืบต่อกันมา ประกอบหลักฐานที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ค้นพบในพื้นที่ สรุปได้ว่าการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ 3 ประเด็นหลัก คือ

1) คนไต (ไทใหญ่) อพยพมาจากรัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำการเกษตรในพื้นที่ต่าง ๆ เมื่อการประกอบอาชีพมั่นคงเป็นหลักฐานก็ตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยบางแห่งยังตั้งชื่อหมู่บ้านตรงกันกับหมู่บ้านรัฐฉาน เช่น บ้านเมืองปอน ซึ่งคนไตเรียกว่า “เมิงป่อน” ในรัฐฉานก็มี “เมิงป่อน” เช่นเดียวกัน และคนเฒ่าคนแก่ของบ้านเมืองปอนเคยเล่าเรื่องในอดีตให้ฟังว่าครอบครัวของตนสืบเชื้อสายมาจากเมิงป่อนในรัฐฉาน หรือ ที่อำเภอแม่ลาน้อยเดิมเป็นที่อยู่ของชนเผ่าลัวะ ต่อมาชาวไตได้อพยพเข้ามาแทนที่ชาวลัวะซึ่งถอยขึ้นไปอาศัยอยู่ตามภูเขาสูง

2) การขยายตัวของหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เป็นหมู่บ้านใหญ่มีผู้คนมากขึ้น ที่ทำกินไม่เพียงพอ จำเป็นต้องแสวงหาที่ทำกินใหม่ เริ่มแรกจะออกไปทำไร่ทำสวนก่อน นานเข้าเมื่อมีเพื่อนฝูงไปทำไร่ทำสวนรวมกันมากขึ้นจะอพยพไปตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันจนกลายเป็นหมู่บ้าน การตั้งถิ่นฐานในลักษณะนี้เป็นเรื่องปกติของชาวแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะชาวเขา ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองที่ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ตามที่ราบระหว่างหุบเขาและพื้นที่สูง มีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันกับป่าเขาแม่น้ำ เมื่อบริเวณใดมีสมาชิกหนาแน่นขึ้นก็จะออกแสวงหาทำเลใหม่ให้ทำมาหากินได้โดยสะดวก หรือ ชาวเขาบางเผ่าปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ก็จะอพยพเข้าป่าลึกและเขาสูง เพื่อทำมาหากินกับป่าตามที่ถนัดมาแต่เดิม เช่น ชนเผ่าลัวะ ที่สันนิษฐานว่าเคยเป็นชนเผ่าที่มีความเจริญในภูมิภาคแถบนี้ แต่เพราะการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมไม่ดี ปรับตัวให้กลมกลืนกับความเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ชนเผ่านี้จึงกระจัดกระจายหาถิ่นฐานทำเลใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นบนภูเขาสูง

3) คนเมืองอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง โดยจังหวัดที่มีการอพยพเข้ามามากที่สุด คือ เชียงใหม่ รองลงไป คือ จังหวัดแพร่ พะเยา และเชียงราย สาเหตุที่อพยพคือต้องการแสวงหาทำเลที่ทำกิน

ต่อมาเมื่อมีการตั้งถิ่นฐานได้มั่นคงแล้ว ผู้คนค่อนข้างจะมีถิ่นฐานที่อยู่เป็นหลักแหล่งถาวร การอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนจึงมีน้อย ผู้ปกครองเมืองจึงจัดระบบการบ้านเมืองให้เป็นรูปแบบเมืองหน้าด่าน โดยยกแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองหน้าด่านใน ปี พ.ศ. 2417 มีขุนยวม เมืองปาย เป็นเขตแดน เมืองยวมเป็นเมืองรอง ให้มีเจ้าฟ้าปกครองเมือง และจัดในรูปเป็นส่วนหนึ่งของเชียงใหม่ เรียกว่า “บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “บริเวณพายัพเหนือ” และสุดท้ายเปลี่ยนเป็น “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ดังเช่นปัจจุบัน

1.2 ลำดับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์

1.2.1 ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (32,000 – 1,100 ปีมาแล้ว) ช่วงก่อน ปี พ.ศ. 1800 ไม่มีหลักฐานด้านเอกสารที่เป็นประวัติเรื่องราวที่บันทึกไว้ ความเป็นไปในทางประวัติศาสตร์ของยุคนี้คาดคะเนได้จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้จากที่ต่าง ๆ ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า และอำเภอขุนยวม ซึ่งบ่งบอกว่ามีคนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนปลาย (32,000 ปีมาแล้ว) ถึงยุคโลหะ-เหล็ก (ประมาณ 1,100 ปีมาแล้ว) อยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณนี้ โดยชีวิตความเป็นอยู่อาศัยธรรมชาติโดยตรง เช่น ล่าสัตว์ เก็บพืชผักผลไม้จากป่า เป็นต้น ยังไม่มีการเพาะปลูกหรือทำการเกษตร ต่อมาอีกระยะหนึ่งได้มีการพัฒนาสภาพการเป็นอยู่มากขึ้น โดยรู้จักทำอาวุธสำหรับล่าสัตว์และเครื่องมือทุ่นแรงต่าง ๆ เช่น เครื่องมือหินลับ เครื่องมือหินขัด หลายชนิด

จากการสำรวจของนักโบราณคดีในถ้ำต่าง ๆ และบริเวณรอบถ้ำในเขตพื้นที่อำเภอปางมะผ้า พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดิมหลายยุคหลายสมัย ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์โบราณจำนวนอย่างน้อย 5 โครง อายุประมาณ 13,000 - 12,000 ปี และ 9,720 ปีมาแล้ว กระดูกสัตว์และเมล็ดพืชที่ใช้เป็นอาหารมากมายหลายชนิด เช่น เมล็ดน้ำเต้า แตงกวา และพืชตระกูลถั่วฝักยาว อายุเก่าแก่กว่า 12,000 ปี มาแล้ว เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหิน เช่น เครื่องมือหินขัดเป็นขวานหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า อายุประมาณ 8,600 ปี มาแล้ว เครื่องมือหินกะเทาะและขวานหินที่มีอายุประมาณ 8,000 – 4,000 ปี มาแล้ว เป็นต้น เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินลายเชือกทาบ ลายขูดขีด มีอายุประมาณ 5,300 - 3000 ปี มาแล้ว เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากเหล็ก เช่น ห่วงเหล็ก ขวานด้านสั้น สิ่ว เป็นต้น มีอายุประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว โลงที่ทำขึ้นโดยการขุดเจาะท่อนไม้ซุงลักษณะคล้ายเรือหัวท้ายตัด มีความกว้างน้อยกว่า 2 เมตร ความยาวประมาณ 50 เมตร เรียกว่า “โลงผีแมน” ซึ่งนักโบราณคดียังไม่สามารถหาหลักฐานยืนยันได้ว่าสร้างขึ้นโดยมนุษย์ในยุคสมัยใด ด้วยวัตถุประสงค์ใด แต่สันนิษฐานได้ว่าใช้สำหรับบรรจุศพ

รูป 6 (บน) โครงกระดูกมนุษย์โบราณ ขุดค้นพบในถ้ำในเขตพื้นที่ อ.ปางมะผ้า
(ล่าง) โลงผีแมน ค้นพบในถ้ำผีแมน อ.ปางมะผ้า

สำหรับในเขตพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน นักโบราณคดีได้ขุดพบหลักฐานทางโบราณคดีบริเวณตำบลหมอกจำแป่ จำนวน 19 แห่ง ตำบลปางหมู จำนวน 7 แห่ง และตำบลผาบ่อง จำนวน 2 แห่ง ซึ่งหลักฐานที่พบมากที่สุดบริเวณดอยป่าหวาย บนฝั่งตะวันออกของลำน้ำแม่สะงา เขตบ้านแม่สะงา ตำบลหมอกจำแป่ เป็นหลักฐานเกี่ยวกับขวานหินกะเทาะ 957 ชิ้น เครื่องมือหินกะเทาะ 58 ชิ้น เครื่องมือสะเก็ดหิน 162 ชิ้น เป็นต้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้น่าจะเป็นที่อยู่ของมนุษย์ยุคหินเก่า ซึ่งมีอายุประมาณ 4,500 – 7,000 ปีมาแล้ว (กองโบราณคดี : 2526) สมัยนั้นยังไม่มีการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ ยังชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ หรือเก็บพืชที่เป็นอาหารจากป่าตามธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยก็อยู่ตามถ้ำต่าง ๆ ต่อมาเริ่มพัฒนาขึ้นโดยมีการขัดถูเครื่องมือเครื่องใช้ให้คม เรียบ สวยงามขึ้น (พบขวานหินขัดและหินลับในบริเวณเดียวกัน) รู้จักการเพาะปลูกพืช โดยพบเครื่องมือหินเจาะรู เมื่อนำไม้ปลายแหลมมาเสียบให้ถ่วงน้ำหนักไม้ แล้วใช้เจาะรูบนพื้นดิน สำหรับหยอดเมล็ดพืชตามริมฝั่งหรือเชิงเขา

หลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในจังหวัดแม่ฮ่องสอน นักโบราณคดีได้แบ่งยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงจากเป็น 4 ยุคสมัย ดังนี้

สมัยไพลสโตซีนตอนปลาย (วัฒนธรรมหินกะเทาะ หรือ สมัยหินเก่าตอนปลาย)

ช่วงเวลาประมาณ 32,380–11,550 ปีมาแล้ว

คน มีการขุดค้นพบโครงกระดูกคนจากแหล่งโบราณคดีเพิงถ้ำผาลอด อ.ปางมะผ้า จำนวนอย่างน้อย 2 โครง โครงที่ 1 มีอายุประมาณ 13,000 ปี ขุดพบพร้อมกับของเซ่นที่เป็นชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ และก้อนหินกรวดที่อาจจะเป็นข้องหิน ส่วนเหนือของหลุมฝังศพมีการนำก้อนหินกรวดและหินปูนขนาดใหญ่วางทับโดยรอบ โครงที่ 2 มีอายุประมาณ 12,000 ปีมาแล้ว ถูกพบในพื้นที่เหนือหลุมศพเดิมพร้อมของเซ่นที่วางข้างโครงกระดูก คือ สะเก็ดหิน ชิ้นส่วนของกระดูกสัตว์ และเปลือกหอย ภายหลังมีการวิเคราะห์โครงกระดูกที่พบ ปรากฏว่ามีโครงกระดูกจำนวน 4 โครง จำแนกจากชิ้นส่วนต่าง ๆ ได้เป็น ผู้ใหญ่ 3 โครงและเด็ก 1 โครง โดยโครงกระดูกหมายเลข 1 เป็นผู้ใหญ่อายุไม่มาก ไม่สามารถระบุเพศ (กำหนดอายุ 12,000+/- 60 ปีมาแล้ว) โครงกระดูกหมายเลข 2 เป็นโครงกระดูกผู้หญิง อายุประมาณ 25-35 ปี (กำหนดอายุ 13,640 +/- 380 ปีมาแล้ว) โครงกระดูกหมายเลข 3 เป็นโครงกระดูกเด็ก และโครงกระดูกหมายเลข 4 เป็นโครงกระดูกวัยรุ่นเพศชาย

สังคม น่าจะเป็นสังคมระดับกลุ่มชน และอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีการเคลื่อนย้ายบ่อย ๆ ตามวงจรอาหารตามฤดูกาล มีการพำนักพักพิงในเพิงผา ถ้ำ สันดอย/สันเขา ที่ราบหุบเขา และริมลำน้ำ หากแหล่งใดมีทรัพยากรที่หลากหลายประเภท มักจะย้อนกลับไปใช้พื้นที่บ่อย ๆ เช่น เพิงผาถ้ำลอด เพิงผาบ้านไร่ และ ถ้ำผี ในอำเภอปางมะผ้า เป็นต้น

การตั้งถิ่นฐาน คนโบราณเลือกตั้งถิ่นฐานในถ้ำกว้าง หรือ เพิงผาบนเทือกเขา หรือ ยอดเขาหินปูน สำหรับเป็นที่พักพิงทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยเลือกแหล่งที่ใช้กำลังแดดและฝนได้ มีพื้นที่เปิดโล่ง ค่อนข้างมีอากาศถ่ายเท อยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรหิน น้ำ และสัตว์ป่า แหล่งโบราณคดีที่สำคัญได้แก่ เพิงผาถ้ำลอด เพิงผาบ้านไร่ และถ้ำผี นอกจากนี้ คนโบราณยังพักอาศัยชั่วคราวบนที่ราบยอดเขาหรือสันเขาเพื่อค้างคืนหรือหาอาหาร มีร่องรอยการทำและซ่อมแซมเครื่องมือหินกระเทาะอยู่บริเวณดังกล่าว ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า ปาย และขุนยวม

เครื่องมือเครื่องใช้ คนโบราณมีภูมิปัญญาการทำเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อการดำรงชีพ การเลือกขนาดและวัตถุดิบที่ใช้ทำเครื่องมือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหินกะเทาะ เช่น เครื่องมือเครื่องมือสารพัดประโยชน์ใช้ที่อาจใช้สำหรับใช้ทุบ เฉือน สับ และตัด เครื่องมือแกนหินที่มีการกะเทาะรอบด้านและใช้คมทุกด้านอาจถูกใช้ในลักษณะเครื่องมือหนัก เครื่องมือสะเก็ดหินที่อาจถูกใช้ในลักษณะของการเฉือนและแล่เนื้อสัตว์ เป็นต้น เทคโนโลยีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้เป็นการกะเทาะหินทางตรง โดยใช้หินก้อนหนึ่งกะเทาะหินอีกก้อนหนึ่ง วัตถุดิบที่ใช้ เช่น หินทราย หินควอทไซท์ หินแอนดีไซท์ หินโคลน เป็นต้น โดยใช้วัตถุดินที่หาได้ง่ายจากลำน้ำลาง นอกจากนี้ ยังมีการทำเครื่องมือจากวัสดุอื่น เช่น กระดูกสัตว์ เปลือกหอย ไม้ เป็นต้

อาหารการกิน การดำรงชีพคือการหาอาหารตามธรรมชาติ การล่าสัตว์ มีการชำแหละสัตว์ที่ฆ่าจากแหล่งฆ่าที่อื่นแล้วนำบางส่วนกลับมายังที่พัก มีร่องรอยของการเผาไฟแสดงว่ามีการทำอาหารให้สุกก่อนกิน สัตว์ที่ฆ่ามีหลากหลายชนิด อาทิ สัตว์ป่าจำพวกวัว กวาง เลียงผา หมู ลิง ค่าง และสัตว์น้ำประเภทปลา เต่า ปู หอยกาบแม่น้ำ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับความตาย หลักฐานจากแหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอด พบว่า มีประเพณีการฝังศพแล้ว มีการเซ่นไหว้ด้วยการนำอาหารวางไว้ภายในหลุมฝังศพ และพบหอยกาบแม่น้ำและเครื่องมือหินกระเทาะ ซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ไปฝังร่วมกับศพ

สมัยโฮโลซีนตอนต้น (วัฒนธรรมหินกะเทาะ หรือ สมัยหินกลาง)

ช่วงเวลาประมาณ 10,528–7,250 ปีมาแล้ว

คน มีการขุดค้นพบโครงกระดูกจากแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ อ.ปางมะผ้า จำนวน 1 โครง เป็นเพศชาย อายุประมาณ 45-50 ปี กำหนดอายุได้ 9,720 +/- 50 ปีมาแล้ว

การตั้งถิ่นฐาน คนโบราณในยุคนี้เลือกตั้งถิ่นฐานที่เดียวกับสมัยไพลสโตซีนตอนกลาย คือ มีที่พำนักพักพิงในเพิงผา ถ้ำ สันดอย/สันเขา ที่ราบหุบเขา และริมลำน้ำ หากแหล่งใดมีทรัพยากรที่หลากหลายประเภทก็มักจะย้อนกลับไปใช้พื้นที่บ่อย ๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเพิงผาหรือถ้ำบนเทือกเขาหินปูนที่ใกล้กับแหล่งน้ำ ได้แก่ แหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอด เพิงผาบ้านไร่ ถ้ำผี อ.ปางมะผ้า แหล่งโบราณคดีถ้ำผาชัน อ.ปาย แหล่งโบราณคดีเพิงผาผึ้ง อ.ขุนยวม

เครื่องมือเครื่องใช้ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือหินกะเทาะที่ทำจากกรวดแม่น้ำ ซึ่งเป็นวัสดุที่พบในท้องถิ่น และมีเครื่องมือที่ทำจากอินทรียวัตถุประเภทกระดูกสัตว์ เขาสัตว์ และเปลือกหอย เป็นเครื่องมือสารพัดประโยชน์ ยังไม่พบเครื่องมือที่ผลิตเพื่อใช้งานเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังพบเครื่องมือหินเจาะรูตรงกลางด้วยแกนหินปนเครื่องมือหนักที่ใช้ทุบหรือสับต้นไม้หรือกระดูก สะเก็ดหินอาจเป็นเครื่องมือที่ใช้งานเสมือนกับใบมีด เทคโนโลยีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้เหมือนกับสมัยไพลสโตซีนตอนกลาย คือ การกะเทาะหินทางตรงโดยใช้หินก้อนหนึ่งกะเทาะหินอีกก้อนหนึ่ง วัตถุดิบที่ใช้ในส่วนใหญ่เป็นหินควอร์ทไซต์ หินทรายเนื้อละเอียด หินแดนดีไซต์ ซึ่งพบได้ทั่วไปใกล้กับแหล่งน้ำ

การดำรงชีพ คนโบราณหาอาหารตามธรรมชาติที่หลากหลายชนิดตามลักษณะสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ยังไม่มีการเลี้ยงสัตว์หรือเพาะปลูก มีการล่าสัตว์ขนาดใหญ่-กลาง-เล็ก และการจับสัตว์น้ำ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ และ ถ้ำผี ที่อยู่บนพื้นที่สูงประมาณ 780 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พบกระดูกสัตว์จำพวกลิงมากกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ แหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอดที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำและที่ราบ พบกระดูกสัตว์ขนาดใหญ่ตระกูลวัว-ควาย กวาง เป็นต้น แหล่งโบราณคดีถ้ำผี พบกระดูกสัตว์ตระกูลค้างคาว ตระกูลค่าง ลิง กระรอก อ้น ตระกูลหนู หมีควาย อีเห็น เสือปลา เสือโคร่ง ฯลฯ ซึ่งเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าหินปูน

ความเชื่อเกี่ยวกับความตาย จากหลักฐานทางโบราณคดีจากแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ แสดงว่าคนโบราณในยุคโฮโลซีนตอนต้นมีการฝังศพคนตายเช่นเดียวกับสมัยไพลสโตซีนตอนปลาย แต่กรณีโครงกระดูกที่พบไม่มีเครื่องเซ่นไหว้ภายในหลุม มีก้อนหินขนาดใหญ่วางไว้เหนือศพ 1 ก้อน เหมือนกันเป็นสัญลักษณ์ว่ามีศพฝังอยู่ข้างล่าง

สมัยโฮโลซีนตอนกลาง (วัฒนธรรมหินขัด หรือ สมัยหินใหม่)

ช่วงเวลาประมาณ 5,360–2,993 ปีมาแล้ว

สมัยโฮโลซีนตอนกลางเป็นส่วนต่อที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีพและสังคมในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะจากหลักฐานทางโบราณคดีจากภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย พบว่ามีหลักฐานการเพาะปลูก แต่ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า – ปาย – ขุนยวม พบหลักฐานของแหล่งโบราณคดีในสมัยนี้น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการอยู่ต่อเนื่องจากสมัยโฮโลซีนตอนต้นในพื้นที่เดียวกัน เช่น แหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอด ถ้ำผี ถ้ำผาชัน เป็นต้น

คน ไม่พบหลักฐานของชิ้นส่วนกระดูกคนในสมัยนี้

เครื่องมือเครื่องใช้ เริ่มปรากฏความหลากหลายรูปแบบโบราณวัตถุที่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ คือ เครื่องมือหินขัด เครื่องมือหินลับที่ส่วนปลาย และหินเจาะรูตรงกลาง นอกจากนี้ยังพบเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินลายเชือกทาบ ลายขูดขีด

ศิลปะผนังถ้ำ แหล่งภาพเขียนสีพบตามถ้ำและเพิงผาทุกลุ่มน้ำโดยพบในอำเภอปางมะผ้า 7 แห่งและอำเภอปาย 1 แห่ง แหล่งภาพเขียนสีมักพบแหล่งโบราณคดีที่เป็นเพิงผาที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนที่ใช้เครื่องมือหินกะเทาะและที่ฝังศพในวัฒนธรรมโลงไม้ เมื่อเปรียบเทียบอายุสมัยของแหล่งภาพเขียนสีเท่าที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 4,000-3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นช่วงที่มนุษย์รู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์แล้ว จึงอาจสันนิษฐานเบื้องต้นโดยการเปรียบเทียบรูปแบบ เทคนิค และเนื้อหากับแหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีที่พบว่าน่าจะมีอายุร่วมสมัยกัน นอกจากนี้ มีการพบหินลับมีอายุประมาณ 8,8500 ปี มีดินเทศสีแดงอยู่ข้างบน ซึ่งน่าจะเป็นเครื่องมือสำหรับการเขียนภาพ โดยมีการบดสีบนหินลับ เทคนิคที่ใช้ในการลงสีมีทั้งการวาดเส้น การระบาย การพ่น และการทาบ ภาพที่พบแบ่งประเภทเป็นภาพคน สัตว์ พืช ภาพสัญลักษณะ และภาพไม่ชัดเจน

สมัยโฮโลซีนตอนปลาย (วัฒนธรรมโลงไม้ หรือ สมัยโลหะ–เหล็ก)

ประมาณ 2,660–1,100 ปีมาแล้ว

คน หลักฐานเกี่ยวกับคนโบราณในยุคนี้ส่วนใหญ่มาจากการสำรวจและขุดค้นในอำเภอปางมะผ้า เป็นชิ้นส่วนโครงกระดูกและฟันของผู้ใหญ่และเด็กจากแหล่งโบราณคดีวัฒนธรรมโลงไม้ มีลักษณะคล้ายคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน แต่ไม่สามารถระบุถึงเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ได้

สังคม มีการอยู่รวมกันเป็นชนเผ่า มีการรวมกลุ่มของหลายครอบครัว เริ่มมีความแตกต่างทางสังคม แต่การแบ่งชนชั้นยังไม่ชัดเจน

เครื่องมือเครื่องใช้ พบเครื่องมือที่ทำจากเหล็ก ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับงานช่างไม้ เช่น ห่วงเหล็ก ขวานด้านสั้น สิ่ว เป็นต้น และพบภาชนะดินเผา เนื้อดินหยาบและละเอียดปานกลาง โดยวัตถุดิบน่าจะมาจากลำน้ำใกล้เคียงกับแหล่งโบราณคดีและเชิงเขา ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ มีการทาน้ำดินรมควันที่ผิดอีกครั้งหนึ่ง รูปแบบภาชนะที่พบไม่มีความหลากหลาย ได้แก่ หม้อ ชาว ถ้วยขนาดเล็ก-กลาง

การดำรงชีพ ไม่มีหลักฐานทางโบราณวัตถุที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำรงชีพของคนโบราณในยุคนี้ แต่การพบแกลบข้าวในเนื้อภาชนะดินเผา ทำให้สันนิษฐานได้ว่า นอกจากการล่าสัตว์และการเก็บของป่าแล้ว คนโบราณยุคนี้ อาจรู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ด้วย

ภูมิปัญญา งานฝีมือด้านโลหะ มีการค้นพบฟันตกแต่งจำนวน 8 ซึ่งจากแหล่งโบราณคดีต่างกัน 5 แหล่งในอำเภอปางมะผ้า มีอายุประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว แสดงถึงความชำนาญพิเศษด้านโลหกรรมและการตกแต่งฟัน รวมถึงวัฒนธรรมความงามในสังคมที่ชัดเจนและอาจทำเฉพาะคนที่สถานภาพสูงในสังคม เพราะไม่ได้พบทั่วไปจากตัวอย่างฟันที่พบจากการสำรวจ งานไม้ จากหลักฐานของโลงไม้ทำให้ทราบว่าคนโบราณมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับป่าและงานช่างไม้เป็นอย่างดี เพราะมีหลักฐานของการทำโลงไม้ มีการคัดเลือกขนาดของต้นไม้ ชนิดของไม้ การกานไม่ให้ตายแบบยืนต้นก่อนนำมาทำโลงเพื่อให้ไม้ที่นำมาทำโลงเนื้อไม่แตก เป็นต้น งานแกะสลักไม้ จากการแกะสลักหัวโลงที่ละเอียดปราณีตหลายรูปแบบ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งรูปแบบการแกะสลักมีหลากหลายรูปแบบ โดยหากใช้เกณฑ์ของรูปร่างและลักษณะของหัวโลง จะสามารถจำแนกได้ถึง 12 รูปแบบหลักหรือ 42 รูปแบบย่อย อาทิ แท่งไม้ปลายมน แท่งไม้สี่เหลี่ยม แท่งไม้แกะสลักคล้ายหัวสัตว์ แท่งหัวจุก แท่งไม้ปลายแหลม แท่งไม้ทรงกระบอก แท่งไม้ขนาดใหญ่ ฯลฯ

การติดต่อกับชุมชนอื่น จากการพบเครื่องประดับที่ใช้ตกแต่งเรือนร่างของผู้ตาย ได้แก่ โบราณวัตถุสำริด เช่น ห่วงคล้ายตุ้มหู กำไลสำริด กระดิ่งสำริด ซึ่งไม่ใช่วัตถุดินท้องถิ่น จึงสันนิษฐานได้ว่ามีการติดต่อกับชุมชนภายนอกที่มีสิ่งของเหล่านี้โดยการแลกเปลี่ยน

ความเชื่อเกี่ยวกับความตาย กลุ่มคนในวัฒนธรรมโลงไม้ไม่เผาศพหรือฝังศพในที่ราบหรือเนิน พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายจะทำการฝังตามถ้ำที่มีหน้าผาเรียบและอยู่ในตำแหน่งที่เกือบจะถึงยอดเขาหรือเทือกเขานั้น ๆ มีทำเลและลักษณะที่ตั้งที่มิดชิดเร้นลับ ยากแก่การเข้าถึง ในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ของโลงไม้เพื่อตรวจพิสูจน์ไมโตรคอนเดรียลดีเอ็นเอจากคราบน้ำเหลืองที่อาจหลงเหลือติดอยู่ที่โลงไม้ ปรากฏว่าไม่พบร่องรอยดีเอ็นเอใด ๆ ทำให้อาจสันนิษฐานว่ามีความเป็นไปได้ที่โลงไม้อาจถูกใช้ในพิธีกรรมการฝังศพครั้งที่สองหรือการบรรจุกระดูกในโลง แต่ในภายหลังมีการพบหลักฐานใหม่ว่าวัฒนธรรมโลงไม้อาจมีการฝังศพอาจจะเป็นการฝังศพครั้งแรกคือการวางศพสด ๆ ลงไปในโลงด้วย แต่เนื่องจากหลักฐานที่สมบูรณ์มีน้อยมาก จึงไม่อาจสรุปว่าวัฒนธรรมโลงไม้มีการปลงศพครั้งแรกทั้งหมด สำหรับสิ่งของที่ฝังร่วมกับโลงไม้หรือของเซ่นศพ ส่วนใหญ่เป็นของที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีร่องรอยการใช้งานแล้ว ของมีค่าที่มาจากต่างถิ่นมีปริมาณน้อยมาก

อย่างไรก็ดี ยุคนี้ผ่านไปโดยไม่สามารถทราบเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันได้ นอกจากหลักฐานคาดคะเนทางโบราณคดี แล้วไม่มีหลักฐานอื่นที่พอจะยืนยันเรื่องราวความเป็นมาในด้านอื่น ๆ ได้

1.2.2 ยุคล้านนา – พม่า

หลังจากยุคหินผ่านไปแล้ว หลักฐานเรื่องราวของการตั้งถิ่นฐานขาดช่วงไป จนถึงราว พ.ศ. 1860 ตามหลักฐานเรื่องราวที่เป็นบันทึกเรื่องราว ตำนาน พงศาวดาร คำบอกเล่าสืบต่อกันมาประกอบกับโบราณสถานและโบราณวัตถุพบในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงพอสรุปประวัติการตั้งถิ่นฐานของคนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

บ้านดอน ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 1858 ตรงกับสมัยพญามังรายแห่งอาณาจักรล้านนา (พ.ศ. 1839 – 1860) มีทหารชาวพม่า ชื่อ “พะก่าซอ” มาตั้งทัพเพื่อหาโอกาสเข้าโจมตีเมืองเชียงใหม่ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองเชียงใหม่ บริเวณที่เรียกว่า “บ้านดอน” (ปัจจุบัน อยู่ในเขตตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย) เหตุที่เรียกว่า บ้านดอน เนื่องจากตั้งอยู่บนที่ดอน มีแม่น้ำ 2 สายไหลผ่านคือแม่น้ำปายและแม่น้ำเมือง

พะก่าซอได้พัฒนาบ้านเมืองจนเป็นปึกแผ่นมั่นคง เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่คิดจะยึดเป็นเมืองขึ้น จึงนำทัพมาตีอยู่หลายครั้งหลายสมัยก็ไม่สามารถยึดได้ จนประมาณปี พ.ศ. 2054 ในสมัยของพระเจ้าติโลกราช ได้ให้ แม่ทัพชื่อศรีใจยา ยกทัพมาตีบ้านดอนได้สำเร็จและได้รับแต่งตั้งให้ปกครองบ้านดอนในเวลาต่อมา

รูป 7 โบราณสถานและโบราณวัตถุค้นพบที่บ้านเมืองน้อย ต.เวียงเหนือ อ.ปาย

เมืองยวม เดิมเรียกว่า “เมืองยวมใต้” หรืออำเภอแม่สะเรียงในปัจจุบัน เป็นเมืองหน้าด่านชายแดนของเชียงใหม่ที่จะคอยป้องกันการรุกรานของพม่า ในราวปี พ.ศ.1944 ในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกนแห่งเมืองเชียงใหม่ “เจ้าลก” ราชบุตรองค์ที่ 6 ถูกใส่ความและถูกเนรเทศไปครองเมืองพร้าววังหอนซึ่งเป็นถิ่นทุรกันดาร ต่อมาถูกใส่ความอีกจึงถูกเนรเทศให้มาครองเมืองยวมใต้ จนถึงปี พ.ศ. 1985 ได้กลับไปแย่งชิงราชสมบัติสำเร็จ สถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์นามว่า “พระเจ้าติโลกราช” จากนั้นเมืองยวมใต้ก็เป็นเมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนาอีกหลายสมัย

ปี พ.ศ. 2101 ในสมัยพระเจ้าบุเรงนองแห่งพม่า แผ่อำนาจขยายอาณาเขตยกทัพมายึดครองและปกครองอาณาจักรล้านนา จนถึงปลายปี พ.ศ. 2203 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงยกกองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ เชียงใหม่จึงตกอยู่ในความยึดครองของกรุงศรีอยุธยาในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2215 ในสมัยพระยาพุกามแห่งเมืองอังวะ พระเจ้าอึ้งแซะ มหาอุปราชากรุงอังวะ ได้ยกกองทัพมายึดครองเมืองเชียงใหม่กลับคืนอยู่ในอำนาจของพม่าอีก ในช่วงที่อาณาจักรล้านนาผลัดเปลี่ยนอยู่ในการปกครองของพม่าและมอญ สภาพบ้านเมืองมีการสู้รบกันอยู่เสมอ หัวเมืองและเมืองขนาดใหญ่ถูกทำลายลงอย่างยับเยินและถูกทิ้งร้างไป ผู้คนถูกกวาดต้อนจากหัวเมืองเข้าเมืองใหญ่ บางส่วนก็หลบหนีภัยสงครามและโจรผู้ร้ายไปอยู่ตามป่าดง คงมีแต่ท้าวขุนเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ดูแลท้องถิ่นของตน

ปี พ.ศ. 2314 พระญาจ่าบ้าน (บุญมา) ผู้ขับไล่พม่าพ้นไปจากล้านนา และตัดสินใจนำชาวล้านนาเข้าร่วมกับกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ เดิมเป็นขุนนางชาวเชียงใหม่ที่ทำการอยู่กับพม่า เนื่องจากโป่มะยุง่วนขุนนางพม่าใช้อำนาจข่มเหงผู้คนและริดรอนอำนาจของขุนนางเชียงใหม่ ทำให้เกิดขัดแย้งกันอย่างรุนแรง จึงได้ต่อสู้กัน โป่มะยุง่วนหนีไปหลบซ่อนอยู่ในคุ้ม พระญาจ่าบ้านจึงยกพลเลยไปถึงเมืองลำปาง ได้พบกับเจ้ากาวิละ

และได้สัญญากันอย่างแน่นแฟ้นที่จะร่วมมือกัน พระญาจ่าบ้านได้ทำการกอบกู้เมืองเชียงใหม่โดยขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี ปี พ.ศ. 2317 กองทัพของกรุงธนบุรียกทัพมาช่วยปราบพม่า เมื่อยึดครองเมืองเชียงใหม่และเมืองลำปางเป็นผลสำเร็จ พระเจ้าตากทรงโปรดฯ ให้พระญาจ่าบ้านครองเมืองเชียงใหม่และเจ้ากาวิละครองเมืองลำปาง ในยุคสมัยของพระญาจ่าบ้านเป็นยุคแห่งความเดือนร้อนและผันผวน หลังจากขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จ พม่าพยายามจะมาตีเอาเมืองคืนหลายครั้ง แต่เพราะชาวเมืองซึ่งได้รับการกดขี่ข่มเหงจากพม่ามาแล้วอย่างแสนสาหัส ไม่ยอมที่จะอยู่ในอำนาจการปกครองของพม่าอีกต่อไป และได้รวมกำลังกันต่อสู้พม่าอย่างยอมถวายชีวิต อีกทั้งมีกำลังหนุนจากจากแหล่งอำนาจอื่น (กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์) คอยช่วยเหลืออยู่ พม่าจึงเป็นฝ่ายปราชัยไปทุกครั้ง ปี พ.ศ. 2322 พระเจ้ากรุงธนบุรีมีบัญชาให้พระญาจ่าบ้านและเจ้ากาวิละลงไปเข้าเฝ้าที่กรุงธนบุรี และมีพระบรมราชโองการลงโทษพระญาจ่าบ้านและเจ้ากาวิละโดยให้เฆี่ยนหลังและให้ขังคุกหลวง เจ้ากาวิละทูลขอมาทำงานไถโทษที่เมืองลำปาง แต่พระญาจ่าบ้านไม่ขอไถโทษใด ๆ จึงถูกคุมขังอยู่ในคุกหลวงกรุงธนบุรีจนเสียชีวิต

ปี พ.ศ. 2325 ในต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองเชียงใหม่อยู่ในความปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้ากาวิละแห่งเมืองลำปางได้รับมอบหมายให้ไปฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ ขณะนั้นเมืองเชียงใหม่ยังเป็นป่ารถ กำลังผู้คนมีน้อย ไม่มาพอจะรักษาพื้นที่อันกว้างใหญ่ของตัวเมืองได้ เจ้ากาวิละแบ่งไพร่พลจากเมืองลำปางไปตั้งศูนย์รวมไพร่พลอยู่ที่เวียงป่าซาง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน) จากนั้นดำเนินนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” โดยชักชวนหรือตีบ้านเล็กเมืองน้อยต่าง ๆ เพื่อนำเอาผู้คนมาสะสมรอไว้ที่เวียงป่าซางเป็นเวลาถึง 14 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2339 จึงสามารถเข้าไปอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ได้ และแม้จะตั้งอยู่ในเมืองเชียงใหม่แล้วก็ยังคงดำเนินการรวบรวมไพร่พลต่อ อาจกล่าวได้ว่าเจ้ากาวิละได้ขยายอำนาจครอบคลุมไปถึงเมืองเชียงตุง เชียงรุ่ง เมืองต่าง ๆ ในแคว้นสิบสองปันนา รัฐชายขอบที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำสาละวินและที่กระจายตัวอยู่ตามที่ราบระหว่างหุบเขาและพื้นที่สูง และชุมชนชาวพื้นเมืองที่ตั้งเมืองเป็นอิสระปกครองตนเอง เมืองใดที่ยอมรับอำนาจจะปล่อยให้เจ้าเมืองปกครองดูแลเมืองของตนตามเดิม หากเมืองใดไม่ยินยอมจึงใช้กำลังเข้าตี

1.2.3 ยุคกรุงรัตนโกสินทร์

ปี พ.ศ. 2374 ตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจ้ามโหตรประเทศราชาธิบดี (พระยาเชียงใหม่มหาวงศ์) อยากทราบความเป็นของป่าชายแดนอันเป็นเขตแดนนครเชียงใหม่ด้านตะวันตกที่ติดต่อกับเขตพม่าและต้องการช้างป่ามาใช้งาน จึงให้ เจ้าแก้วเมืองมา ญาติผู้ไว้วางใจให้เป็นแม่กองหัวหน้าคุมกำลังขึ้นไปตรวจเขตแดนและจับช้างป่า เจ้าแก้วเมืองมาได้เดินทางเลียบตามฝั่งแม่น้ำปายลงมาทางใต้ จนพบพื้นที่ราบป่าโปร่งแห่งหนึ่งริมฝั่งแม่น้ำปาย เป็นบริเวณที่หมูป่ามาหากินเป็นจำนวนมากเห็นว่าทำเลดีเหมาะสมจะตั้งเป็นบ้านเมือง จึงหยุดพักไพร่พลแล้วรวบรวมชาวบ้านซึ่งเป็นคนไต (ไทยใหญ่) ที่อยู่กระจัดกระจาย มาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน แต่งตั้งชาวไตชื่อ “พะก่าหม่อง” เป็นหัวหน้าปกครองหมู่บ้าน ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านโป่งหมู” ซึ่งปัจจุบัน คือ บ้านปางหมู อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปทางทิศเหนือประมาณ 6 กิโลเมตร)

เมื่อจัดตั้งหมู่บ้านเสร็จแล้ว เจ้าแก้วเมืองมาได้เดินทางล่องลงมาทางใต้จนถึงลำห้วยแห่งหนึ่งซึ่งมีชาวไทยใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ก่อนแล้ว จึงหยุดพักไพร่พลและให้ช้างต่อหมอควาญออกจับช้างป่าในบริเวณนั้น แล้วตั้งคอกฝึกสอนช้างป่าที่ริมลำห้วย พร้อมกันนั้นเจ้าแก้วเมืองมาได้มอบหมายให้บุตรเขยพะก่าหม่องชื่อ “แสนโกม” ที่ติดตามมาออกไปชักชวนชาวไทยใหญ่ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายให้มาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน แล้วแต่งตั้งแสนโกมเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “แม่ฮ่องสอน” หมายถึง ร่องน้ำอันเป็นสถานที่ฝึกสอนช้างป่า

(“แม่” คือ แม่น้ำ “ฮ่อง” ตามภาษาไทใหญ่ คือ ร่องน้ำหรือท้องร่องหรือลำธาร และ “สอน” ตามภาษาไทใหญ่ คือ เรียนหรือสอน)

พะกาหม่อง และ แสนโกม ได้ชักชวนผู้คนที่อยู่ใกล้เคียงให้อพยพครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่ทำมาหากิน จนแน่นหนาขึ้นเป็นหมู่บ้านใหญ่ ต่อมาพะกาหม่องและแสนโกมได้กราบทูลขออนุญาตเจ้าเมืองเชียงใหม่ทำไม้ขอนสักส่งไปขายที่เมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า โดยใช้วิธีชักลากลงลำห้วยแล้วปล่อยให้ไหลลงแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ได้เงินมาเก็บแบ่งส่งให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ ใช้บำรุงบ้านเมืองและใช้ประโยชน์ส่วนตัว บ้านโป่งหมูและบ้านแม่ฮ่องสอนมีความเจริญขึ้นตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2399 ตรงกับสมัยของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์แห่งเมืองเชียงใหม่ ได้เกิดการสู่รบกันในหมู่บ้านไทใหญ่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ทำให้ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามายังบ้านแม่ฮ่องสอน บ้านขุนยวม และเมืองปาย การอพยพเข้ามาครั้งนี้มีชายหนุ่มชายไทใหญ่ผู้หนึ่งชื่อ “ชานกะเล”[1] อพยพมาอยู่บ้านปางหมู ชานกะเลเป็นคนขยัน กล้าหาญ เฉลียวฉลาด มีความซื่อสัตย์ อดทน และช่วยพะกาหม่องทำงานอย่างเต็มความสามารถ พะกาหม่องจึงรักใคร่เอ็นดูและได้ยกบุตรสาวชื่อ “นางใส” ให้เป็นภรรยา ต่อมาชานกะเลได้อพยพครอบครัวไปอยู่เมืองกุ๋นยวม (อำเภอขุนยวม) ชาวบ้านได้ยกย่องให้เป็นผู้ปกครองเมืองขุนยวมคนแรก และเมื่อ นางใส ภรรยาถึงแก่กรรม ชานกะเลก็ได้อยู่กินกับเจ้านางเมวดี (หรือเจ้านางเมี๊ยะ) หลานสาวของเจ้าฟ้าโกหล่าน เจ้าเมืองหมอกใหม่ ชานกะเลปกครองเมืองกุ๋นยวมอยู่ 8 ปี ได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่เมืองกุ๋นยวมเป็นอันมาก ได้ทำการค้าไม้สักกับพม่า สามารถส่งค่าตอไม้ให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ปีละมากมาย พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ได้เรียกชานกะเลไปเข้าเผ้าและให้อยู่ที่เมืองเชียงใหม่ 3 ปีเศษ

---

[1] ตามตำนานคนไต (ไทใหญ่) กล่าวไว้ว่า ชานกะเล เป็นคนไต เกิดเมื่อ พ.ศ. 2369 ที่เมืองจ๋ามก๋า รัฐฉาน ประเทศพม่า เป็นยอดทหารฝีมือเอกของเจ้าฟ้าโกหร่าน เจ้าฟ้าชาวไทใหญ่ผู้ปกครองนครหมอกใหม่ เป็นผู้มีอาคมขลัง ดุร้าย และบ้าอำนาจ ชานกะเลเป็นคนรักของเจ้านางเมวดี หลานของเจ้าฟ้าโกหร่าน ที่ได้รับการเลี้ยงดูเหมือนลูกเพราะเจ้าฟ้าโกหร่านไม่มีโอรสและธิดา เจ้าฟ้าโกหร่านต้องการให้ชานกะเล ยกทัพไปตีเมืองแสนหวี เชียงรุ้ง และเชียงของ หากชนะกลับมาจะแต่งตั้งเป็นมหาอุปราชและจัดการอภิเษกกับเจ้านางเมวดี แต่ ชานกะเลเห็นว่าทั้ง 3 เมืองเป็นชาวไทใหญ่เหมือนกัน ไม่ควรเข่นฆ่าทำลายล้างกัน จึงทูลทัดทานแต่ไม่ได้ผล ชานกะเลจึงหลบหนีออกจากเมืองหมอกใหม่โดยการช่วยเหลือของเจ้านางเมวดี ชานกะเล พร้อมด้วย อ่องละ และ อ่องปาน ได้เดินทางมาถึงกลางป่า (บริเวณวัดผาอ่างปัจจุบัน) จึงได้หยุดพัก ขณะที่อ่องละกับอ่องปานออกไปหาผลไม้ ชานกะเลนั่งอยู่เพียงลำพัง ถูกเสือโคร่งตัวใหญ่ตะครุบจากทางด้านหลัง บังเอิญลูกสาวของพะก่าหม่องชื่อ คำใส ได้ช่วยไว้ทัน จึงพากันไปอยู่อาศัยที่บ้านโป่งหมูของพะก่าหม่อง ต่อมาพะก่าหม่องเห็นว่าเป็นคนดี ขยัน ซื่อสัตย์ จึงยกคำใสให้เป็นภรรยา โดยไม่รู้ว่าชานกะเลมีคนรักอยู่แล้ว ชานกะเลและคำใสมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นางคำ ชานกะเลได้พยายามส่งข่าวให้เจ้านางเมวดีทราบว่า ตนยังมั่งคงในความรักที่ต่อเจ้านาง จนความทราบถึงพะก่าหม่องจึงจับอ่องละและอ่องปานไปกักตัวไว้ที่ขุนยวม เพื่อตัดการติดต่อระหว่างชานกะเลกับเจ้านางเมวดี ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2409 ได้เกิดการสู้รบกันระหว่างเจ้าฟ้าเมืองนายกับเจ้าฟ้าโกหร่านแห่งเมืองหมอก ใหม่ เจ้าฟ้าโกหร่านสู้ไม่ได้จึงหนีมาอยู่ที่เมืองปายพร้อมกับเจ้านางเมวดี เมื่อมาอยู่เมืองปาย เจ้าฟ้าโกหร่านก็คบคิดกับนักรบชาวเขาเพื่อไปตีเมืองเชียงใหม่ หากชนะจะยกเจ้านางเมวดีให้ ชานกะเลทราบข่าวจึงรีบรุดไปเมืองปาย ออกอุบายขออาสาไปแทนและขอประลองฝีมือตัวต่อตัวกับทหารเอกของเจ้าฟ้าโกหร่าน จนสามารถฆ่าทหารเอกตายไปทีละคนสองคน แล้วทูลทัดทานไม่ให้เจ้าฟ้าโกหร่านไปตีเมืองเชียงใหม่ เจ้าฟ้าโกหร่านรู้อุบายจึงโกรธแค้นมาก หาโอกาสทำร้ายชานกะเล แต่คำใสบังเอิญมาพบเข้าตัดสินใจเอาตัวเข้าขวางจึงถูกมีดเหน็บของเจ้าฟ้าโกห ร่านปักอกตาย ชานกะเลรู้ซึ้งในน้ำใจรักอันมั่นคงของคำใส เพื่อทดแทนน้ำใจและคุณความดีนี้ ชานกะเลจึงไม่ปรารถนาจะกลับไปเมืองหมอกใหม่ ได้พาเจ้านางเมวดีคืนสู่บ้านโป่งหมู แล้วอพยพครอบครัวพร้อมด้วย "ปู่โทะ" คนสนิทที่ติดตามเข้ามาพร้อมกับเจ้าฟ้าโกหร่านไปสร้างบ้านเมืองที่ขุนยวม โดยรวบรวมชาวไทยใหญ่และกะเหรี่ยงมาอยู่รวมกันตั้งเป็นหมู่บ้าน

รูป 8 อนุสาวรีย์พญาสิงหนาทราชา เจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรก ตั้งอยู่บนถนนขุนลุมประพาส อำเภอเมืองแม่อ่องสอน

พ.ศ. 2417 เจ้าอินทวิชายานนท์ เจ้าเมืองเชียงใหม่ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้ชานกะเลเป็น “พญาสิงหนาทราชา” ให้มาปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน โดยยกฐานะเมืองแม่ฮ่องสอนขึ้นเป็นเมืองหน้าด่าน มีเมืองขุนยวมและเมืองปายเป็นเขตแดน เมืองยวมใต้เป็นเมืองรอง พญาสิงหนาทราชาได้ปกครองพัฒนาเมืองแม่ฮ่องสอนให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้มีการขุดคูเมืองและสร้างประตูเมืองขึ้นอย่างมั่นคง

พ.ศ. 2427 พญาสิงหนาทราชาได้ถึงแก่กรรม เจ้าเมืองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งภรรยาคือ เจ้านางเมวดี ขึ้นปกครองแทน และให้คนสนิท คือ “ปู่โทะ” เป็น "พญาขันธเสมาราชานุรักษ์" เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

พ.ศ. 2434 เจ้านางเมวดีถึงแก่กรรม เจ้าอินทวิชยานนท์ผู้ปกครองนครเชียงใหม่จึงแต่งตั้งพญาเสมาราชานุรักษ์เป็น “พญาพิทักษ์สยามเขต” ให้ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน

พ.ศ. 2443 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาศรีสหเทพ ปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทย มาตรวจราชการพื้นที่หัวเมืองมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ และปรึกษากับพระยานริศราชกิจข้าหลวงใหญ่ผู้ปกครองเมืองในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ จัดระบบการปกครองใหม่ โดยรวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองปาย และเมืองยวม (แม่สะเรียง) เป็นหน่วยเดียวกันเรียกว่า “บริเวณเชียงใหม่ – ตะวันตก” ตั้งที่ว่าการแขวง (มีฐานะเทียบเท่าเมือง) ที่เมืองขุนยวม โดยตั้งนายโหมดเป็นนายแขวง (แจ้งความเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 กรกฎาคม ร.ศ.119) และในปีเดียวกันนี้ ทางเมืองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งบุตรของพญาพิทักษ์สยามเขต ชื่อ “ขุนหลู่” เป็น “พญาพิศาลฮ่องสอนบุรี”

พ.ศ. 2446 ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองขุนยวมไปตั้งที่เมืองยวมแล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “บริเวณพายัพเหนือ”

พ.ศ. 2450 พญาพิทักษ์สยามเขตถึงแก่กรรม ทางเมืองเชียงใหม่จึงแต่งตั้งพญาพิศาลฮ่องสอนบุรีขึ้นปกครองแทน

พ.ศ. 2453 รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองยวมมาตั้งที่แม่ฮ่องสอนให้ชื่อว่า **“จังหวัดแม่ฮ่องสอน”** แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระศรสุรราช (เปลื้อง) มาปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนหรือเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก

แหล่งข้อมูล :

1) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

2) “ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, พ.ศ. 2549

3) “เจ้าหลวงเชียงใหม่”, อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พลับลิชชิง, พ.ศ. 2539

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

2. สภาพภูมิศาสตร์

2.1 ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตติดต่อ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบน ด้านตะวันตกของประเทศ ระหว่างเส้นละติจูดที่ 17 องศา 38 ลิปดา ถึง 19 องศา 48 ลิปดา เหนือ และเส้นลองติจูดที่ 97 องศง 20 ลิปดา ถึง 98 องศา 39 ลิปดา ตะวันออก ซึ่งห่างจากกรุงเทพมหานครมากที่สุดในภาคเหนือด้วยระยะทางประมาณ 924 กิโลเมตร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ขนาดพื้นที่ประมาณ 12,681.259 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 7,925,786.875 ไร่ พื้นที่มีรูปร่างเรียวยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีความยาวประมาณ 250 กิโลเมตรและความกว้างประมาณ 95 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ 7 ของประเทศ

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

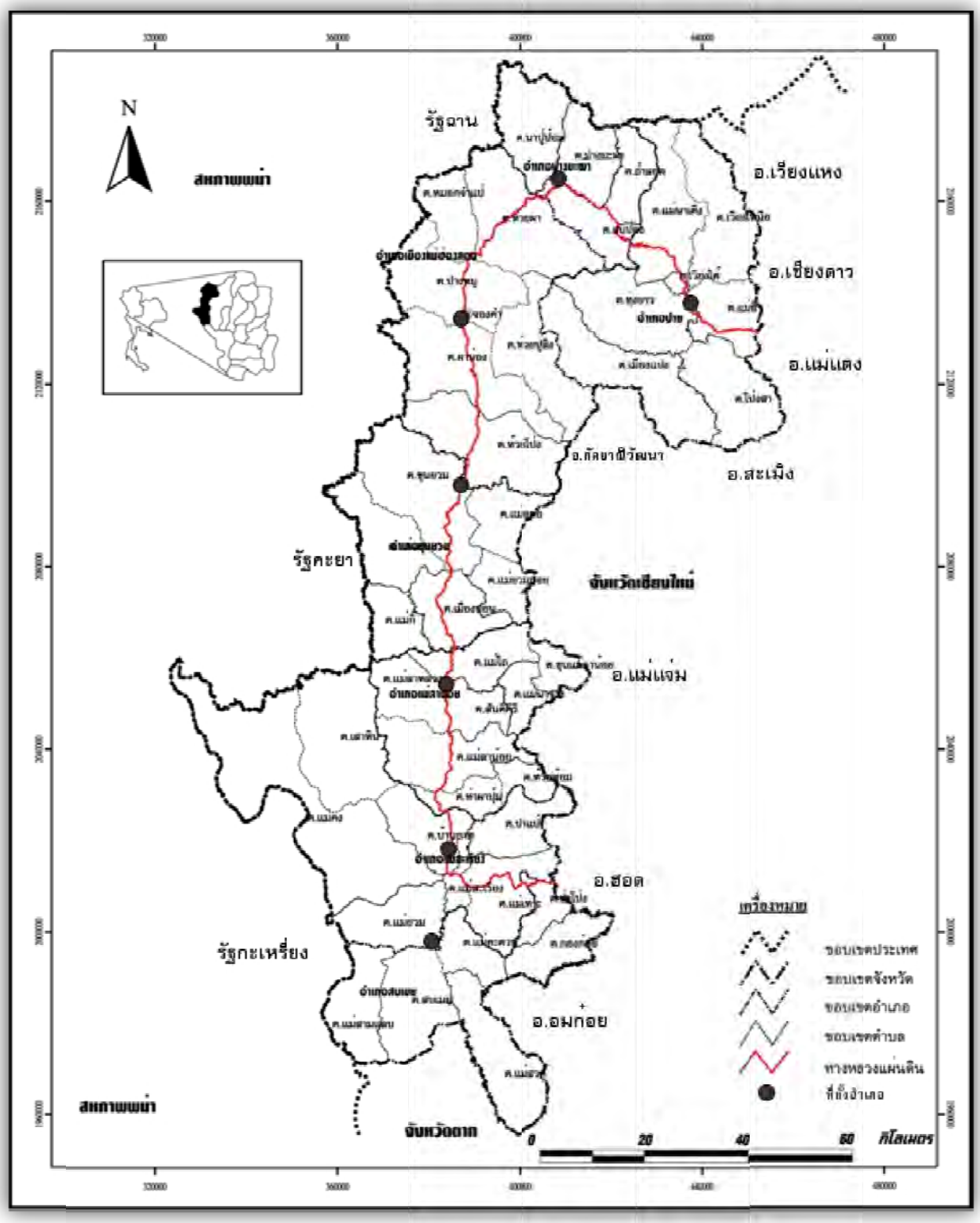
ทิศเหนือ ติดต่อกับรัฐฉาน (Shan) ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีเทือกเขาแดนลาวเป็นแนวพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำยวม และแม่น้ำเงา เป็นแนวเขตจังหวัด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอกัลยาณิวัฒนา อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกลาง และเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออกเป็นแนวเขตระหว่างจังหวัด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐฉาน (Shan) รัฐคะยา (Kayah) รัฐกะเหรี่ยง (Kayin) ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย เป็นแนวพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รวมระยะทางประมาณ 483 กิโลเมตร โดยเป็นพื้นดินประมาณ 326 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ 157 กิโลเมตร แบ่งเป็นแม่น้ำสาละวิน 127 กิโลเมตร และแม่น้ำเมย 30 กิโลเมตร

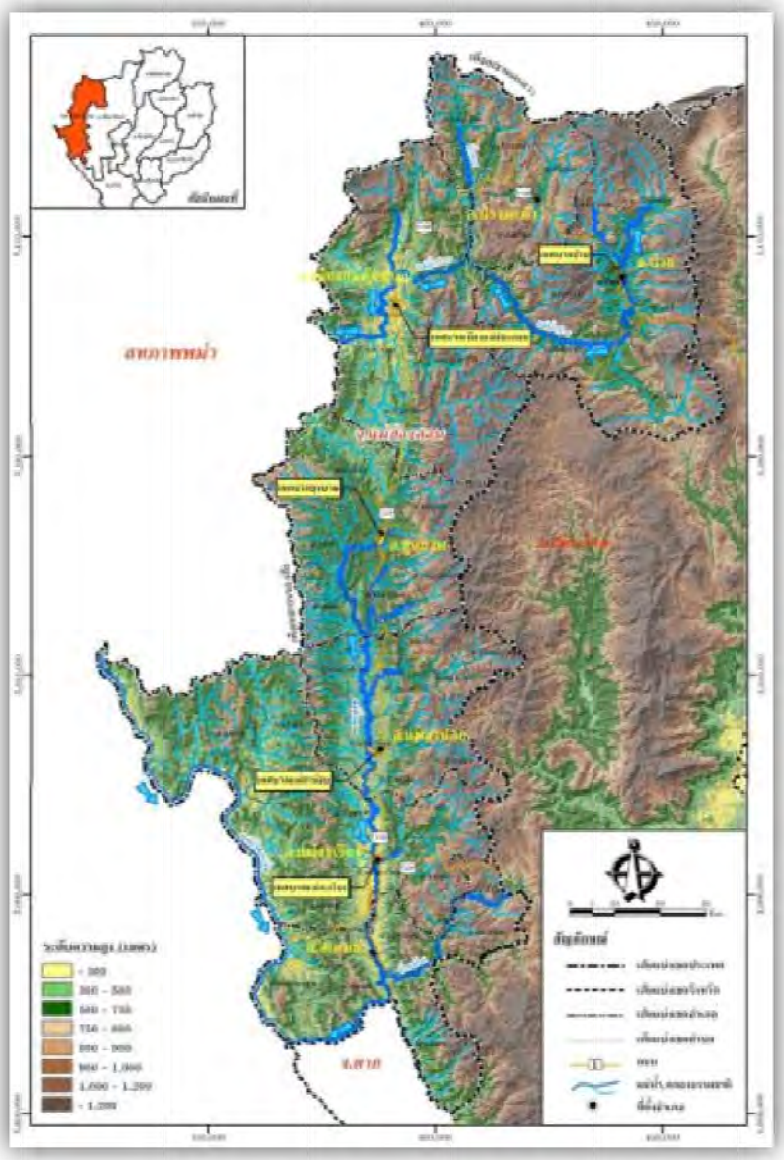
รูป 9 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและจังหวัดใกล้เคียงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ภูเขาและที่ราบระหว่างหุบเขา มีความสูงตั้งแต่ 100 – 2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 90.50 เป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนที่เรียงตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกันและพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีพื้นที่ป่าประมาณ 6,976,650 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.02 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ราบที่เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและเพาะปลูกมีเพียงร้อยละ 9.50 มีลักษณะเป็นที่ราบแคบ ๆ ระหว่างภูเขาและแม่น้ำ มีความสูงเฉลี่ย 200 - 400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาแดนลาว อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และ ทิวเขาถนนธงชัย ประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน 3 แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตก เป็นแนวเขตแดนประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ทิวเขาถนนธงชัยกลาง อยู่ระหว่างแม่น้ำยวมและแม่น้ำแม่แจ่ม และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ มียอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแม่ยะ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอปาย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2,005 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

แม่น้ำที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำปาย แม่น้ำยวม และแม่น้ำแม่สะมาด

รูป 10 ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดแม่ฮ่องสอน

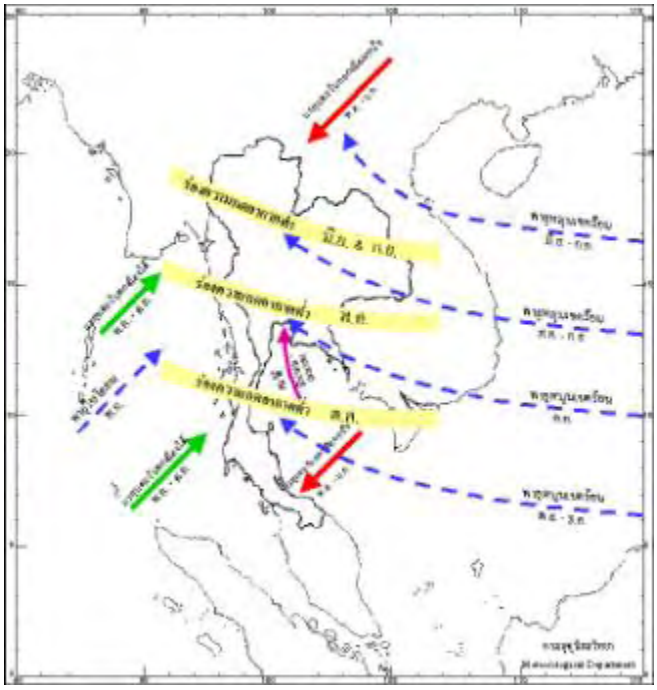
2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดอยู่ในภูมิอากาศเขตร้อนจัด เนื่องจากที่ตั้งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นทรอปิคออฟแคนเซอร์กับเส้นทรอปิคออฟแคปริคอร์น (ละติจูด 23 ½ องศาเหนือและลองติจูด 23 ½ องศาใต้) หรือถ้าจะจำแนกแบบของคอปเปนแล้ว จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะอยู่ในภูมิอากาศแบบ AW หรือภูมิอากาศสะวันนาในเขตร้อน ซึ่งหมายถึง ภูมิอากาศแบบร้อนชื้น มีอุณหภูมิรายเดือนสูงกว่า 18 องศาเซลเซียสและจำนวนฝนรายปีสูงกว่าจำนวนน้ำระเหย และจะมีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว

ระบบฤดูกาลของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ โดยจะมีฤดูกาลที่เห็นอย่างชัดเจน 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ซึ่งมีความแตกต่างของฤดูกาลอย่างเห็นได้ชัด โดยอากาศจะอบอ้าวในฤดูร้อนและหนาวจัดในฤดูหนาว มีรายละเอียดดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน เป็นช่วงที่มีท้องฟ้าโปร่งและแสงอาทิตย์เคลื่อนขึ้นทางซีกโลกเหนือ จะมีความเข้มของแสงมาก ทำให้มีอุณหภูมิสูงมาก อากาศร้อนอบอ้าว โดยเฉพาะเดือนเมษายนมีอากาศร้อนจัด

ฤดูฝน เริ่มในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ระยะเวลาประมาณ 4-5 เดือน จะมีฝนตกชุก ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากร่องความกดอากาศต่ำที่เลื่อนขึ้นลงตามอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจะพัดไอน้ำจากอ่าวไทยและมหาสมุทรอินเดียไปตกเป็นฝนในบริเวณต่าง ๆ ทำให้ฝนตกมากระหว่างเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม นอกจากนั้นยังได้รับอิทธิพลจากลมพายุจรโดยเฉพาะพายุดีเปรสชั่น และพายุไต้ฝุ่น ซึ่งพัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานานระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน

รูป 11 ตำแหน่งร่องความกดอากาศต่ำ ทิศทางลมมรสุม และทางเดินพายุหมุนเขตร้อนที่พาดผ่านประเทศไทย

ฤดูหนาว เริ่มในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่นำเอาอากาศหนาวเย็นและความแห้งแล้งมาจากไซบีเรีย ตอนกลางของทวีปเอเชีย ประเทศจีนและมองโกเลีย ก่อนที่จะเข้ามาทางตอนเหนือของประเทศไทย ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งประมาณ 3.5 – 4 เดือน บริเวณยอดเขาสูงอาจเกิดปรากฏการณ์น้ำค้างแข็งหรือแม่คะนิ้ง

ฤดูแล้ง คือ ช่วงฤดูร้อนและฤดูหนาว ซึ่งมีระยะเวลาติดต่อกันถึง 6 - 7 เดือน ภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ตั้งอยู่ภายในทวีป อยู่ห่างไกลจากทะเล และมีทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาวขวางกั้นทั้งทางด้านตะวันตกและตะวันออก อากาศไม่สามารถถ่ายเทได้สะดวก ปริมาณฝุ่นละอองในอากาศสะสมสูง ทำให้เกิดสภาพฟ้าหลัว ทัศนวิสัยไม่ชัดเจน

ลักษณะอากาศที่เด่นประการหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ มีหมอกปกคลุมทั้งปี จนได้รับฉายาว่า “หมอกสามฤดู” สาเหตุเนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นหุบเขาและภูเขา อีกทั้งยังตั้งอยู่ในที่สูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางถึงกว่า 200 เมตร จากสาเหตุนี้ทำให้ตอนกลางวันมีอุณหภูมิสูงมาก เนื่องจากถูกอิทธิพลของแสงแดดเผา ส่วนในตอนกลางคืนได้รับอิทธิพลของลมภูเขา ทำให้อากาศภายในหุบเขาเย็นลงอย่างรวดเร็ว

เมื่อความร้อนตอนกลางวันลอยตัวสูงขึ้นปะทะกับความชื้นของอากาศในตอนกลางคืน จึงเกิดเป็นหมอกควันปกคลุมในบริเวณหุบเขา ดังนั้นในช่วงฤดูหนาวจะมีหมอกหนา ในฤดูร้อนจะมีหมอกที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิโดยฉับพลัน ผสมกับควันไฟป่าและควันไฟจากการเผาในฤดูแล้ง (ฤดูหนาว-ฤดูร้อน) และในฤดูฝนจะมีหมอกเมฆฝนปกคลุมโดยเฉพาะตามไหล่เขา

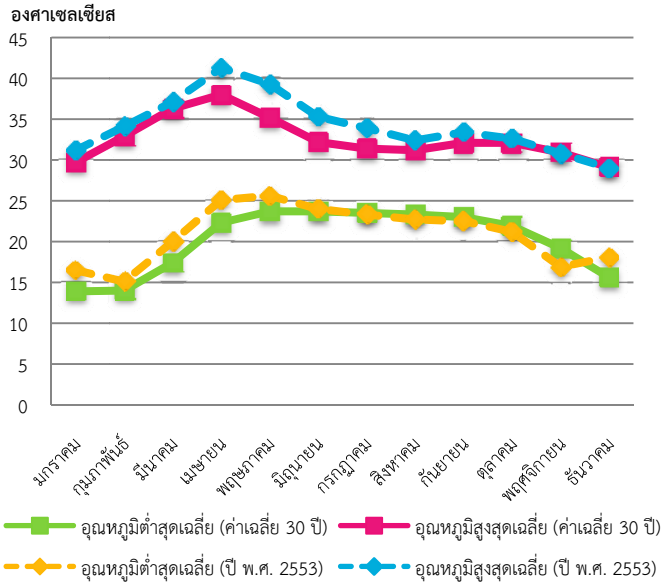
ตาราง 1 สถิติอุณหภูมิของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถิติอุณหภูมิของจังหวัดแม่ฮ่องสอน		ค่าที่บันทึกได้	วันที่บันทึกได้
อุณหภูมิ	อุณหภูมิต่ำที่สุด	3.9 องศาเซลเซียส	25 ธันวาคม 2541
	อุณหภูมิสูงที่สุด	44.0 องศาเซลเซียส	15 พฤษภาคม 2553
ฝน	ฝนมากที่สุดใน 24 ชั่วโมง	130.4 มิลลิเมตร	6 กันยายน 2499
	ฝนมากที่สุดใน 1 เดือน	601.2 มิลลิเมตร	สิงหาคม 2516
	ฝนมากที่สุดใน 1 ปี	1,718.0 มิลลิเมตร	ปี 2516
	ฝนน้อยที่สุดใน 1 ปี	835.7 มิลลิเมตร	ปี 2505
ความชื้นสัมพันธ์	ต่ำที่สุด	ร้อยละ 10	1 มีนาคม 2523
ความเร็วลม	สูงสุด	ทิศตะวันตก 16 นอต 122.3 กม./ชม.	23 เมษายน 2511

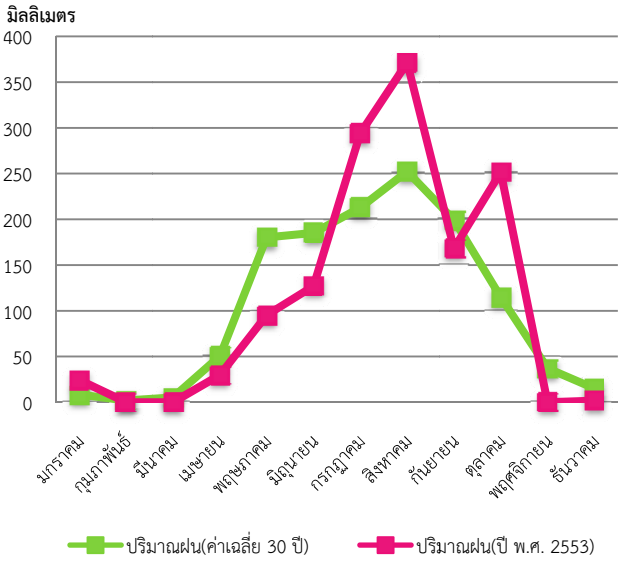
ตาราง 2 ปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพันธ์ และอุณหภูมิของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2549 - 2553

รายการ	หน่วยนับ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
ปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปี	มิลลิเมตร	1,531.8	1,206.3	1,550.0	841.5	1,363.1
จำนวนวันที่มีฝนตกทั้งปี	วัน	151	132	157	132	132
อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี	องศาเซลเซียส					
- ต่ำสุด		10.2	10.5	11.8	11.8	11.9
- สูงสุด		41.3	42.0	42.4	40.5	44.0
- เฉลี่ยต่ำสุด		20.6	20.4	20.9	21.0	20.9
- เฉลี่ยสูงสุด		32.7	32.9	32.7	33.3	34.0
- เฉลี่ย		26.4	26.6	25.4	25.9	26.7
ความชื้นสัมพันธ์ตลอดทั้งปี	ร้อยละ					
- เฉลี่ย		77.4	75.1	76.2	74.0	71.3
- เฉลี่ยสูงสุด		93.7	91.2	92.1	91.3	87.8
- เฉลี่ยต่ำสุด		53.1	53.0	54.9	50.6	50.2
- ต่ำสุด		18.0	15.0	22.0	18.0	18.0

สถิติอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย - ต่ำสุดเฉลี่ย รายเดือน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ค่าเฉลี่ย 30 ปี (พ.ศ. 2504 - 2533) และ ปี พ.ศ. 2553

สถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ค่าเฉลี่ย 30 ปี (พ.ศ. 2504 - 2533) และ ปี พ.ศ. 2553

แหล่งข้อมูล :

1) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
2) สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
3) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
4) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
5) สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
6) สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
7) เวบไซต์กรมอุตุนิยมวิทยา (http://www.tmd.go.th/province.php?id=3) ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

3. โครงสร้างพื้นฐาน

3.1 ไฟฟ้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับกระแสไฟจากระบบผลิตภายในจังหวัด จำนวน 7 แหล่ง กำลังผลิตไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 18,100 กิโลวัตต์ และระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้า 3 แห่ง ได้แก่ จากสถานีไฟฟ้าฮอด สถานีไฟฟ้าจอมทอง และสถานีไฟฟ้าแม่แตง จ.เชียงใหม่ นำมาจ่ายไฟในพื้นที่ 7 อำเภอ โดยการจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

1) อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน-ขุนยวม รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า คือ โรงจักรดีเซลแม่ฮ่องสอน โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก เขื่อนแม่สะงา โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่ฮ่องสอน โรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ผาบ่อง และระบบจำหน่าย 22 KV สถานีไฟฟ้าจอมทอง จ.เชียงใหม่

2) อำเภอแม่สะเรียง-แม่ลาน้อย-สบเมย รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า คือ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่สะเรียง โรงจักรดีเซลแม่สะเรียง (ใช้สำรองกรณีไฟดับ) และระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้าฮอด จังหวัดเชียงใหม่

3) อำเภอปาย-ปางมะผ้า รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า คือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแม่ปายและระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้าแม่แตง

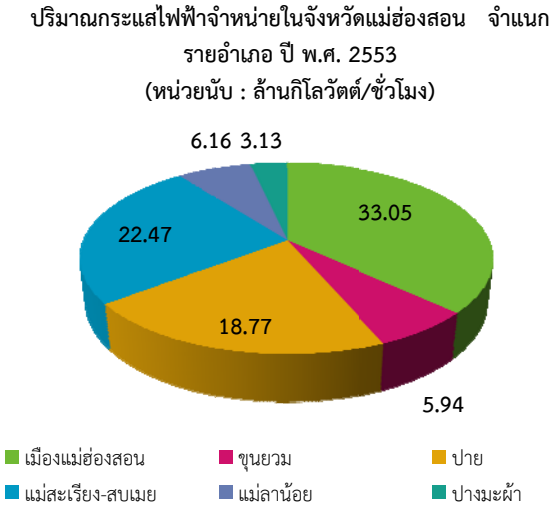

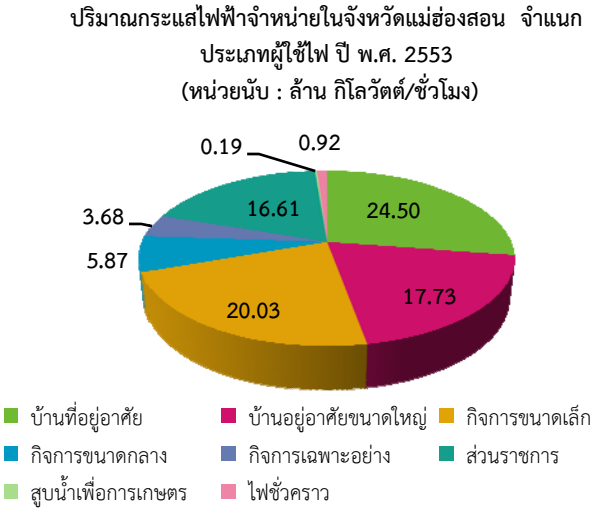
รูป 12 พื้นที่การจ่ายไฟในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 3 แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	แหล่งผลิต	กำลังผลิต (กิโลวัตต์)	ประเภทการผลิต
1	โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก เขื่อนแม่สะงา	5,000	น้ำ
2	โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก แม่ฮ่องสอน	1,000	น้ำ
3	โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก แม่สะเรียง	1,200	น้ำ
4	โรงจักรดีเซลแม่ฮ่องสอน	4,400	น้ำมัน
5	โรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ผาบ่อง	500	แสงอาทิตย์
6	โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนแม่ปาย	4,000	น้ำ
7	โรงจักรดีเซลแม่สะเรียง	4,000	น้ำมัน
	รวมทั้งสิ้น	**18,100**	

ใน ปี พ.ศ. 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนผู้ใช้ไฟ รวมทั้งสิ้น 50,873 คน และมีกระแสไฟฟ้าจำหน่ายภายในจังหวัด รวมทั้งสิ้นประมาณ 89.5 ล้าน กิโลวัตต์/ชั่วโมง

3.2 ประปา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการประปาส่วนภูมิภาคสาขา จำนวน 2 แห่ง คือ

1) การประปาส่วนภูมิภาค (ชั้น 1) สาขาแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ในการให้บริกาครอบคลุมเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีหน่วยบริการในความรับผิดชอบจำนวน 1 หน่วยบริการ คือ หน่วยบริการอำเภอปางมะผ้า ให้บริการน้ำประปาในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) การประปาส่วนภูมิภาค (ชั้น 2) สาขาแม่สะเรียง มีพื้นที่ในการให้บริกาครอบคลุมเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีหน่วยบริการในความรับผิดชอบจำนวน 1 หน่วยบริการ คือ หน่วยบริการอำเภอแม่ลาน้อย ให้บริการน้ำประปาในพื้นที่อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 4 รายละเอียดการใช้น้ำ ปี พ.ศ. 2554

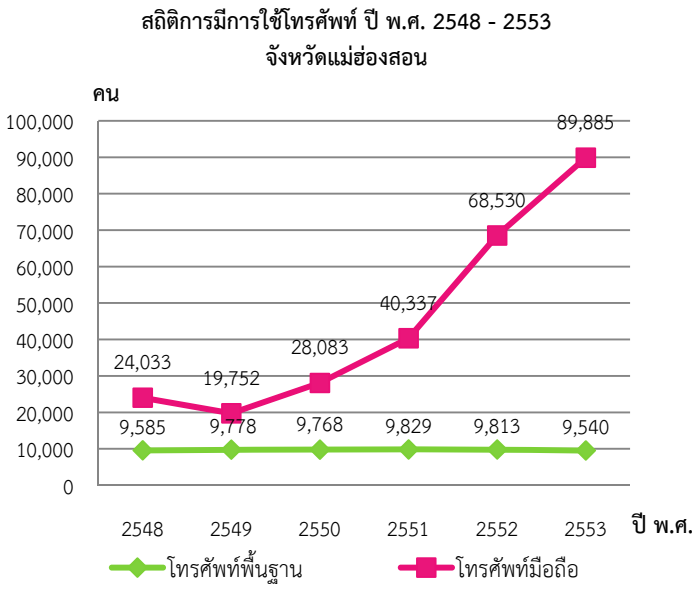
รายละเอียด	หน่วยนับ	การประปาส่วนภูมิภาค สาขาแม่ฮ่องสอน	การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแม่สะเรียง	รวม
จำนวนผู้ใช้น้ำ	ราย	5,630	4,427	10,057
กำลังผลิตที่ใช้งาน	ลบ.ม. / วัน	12,000	7,920	19,920
ปริมาณน้ำผลิต	ลบ.ม. / เดือน	2,354,427	1,089,463	5,799,406
ปริมาณน้ำผลิตจ่าย	ลบ.ม. / เดือน	2,236,790	999,909	3,236,699
ปริมาณน้ำจำหน่าย	ลบ.ม. / เดือน	1,597,925	900,648	2,498,573

3.3 การสื่อสาร

3.3.1 โทรศัพท์

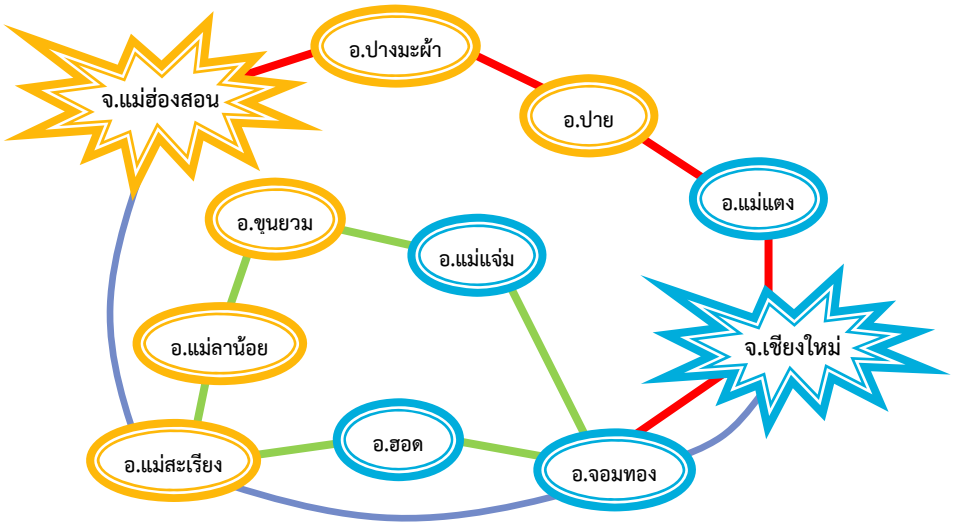
ในปี พ.ศ. 2553 เลขหมายโทรศัพท์ประจำที่และโทรศัพท์สาธารณะมีจำนวน 17,995 เลขหมาย โดยบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้บริการเลขหมายรายใหญ่ ประมาณร้อยละ 90.40 ของเลขหมายที่มีทั้งหมด เลขหมายที่มีผู้เช่ามีจำนวน 9,797 เลขหมาย เป็นผู้เช่าประเภทบ้านพักมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 68.22 รองลงมาได้แก่ ราชการ โทรศัพท์สาธารณะ และธุรกิจ

การมีโทรศัพท์มือถือ ในปี พ.ศ. 2553 มีประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 89,885 คน คิดเป็นร้อยละ 41.23 ต่อประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ การมีการใช้โทรศัพท์มือถือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

3.3.2 โทรคมนาคม

ระบบโทรคมนาคมที่มีให้บริการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยโครงสร้างเครือข่ายและเทคโนโลยี โครงข่ายหลัก ได้แก่ โครงข่าย Fiber Optic เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 3 เส้นทาง และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ Ring Protection, SDH, IP Network เป็นต้น ทำหน้าที่ควบคุมเส้นทางการสื่อสารรวมทั้งหมดภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถสับเปลี่ยนเส้นทางการวิ่งของสัญญาณทั้งภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับภายนอก โดยไม่เกิดการสูญเสียโอกาสในการติดต่อสื่อสารในกรณีเส้นทางขาดเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ อาทิ ต้นไม้ล้มทับเสาไฟฟ้า ไฟไหม้ป่า ดินถล่ม เป็นต้น

ผังโครงสร้างโครงข่ายโทรคมนาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3.3 ไปรษณีย์

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีที่ทำการไปรษณีย์ จำนวน 6 แห่ง ใน 6 สถิติรับฝากบริการไปรษณีย์ภัณฑ์ ใน ปี พ.ศ. 2553 เป็นไปรษณียภัณฑ์ธรรมดา 1,170,657 รายการ พัสดุไปรษณีย์ 15,152 รายการ และบริการพิเศษ 155,582 รายการ

ตาราง 5 สถิติรับฝากบริการไปรษณีย์ ปีงบประมาณ 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด / อำเภอ	รหัสไปรษณีย์	ไปรษณียภัณฑ์ธรรมดา	พัสดุไปรษณีย์	บริการพิเศษ
	จ.แม่ฮ่องสอน		**1,170,657**	**15,152**	**155,582**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	58000	598,314	4,421	54,366
2	อ.แม่สะเรียง	58110	80,509	3,479	28,029
3	อ.แม่ลาน้อย	58120	38,183	794	13,616
4	อ.ปาย	58130	407,481	4,427	34,645
5	อ.ขุนยวม	58140	26,790	1,419	17,324
6	อ.ปางมะผ้า	58150	19,381	612	7,602

แหล่งข้อมูล :

1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ เดือนกันยายน 2554
2) การประปาส่วนภูมิภาค สาขาแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
3) สำนักงานบริการลูกค้า กสท แม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
4) “รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานสถิติจังหวัดแม่อ่องสอน, ปี พ.ศ. 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

4. การคมนาคม

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการคมนาคม 2 เส้นทาง คือ ทางบก และทางอากาศ

4.1 การคมนาคมทางบก

เส้นทางถนนระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดใกล้เคียงมีหลายเส้นทาง ทั้งทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางของ รพช. (ปัจจุบัน ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ส่วนใหญ่เป็นถนนความกว้างสองช่องจราจร ตัดผ่านพื้นที่ป่าไม้ ทิวเขา และภูเขา เป็นเส้นทางขึ้นเขา–ลงเขาที่มีความคดโค้งและลาดชัน มีทางโค้งต่อเนื่องเป็นระยะ ถนนมีสภาพหมดอายุการใช้งานหรือชำรุดเป็นช่วง มักพบสิ่งกีดขวางช่องทางการจราจร ผู้ขับขี่จึงต้องขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ใช้ความเร็วพอประมาณ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานกว่าการขับขี่บนทางราบ

ตาราง 6 การคมนาคมทางบกระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดใกล้เคียง

ที่	เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ระยะเวลา (ชั่วโมง)
1	ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 เส้นทาง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน - อ.ขุนยวม - อ.แม่ลาน้อย - อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน - อ.ฮอด - อ.จอมทอง - อ.สันป่าตอง - อ.หางดง - อ.เมือง จ.เชียงใหม่	354	7
2	ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 1095 เส้นทาง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน - อ.ปางมะผ้า - อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน - อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ และทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 107 อ.แม่แตง - อ.แม่ริม - อ.เมือง จ.เชียงใหม่	246	5
3	ทางหลวงหมายเลข 1263 เส้นทาง อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน - อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่	90	5
4	ต.ห้วยปูลิง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน - อ.กัลยาณิวัฒนา - อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ (เส้นทาง รพช. เดิม ปัจจุบันอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	193	10
5	ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 เส้นทาง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน - อ.ขุนยวม - อ.แม่ลาน้อย - อ.แม่สะเรียง - อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 105 อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน - อ.ท่าสองยาง - อ.แม่ละมาด - อ.แม่สอด จ.ตาก	417	7

ตาราง 7 การคมนาคมทางบกระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	อำเภอ	เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ระยะเวลา (ชั่วโมง)
1	ขุนยวม	เมือง – ขุนยวม (ทล.108)	67	1 ชม.
2	ปางมะผ้า	เมือง – ปางมะผ้า (ทล.1095)	44	1 ชม.
3	ปาย	เมือง – ปางมะผ้า – ปาย (ทล.1095)	111	2 ชม.
4	แม่ลาน้อย	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย (ทล.108)	133	1 ชม. 30 นาที
5	แม่สะเรียง	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง (ทล.108)	188	2 ชม.
6	สบเมย	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง – สบเมย (ทล.108 และ ทล.105)	192	2 ชม. 30 นาที

รูป 13 เส้นทางแม่ฮ่องสอน – เชียงใหม่ จาก ททท. สำนักงานแม่ฮ่องสอน

การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง มีบริษัทเอกชนให้บริการในเส้นทางเดินรถต่าง ๆ ดังนี้

1) เส้นทางเดินรถแม่ฮ่องสอน – เชียงใหม่ มีรถโดยสารประจำปางให้บริการ 2 เส้นทาง ได้แก่

1.1) เส้นทาง เชียงใหม่ – แม่สะเรียง – ฮ่องสอน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108) มีรถบัสธรรมดาและรถบัสปรับอากาศ ให้บริการวันละหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 8 ชั่วโมง และมีรถตู้ปรับอากาศ 10 ที่นั่ง ให้บริการเส้นทางเชียงใหม่ – แม่สะเรียง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง

1.2) เชียงใหม่ – ปาย – แม่ฮ่องสอน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095) มีรถตู้ปรับอากาศ 10 ที่นั่ง ให้บริการวันหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง และมีรถมินิบัส ให้บริการเส้นทางเชียงใหม่ – ปาย ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 ชั่วโมง

2) เส้นทางเดินรถแม่ฮ่องสอน – กรุงเทพมหานคร มีบริษัท สมบัติทัวร์ จำกัด ให้บริการทุกวัน ๆ ละ 3 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 16 ชั่วโมง

4.2 การคมนาคมทางอากาศ

ท่าอากาศยานภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีท่าอากาศยานที่ยังคงใช้งานอยู่ ทั้งหมด 3 แห่ง คือ ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน ท่าอากาศยานปาย และท่าอากาศยานแม่สะเรียง โดยท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอนและท่าอากาศยานปายมีสายการบินพาณิชย์ขึ้น-ลง เป็นประจำ ส่วนท่าอากาศยานแม่สะเรียงไม่มีสายการบินพาณิชย์ขึ้น-ลง เป็นประจำ มีเพียงอากาศยานของหน่วยราชการที่ทำการขึ้น–ลง ตามภารกิจเท่านั้น

การเดินทางโดยเครื่องบิน

ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน มีสายการบินพาณิชย์เปิดให้บริการ 3 สายการบิน ดังนี้

รูป 14 ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน

1. บริษัท สายการบินนกแอร์ จำกัด (Nok Air) เปิดให้บริการเส้นทางเชียงใหม่–แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่ ตลอดทั้งปี โดยเครื่องบิน ATR 72 – 200 จำนวนที่นั่งผู้โดยสาร 66 ที่นั่ง ใช้เวลาบินประมาณ 30 นาที
2. บริษัท กานต์นิธิ เอวิเอชั่น จำกัด (Kan Air) เปิดให้บริการเส้นทางเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่ ตลอดทั้งปี โดยเครื่องบิน Cessna Grand Caravan 208B จำนวนที่นั่งผู้โดยสาร 12 ที่นั่ง ใช้เวลาบินประมาณ 35 นาที
3. บริษัท แฮปปี้ แอร์ ทราเวิลเลอร์ส์ จำกัด (Happy Air) เปิดให้บริการเส้นทางสุวรรณภูมิ-แม่ฮ่องสอน-สุวรรณภูมิ เฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (เดือนธันวาคม - มกราคม) ใช้เวลาบินประมาณ 1 ชั่วโมง 50 นาที

ท่าอากาศยานปาย มีสายการบินพาณิชย์เปิดให้บริการ 1 สายการบิน ได้แก่ บริษัท กานต์นิธิ เอวิเอชั่น จำกัด (Kanair) เปิดให้บริการเชียงใหม่-ปาย-เชียงใหม่ โดยเครื่องบิน Cessna Grand Caravan 208B จำนวนที่นั่งผู้โดยสาร 12 ที่นั่ง ใช้เวลาบินประมาณ 35 นาที

ท่าอากาศยานแม่สะเรียง มีสายการบินพาณิชย์เปิดให้บริการ 1 สายการบิน ได้แก่ บริษัท กานต์นิธิ เอวิเอชั่น จำกัด (Kanair) เปิดให้บริการเชียงใหม่-แม่สะเรียง-เชียงใหม่ โดยเครื่องบิน Cessna Grand Caravan 208B จำนวนที่นั่งผู้โดยสาร 12 ที่นั่ง ใช้เวลาบินประมาณ 35 นาที

ทั้งนี้ ตารางการบินของสายการบินพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลง โดยปี พ.ศ. 2553 ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (เดือนเมษายน – สิงหาคม) มีการเปิดให้บริการเฉพาะเส้นทางการบินเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่ และในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (เดือนตุลาคม – มีนาคม) สายการบินพาณิชย์ได้เปิดเส้นทางการบิน ได้แก่ เส้นทางเชียงใหม่-ปาย-เชียงใหม่ เส้นทางเชียงใหม่-แม่สะเรียง-เชียงใหม่ และเส้นทางสุวรรณภูมิ-แม่ฮ่องสอน-สุวรรณภูมิ รวมถึงการเพิ่มจำนวนเที่ยวบินต่อวัน เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกด้วย

แหล่งข้อมูล :

1) สำนักงานแขวงการทางแม่ฮ่องสอน, เดือนกรกฎาคม 2553
2) ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน, เดือนเดือนตุลาคม 2554
3) เว็บไซต์สายการบินนกแอร์ (http://www.nokair.com), 7 พฤศจิกายน 2554
4) เว็บไซต์สายการบินกานแอร์ (http://www.kanairlines.com), 14 ธันวาคม 2554
5) เวบไซต์สายการบินแฮปปี้แอร์ (http://www.happyair.co.th/), 14 ธันวาคม 2554
6) เว็บไซต์บริษัทสมบัติทัวร์จำกัด (http://www.sombattour.com), 7 พฤศจิกายน 2554
7) เว็บไซต์ ททท. สำนักงานแม่ฮ่องสอน (http://www.travelmaehongson.com), 7 พฤศจิกายน 2554
8) บริษัท เปรมประชา ขนส่ง จำกัด สาขาแม่ฮ่องสอน, เดือนพฤศจิกายน 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

6. การปกครอง

6.1 เขตการปกครอง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2554 แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 44 ตำบล 415 หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 50 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 42 แห่ง

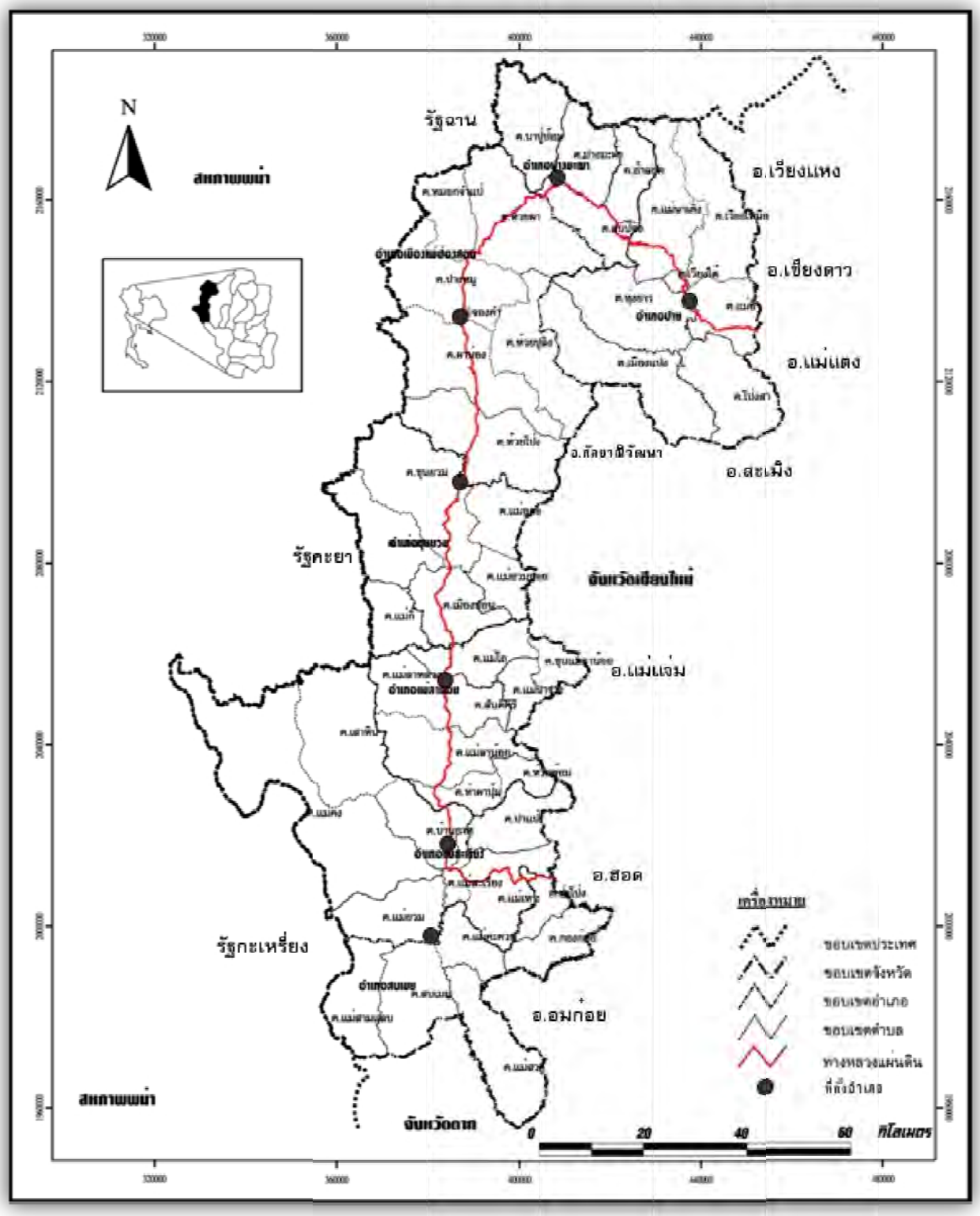
ตาราง 11 เขตการปกครองของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด / อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ระยะห่างจากจังหวัด (กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
	จ.แม่ฮ่องสอน	12,681.259	-	45	415	1	1	6	42
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	2,483.115	2	6**	68	-	1	-	6
2	อ.ขุนยวม	1,698.312	67	6	43	-	-	1	6
3	อ.ปางมะผ้า	798.375	64	4	38	-	-	-	4
4	อ.ปาย	2,244.700	111	7	62	-	-	1	7
5	อ.แม่ลาน้อย	1,456.645	134	8	69	-	-	1	8
6	อ.แม่สะเรียง	2,587.425	164	7	77	-	-	3	5
7	อ.สบเมย	1,412.687	192	6	58	-	-	-	6

* ระยะห่างจากศาลากลางจังหวัดไปที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอ
** ไม่รวมตำบลจองคำ เนื่องจากอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ตาราง 12 ท้องที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัด/อำเภอ	ตำบล			อบจ. / เทศบาลเมือง / เทศบาลตำบล	อบต.		
จังหวัดแม่ฮ่องสอน				อบจ.แม่ฮ่องสอน			
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน	จองคำ ปางหมู ห้วยปูลิง	ห้วยโป่ง หมอกจำแป่	ผาบ่อง ห้วยผา	เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	ห้วยโป่ง หมอกจำแป่	ผาบ่อง ห้วยปูลิง	ปางหมู ห้วยผา
อำเภอขุนยวม	ขุนยวม แม่ยวมน้อย	แม่เงา แม่กิ๊	เมืองปอน แม่อูคอ	เทศบาลตำบลขุนยวม	ขุนยวม แม่ยวมน้อย	แม่เงา แม่กิ๊	เมืองปอน แม่อูคอ
อำเภอปางมะผ้า	สบป่อง นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	ถ้ำลอด		สบป่อง นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	ถ้ำลอด
อำเภอปาย	เวียงใต้ แม่ฮี้ โป่งสา	เวียงเหนือ ทุ่งยาว	แม่นาเติง เมืองแปง	เทศบาลตำบลปาย	เวียงใต้ แม่ฮี้ โป่งสา	เวียงเหนือ ทุ่งยาว	แม่นาเติง เมืองแปง
อำเภอแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย แม่โถ สันติคีรี	แม่ลาหลวง ห้วยห้อม ขุนแม่ลาน้อย	ท่าผาปุ้ม แม่นาจาง	เทศบาลตำบลแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย แม่โถ สันติคีรี	แม่ลาหลวง ห้วยห้อม ขุนแม่ลาน้อย	ท่าผาปุ้ม แม่นาจาง
อำเภอแม่สะเรียง	บ้านกาศ แม่เหาะ ป่าแป๋	แม่สะเรียง แม่ยวม	แม่คง เสาหิน	เทศบาลตำบลแม่สะเรียง เทศบาลตำบลแม่ยวม เทศบาลตำบลเมืองยวมใต้	บ้านกาศ เสาหิน	แม่คง ป่าแป๋	แม่เหาะ
อำเภอสบเมย	สบเมย แม่สวด	แม่คะตวน ป่าโป่ง	กองก๋อย แม่สามแลบ		สบเมย แม่สวด	แม่คะตวน ป่าโป่ง	กองก๋อย แม่สามแลบ

รูป 19 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน

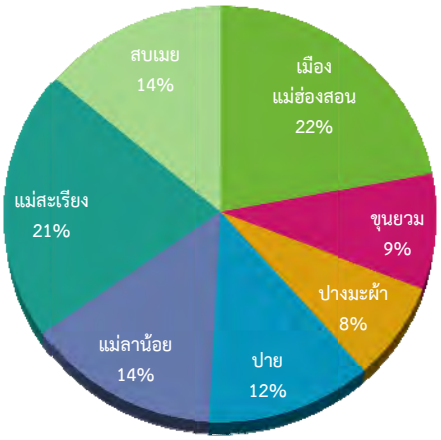
\

6.2 ประชากร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุดในภาคเหนือ ประชากรแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นราบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายไทยใหญ่หรือคนไต และกลุ่มชาวไทยภูเขา ส่วนใหญ่จะอาศัยและประกอบอาชีพอยู่บนพื้นที่สูง

สถิติของกรมการปกครอง ณ เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรทั้งสิ้น 242,894 คน เป็นชาย 124,579 คน เป็นหญิง 118,315 คน และมีจำนวนบ้านทั้งสิ้น 92,682 หลัง ความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 19.154 คน/ตารางกิโลเมตร

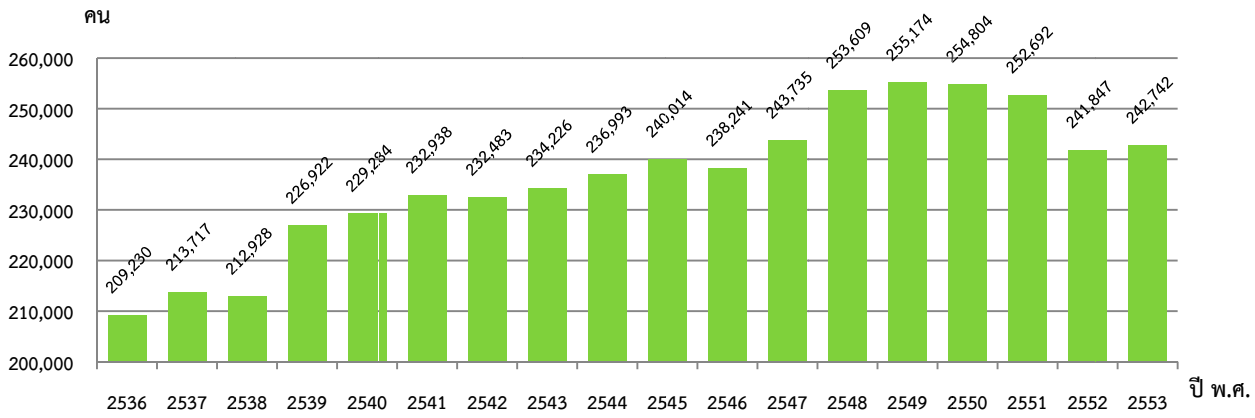
สัดส่วนประชากร รายอำเภอ
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2553

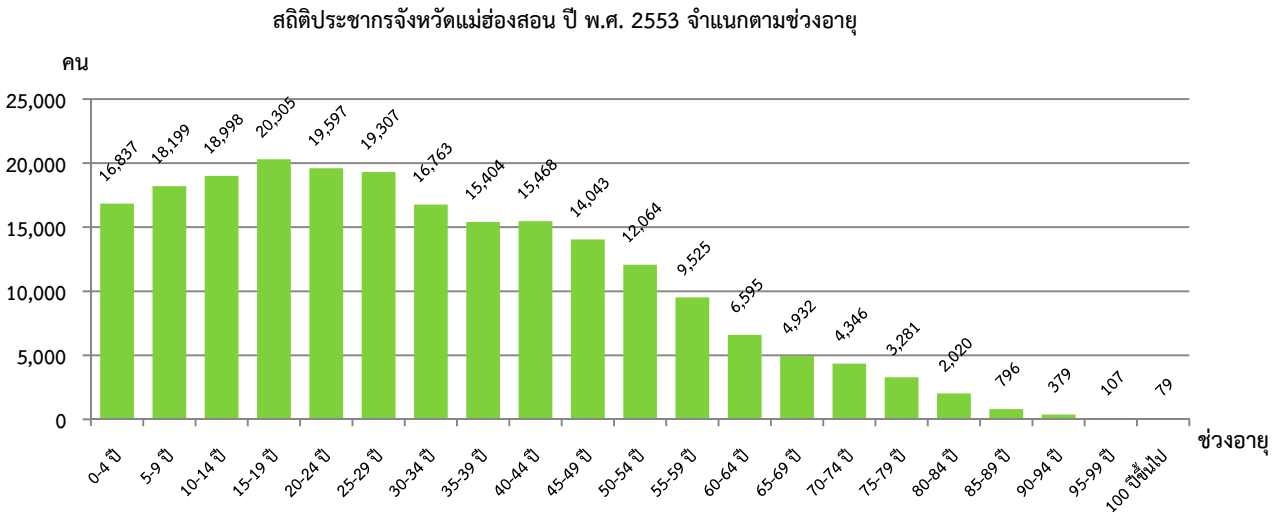

ตาราง 13 สถิติประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2554

ที่	จังหวัด / อำเภอ	ประชากร (คน)			จำนวนบ้าน	ความหนาแน่น
		รวม	ชาย	หญิง	(หลัง)	(คน/ตร.กม.)
	จ.แม่ฮ่องสอน	**242,894**	**124,579**	**118,315**	**92,682**	**19.154**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	53,433	27,449	25,984	22,020	21.519
2	อ.ขุนยวม	21,769	11,298	10,471	7,402	12.818
3	อ.ปางมะผ้า	18,344	9,583	8,761	6,793	22.977
4	อ.ปาย	29,939	15,409	14,530	12,738	13.338
5	อ.แม่ลาน้อย	34,813	17,755	17,058	10,279	23.899
6	อ.แม่สะเรียง	50,880	25,795	25,085	19,446	19.664
7	อ.สบเมย	33,716	17,290	16,426	14,004	23.866

สถิติประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2536 - 2553

6.3 ลักษณะประชากร

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นราบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายไทยใหญ่หรือคนไต และกลุ่มประชากรบนพื้นที่สูง ส่วนใหญ่จะอาศัยและประกอบอาชีพอยู่บนพื้นที่สูง

ประชากรบนพื้นที่สูงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์ ได้ 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

ชาวเขา หมายถึง กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเป็นของตนเอง อาศัยอยู่บนภูเขา มีอาชีพและรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ทางราชการได้ให้คำจำกัดความ “ชาวเขา” หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วย 9 ชาติพันธุ์หลัก คือ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เย้า มูเซอ ลีซู (ลีซอ) อีก้อ ละว้า (ลัวะ) ขมุ และถิ่น ส่วนเผ่าอื่น ๆ ไม่ถือว่าเป็นชาวเขา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีชาวเขา 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซู และละว้า

กะเหรี่ยง เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มานาน มีประชากรมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 78 ของประชาชนบนพื้นที่สูงทั้งหมด กะเหรี่ยงแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ สะกอ โปว์ และ บวอย อาศัยกระจายอยู่ในทุกอำเภอ กะเหรี่ยงสะกอ พบอาศัยอยู่มากที่อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอขุนยวม โปว์ อาศัยอยู่มากทางตะวันออกและใต้ของอำเภอแม่สะเรียง และ บวอย อาศัยอยู่มากตามพรมแดนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนและอำเภอขุนยวม

ม้ง ม้งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ม้งน้ำเงิน ม้งขาว และม้งลาย สำหรับม้งในแม่ฮ่องสอนมี 2 กลุ่ม คือ ม้งขาว และม้งลาย อาศัยอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยกเว้นอำเภอสบเมย

มูเซอ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ มูเซอดำ มูเซอแดง และ มูเซอเซเล อาศัยอยู่ในอำเภอปางมะผ้าอำเภอปาย และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ลีซู อาศัยอยู่ในอำเภอปายมากที่สุด อำเภอปางมะผ้า และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนเพียงประปราย

ละว้า อาศัยอยู่ในอำเภอแม่สะเรียง ขุนยวม ปางมะผ้า และแม่ลาน้อย

ชนกลุ่มน้อย หมายถึง กลุ่มชนชาติส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศไทยในลักษณะชั่วคราว มีการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศไทย พม่า และลาว อยู่ตลอดเวลา หรือกลุ่มชนชาติที่อพยพลี้ภัยทางการเมืองเข้ามาในประเทศไทย และอยู่รวมเป็นกลุ่มบ้าน/ชุมชนถาวร ได้แก่ ไทยใหญ่ ตองสู พม่า ปะโอ ปะหล่อง จีนฮ่อ

ชาวไทยพื้นราบ หมายถึง ชาวไทยพื้นราบที่ย้ายถิ่นฐานเข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนบนพื้นที่สูง

ตาราง 14 ถิ่นที่อยู่อาศัยของประชากรบนพื้นที่สูง จำแนกตามเขตพื้นที่

ที่	จังหวัด/อำเภอ	จำนวนตำบลที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ (ตำบล)												
			ชาวเขา					ชนกลุ่มน้อย						
		รวม (ตำบล)	กะเหรี่ยง	ม้ง	อาข่า	ลีซู	ลัวะ	ไทยใหญ่	ตองสู	ม่าน	ปะโอ	ปะหล่อง	จีนฮ่อ	คนพื้นราบ
	จ.แม่ฮ่องสอน	**44**	**41**	**9**	**10**	**8**	**5**	**5**	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**	**6**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	6	6	2	1	1		1			1	1	1	1
2	อ.ขุนยวม	6	6	2			1	1		1				3
3	อ.ปางมะผ้า	4	3	1	4	1	1	1	1					
4	อ.ปาย	7	5	2	5	6							1	1
5	อ.แม่ลาน้อย	8	8	1			2							
6	อ.แม่สะเรียง	7	7	1			1	1						
7	อ.สบเมย	6	6					1						1

รูป 20 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

รูป 21 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่ามูเซอแดง

รูป 22 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่ามูเซอดำ

รูป 23 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่าละว้า

รูป 24 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่าลีซู

รูป 25 เครื่องแต่งกายของชาวเขาเผ่าม้ง

แหล่งข้อมูล :

1) ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
2) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
3) ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 43 จ.แม่ฮ่องสอน ณ วันที่ 8 กรกฎาคม 2553
4) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
5) “รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานสถิติจังหวัดแม่อ่องสอน, 2554
6) “วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2551
7) เว็บไซต์กรมการปกครอง (http://www.dopa.go.th) ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2554
8) เว็บไซต์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (http://www.thailocaladmin.go.th) ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2554
9) เว็บไซต์ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 43 จ.แม่ฮ่องสอน (http://www.mhsdc.org) ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2554
10) การเดินแฟชั่นโชว์การกุศล ในงานกาชาดและงานฤดูหนาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปี 2554, เดือนมกราคม 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรชีวภาพ และความหลากหลายทางนิเวศวิทยา

5.1.1 ทรัพยากรป่าไม้

จากข้อมูลของกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2551 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ป่าไม้ ประมาณกว่า 11,267.70 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 88.85 ของพื้นที่รวมทั้งจังหวัด ประกอบด้วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2509 เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน และสวนรุกชาติ

ป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดโดยกฎกระทรวง จำนวน 9 ป่า รวมเนื้อที่ตามกฎกระทรวง ทั้งสิ้น 11,181.65 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,988,528 ไร่ ดังนี้

ที่	รายชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	เนื้อที่		อำเภอที่ตั้ง	ปีที่ประกาศ (ปี พ.ศ.)
		ตร.กม.	ไร่		
1	ป่าสาละวิน	1,822.40	1,139,000	แม่สะเรียง	2515
2	ป่าแม่สุรินทร์	284.00	177,500	ขุนยวม	2506
3	ป่าแม่ยวมฝั่งขวา	1,048.20	655,125	แม่สะเรียง, แม่ลาน้อย	2521
4	ป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย แปลง 2	2,655.00	1,659,375	แม่ลาน้อย, แม่สะเรียง, สบเมย	2506
5	ป่าแม่ปายฝั่งซ้าย ตอนล่าง	968.50	605,313	เมืองแม่ฮ่องสอน	2534
6	ป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย แปลงที่ 1	1,160.25	725,156	ขุนยวม, แม่ลาน้อย	2507
7	ป่าแม่ปายฝั่งขวา	1,282.80	801,747	เมืองแม่ฮ่องสอน	2534
8	ป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน	1,060.50	662,812	ปาย	2517
9	ป่าแม่เงาและป่าแม่สำเพ็ง	900.00	562,500	ขุนยวม, แม่ลาน้อย	2522

อุทยานแห่งชาติ กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา จำนวน 4 อุทยาน และอยู่ระหว่างเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 อุทยาน รวมพื้นที่ประมาณ 3,413.07 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,133,170 ไร่ ดังนี้

ที่	รายชื่ออุทยานแห่งชาติ	เนื้อที่		ที่ตั้ง	ปีที่ประกาศ (ปี พ.ศ.)
		ตร.กม.	ไร่		
1	น้ำตกแม่สุรินทร์	396.60	247,875	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	2524
2	สาละวิน	721.52	450,950	อ.แม่สะเรียง อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	2537
3	ห้วยน้ำดัง	1,252.12	782,575	อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน, อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	2538
4	ถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ	630.59	394,120	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน	2552
5	แม่เงา	412.24	257,650	อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	-

หมายเหตุ อุทยานแห่งชาติแม่เงา คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2538 วันที่ 18 พฤษภาคม 2538 มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ขณะนี้อยู่ระหว่างเสนอร่างพระราชกฤษฎีกา เพื่อกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติต่อไป

วนอุทยาน กำหนดโดยกฎกระทรวง จำนวน 11 แห่ง รวมพื้นที่ประมาณ 79.20 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 49,498.26 ไร่ ดังนี้

ที่	รายชื่อวนอุทยาน	เนื้อที่		ที่ตั้ง	ปีที่ประกาศ (ปี พ.ศ.)
		ตร.กม.	ไร่		
1	น้ำตกแม่สวรรค์น้อย	4.50	2,812.00	ต.แม่เหาะ อ.แม่สะเรียง	2541
2	ทุ่งบัวตอง	7.10	4,437.00	อ.ขุนยวม	2542
3	ผาหินตั้ง	5.60	3,500.00	ต.ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	2540
4	แก้วโกมล	0.08	51.26	ต.แม่ลาน้อย อ.แม่ลาน้อย	2539
5	น้ำตกไม้ซางหนาม	7.20	4,500.00	ต.ห้วยโป่ง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	-
6	น้ำตกกลอโค๊ะ	10.00	6,250.00	ต.สบเมย อ.สบเมย	-
7	ไม้สักใหญ่	23.00	14,375.00	ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย	-
8	น้ำตกแม่ยวมหลวง	2.10	1,312.00	ต.แม่อูคอ อ.ขุนยวม	-
9	ถ้ำธาราลอด	3.90	2,436.00	ต.แม่เหาะ อ.แม่สะเรียง	-
10	น้ำตกห้วยแม่แสด	10.72	6,700.00	ต.สบเมย อ.สบเมย	-
11	น้ำตกแม่นาจาง	5.00	3,125.00	อ.แม่ลาน้อย	-

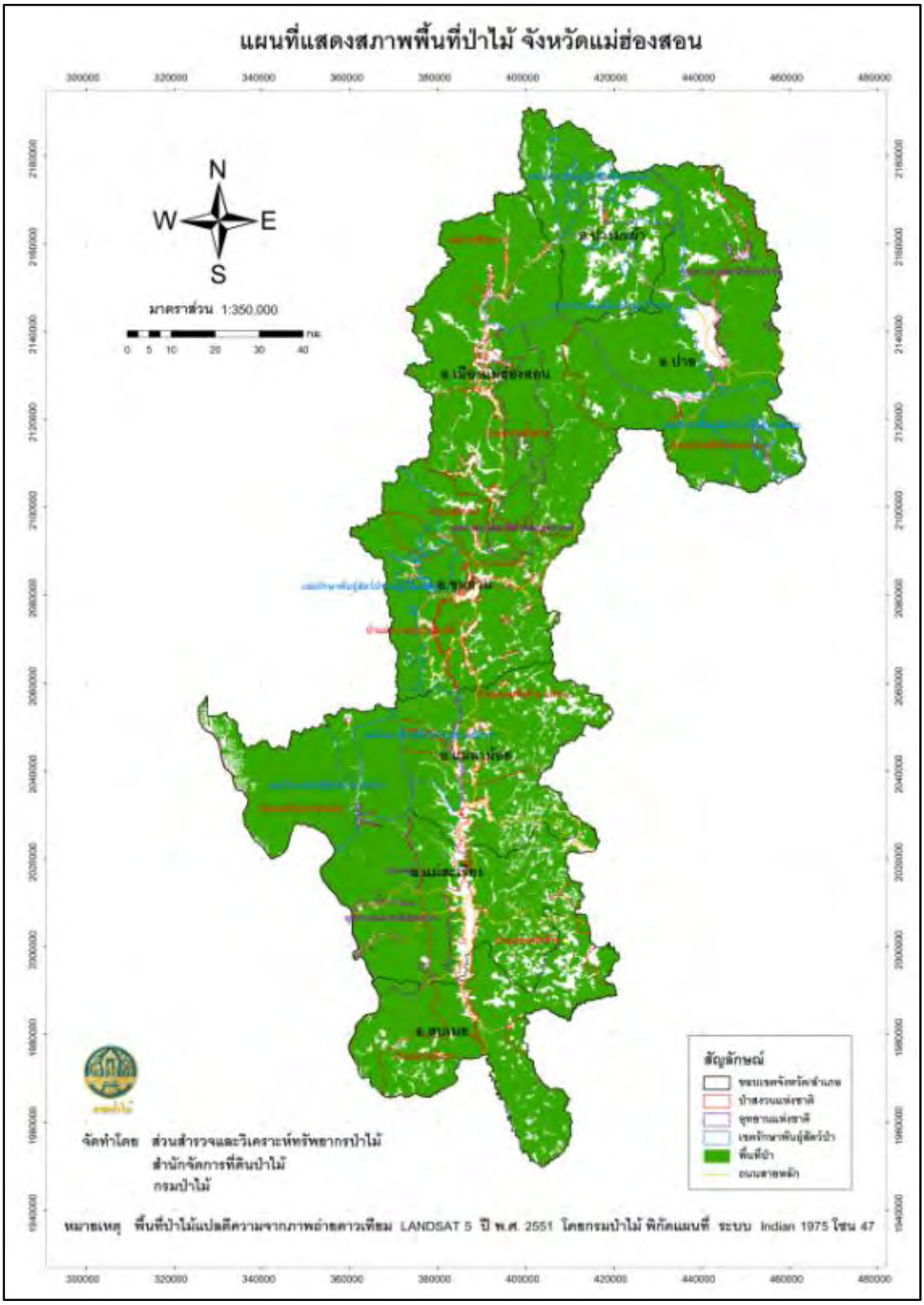
หมายเหตุ วนอุทยานลำดับที่ 5-11 ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลปีที่ประกาศจัดตั้งวนอุทยานได้

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา มีอยู่ 6 แห่ง เป็นพื้นที่ประมาณ 3,685.52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,303,445 ไร่ ดังนี้

ที่	รายชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เนื้อที่		ที่ตั้ง	ปีที่ประกาศ (ปี พ.ศ.)
		ตร.กม.	ไร่		
1	ลุ่มน้ำปาย	1,180.94	738,085	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน	2515
2	สาละวิน	955.00	596,875	อ.แม่สะเรียง อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	2521
3	แม่ยวมฝั่งขวา	292.00	182,500	อ.ขุนยวม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	2529
4	แม่เลา – แม่แสะ	514.00	321,250	อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่, อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน	2539
5	สันปันแดน	277.00	173,125	อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	2540
6	ดอยเวียงหล้า	466.58	291,610	อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	2543

สวนรุกขชาติ มีอยู่ 4 แห่ง เป็นพื้นที่ประมาณ 11.47 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,171 ไร่ ดังนี้

ที่	รายชื่อสวนรุกขชาติ	เนื้อที่		ที่ตั้ง
		ตร.กม.	ไร่	
1	โป่งแข่	0.35	216	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน
2	แม่สุริน	5.27	3,293	อ.ขุนยวม
3	ห้วยชมภู	4.20	2,628	อ.แม่สะเรียง
4	100 ปี กรมป่าไม้ (ดอยหมากหินหอม)	1.65	1,034	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

รูป 15 สภาพพื้นที่ป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากกรมป่าไม้

5.1.2 ทรัพยากรชีวภาพ และความหลากหลายทางนิเวศวิทยา

ด้วยภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีความสูงจากน้ำทะเลปานกลาง ตั้งแต่ 100 - 2000 เมตร ประเภทของป่าไม้ที่พบในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงมีทั้งป่าชนิดไม่ผลัดใบ ได้แก่ ป่าดงดิบชื้น ป่าดงดิบเขา และป่าสน และป่าชนิดผลัดใบ ได้แก่ ป่าผสมเบญจพรรณ และป่าเต็ง-รัง นอกจากนี้ยังพบป่าไร่ร้างและป่าไร่เลื่อนลอย พืชพันธุ์ไม้ในป่าส่วนใหญ่เป็นไม้มีค่า เช่น ไม้สัก ไม้เต็งรัง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัง ไม้มะค่าโมง ไม้รกฟ้า ไม้ยมหอม ไม้ตะเคียนทอง ไม้ตะเคียนหนู ไม้เต็ง ไม้รัง ยางเหียง ไม้พลวง ไม้ตะแบก ฯลฯ

พืชพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ทั่วไป ได้แก่ ไม้ไผ่ ผักหวานป่า ต้นคราม ผักกูด ผักกูดดอย ผักพ่อค้า ดอกอาว (กระเจียว) สาบแล แคป่า เพกา ปู่ย่า ผักแว่น ผักหนาม ผักเฮือด ผ่า เพียฟาน ฟักข้าว มันปลา (มันปู) เตา (สาหร่ายน้ำจืด) อ่องลอด (ดอกหิน) สมอไทย มะขามป้อม พืชพันธุ์ไม้เฉพาะ มีผักส้มปี้ (หัวแหวน) ผักหนามโค้ง (หมากลม) ดอกดิน เป็นต้น

สัตว์ป่าที่พบได้แก่ เลียงผา กวางป่า เก้ง หมูป่า วัวแดง กระทิง เสือโคร่ง กระต่ายป่า กระรอก กระแต ชะนี นกกว่า 120 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประมาณ 30 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 5 ชนิด สัตว์เลื้อยคลายประมาณ 30 ชนิด ปลาน้ำจืดประมาณ 30 ชนิด และแมลงกว่า 200 ชนิด

5.2 ทรัพยากรน้ำ

5.2.1 พื้นที่ลุ่มน้ำ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน โดยลุ่มน้ำสาละวินตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน และบางส่วนของจังหวัดตากและจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ลุ่มน้ำในประเทศไทยทั้งสิ้น 17,918 ตารางกิโลเมตร

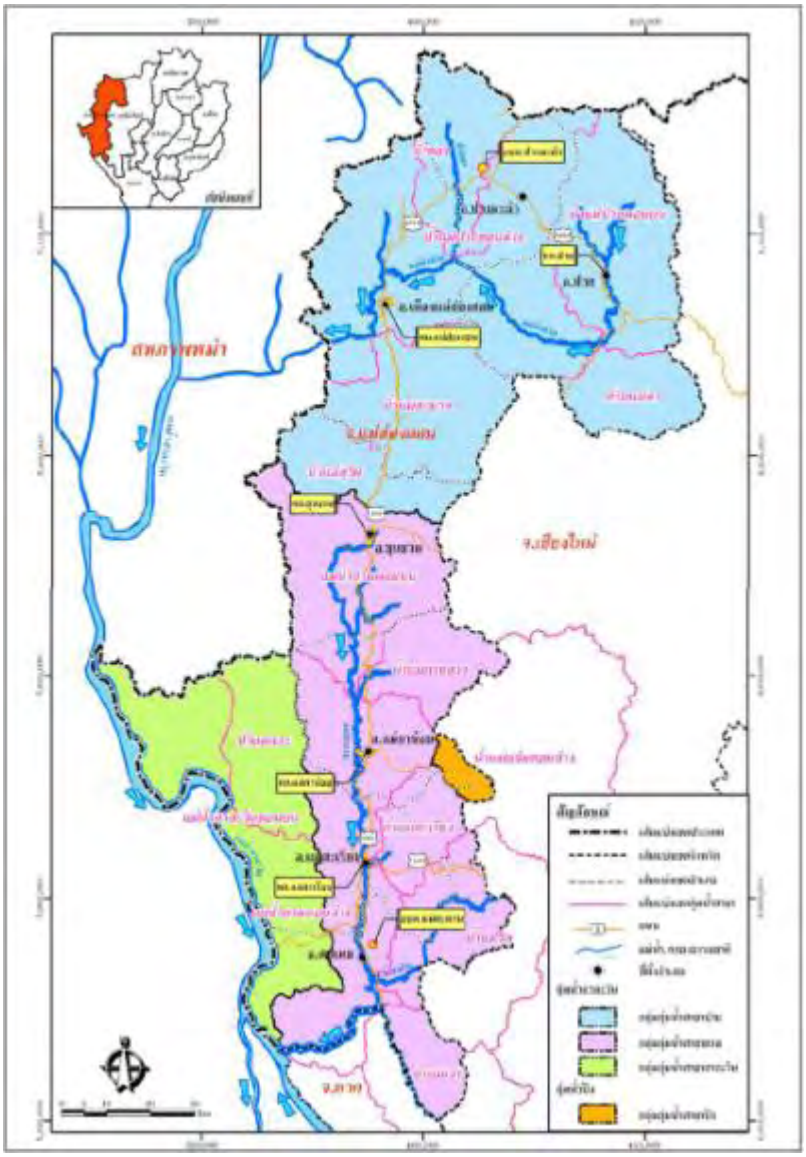
ลักษณะภูมิประเทศของลุ่มน้ำสาละวินโดยส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงชัน คดเคี้ยว ซึ่งมีแนวต่อเนื่องมาจากเทือกเขาหิมาลัย เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสาขาต่าง ๆ ที่มีลักษณะแคบและยาวตามซอกเขา มีความต่างระดับมากจากบริเวณปากแม่น้ำซึ่งมีความสูงประมาณ 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จนถึงดอยแม่ยามีความสูง 2,005 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จากลักษณะภูมิประเทศที่ซับซ้อนนี้ ก่อให้เกิดลุ่มน้ำย่อยที่มีความแตกต่างกันทั้งลักษณะลุ่มน้ำและทิศทางการไหลของแม่น้ำสายหลัก เช่น แม่น้ำปายไหลในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก แม่น้ำยวนไหลตามแนวทิศเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก ก่อนบรรจบกับน้ำเมยซึ่งไหลในแนวทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แล้วจึงไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวินซึ่งไหลมาจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้

แม่น้ำและลำน้ำที่สำคัญของลุ่มน้ำสาละวิน ได้แก่

1) แม่น้ำสาละวิน เป็นแม่น้ำนานาชาติ มีต้นกำเนิดมาจากธิเบต ไหลผ่านทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านทางด้านตะวันออกของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และทางด้านตะวันตกของประเทศไทย แล้วไหลกลับเข้าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์และไหลลงสู่ทะเลอันดามัน ความยาวประมาณ 2,200 กิโลเมตร

2) แม่น้ำปาย เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำสาละวิน มีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัย ในเขตท้องที่อำเภอปาย ไหลผ่านอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และไปบรรจบกับน้ำสาละวินที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีความยาว 135 กิโลเมตร

3) แม่น้ำยวม เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำสาละวิน มีต้นกำเนิดจากภูเขาด้านตะวันออกอยู่ของอำเภอขุนยวม ไหลผ่านอำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย ไปบรรจบกับแม่น้ำเมย มีความยาว 160 กิโลเมตร

รูป 16 พื้นที่ลุ่มน้ำในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4) เป็นแม่น้ำสายย่อยของแม่น้ำสาละวิน มีต้นกำเนิดในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ไหลขึ้นไปทางเหนือผ่านอำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง มาบรรจบกับแม่น้ำสาละวินที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความยาว 327 กิโลเมตร

ตาราง 8 ลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน

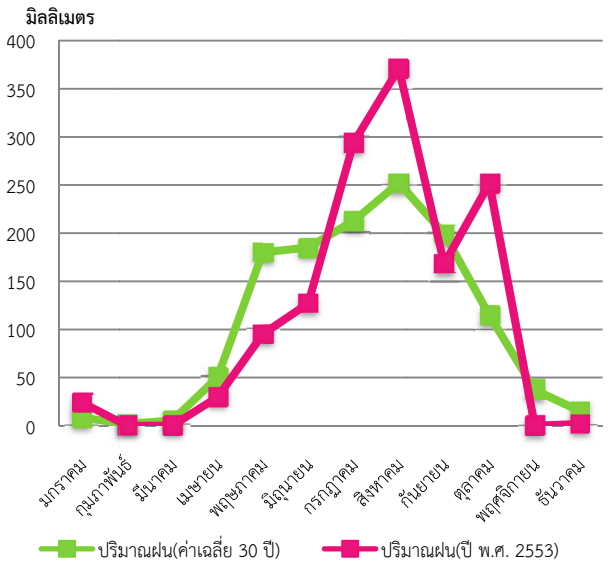
สาขา		สาขาย่อย		พื้นที่รับน้ำ (ตร.กม.)
1	แม่น้ำปาย	1	ห้วยแม่สา	478
		2	แม่น้ำปายตอนบน	1,111
		3	แม่น้ำปายตอนล่าง	2,008
		4	น้ำของ	627
		5	น้ำแม่สะมาด	1,004
		6	น้ำแม่สุริน	485
2	แม่น้ำยวม	7	แม่น้ำยวมตอนบน	1,222
		8	แม่น้ำยวมตอนล่าง	1,892
		9	น้ำแม่ลาหลวง	477
		10	น้ำแม่สะเรียง	378
		11	น้ำแม่เงา	831
		12	น้ำแม่ริด	1,129
3	แม่น้ำสาละวิน	13	ห้วยแม่สาละวินตอนบน	1,202
		14	น้ำแม่แงะ	658
4	แม่น้ำเมย	15	แม่น้ำเมยตอนล่าง	1,706
		16	แม่น้ำเมยตอนบน	1.143
		17	ห้วยแม่ละเมา	1,567

5.2.2 ปริมาณน้ำฝน

ฤดูฝนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในช่วงระหว่างกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมของทุกปี น้ำฝนมีปริมาณสูงสุดในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน ปริมาณฝนค่าเฉลี่ย 30 ปี (พ.ศ.2504 - 2533) ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีค่าเท่ากับ 1,268.7 มิลลิเมตร และใน ปี พ.ศ. 2553 ปริมาณน้ำฝนตลอดปีเท่ากับ 1,363.1 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน

ตาราง 9 สถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เดือน	ค่าเฉลี่ย 30 ปี		ปี พ.ศ. 2553	
	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	จำนวนวัน (วัน)	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	จำนวนวัน (วัน)
มกราคม	8.4	1	24.3	1
กุมภาพันธ์	2	1	0	0
มีนาคม	5.3	1	0	0
เมษายน	50.4	5	29.7	3
พฤษภาคม	180.1	17	95.2	13
มิถุนายน	185	22	127.1	20
กรกฎาคม	212.7	25	293.9	24
สิงหาคม	252.2	26	371.3	27
กันยายน	199.3	20	168.1	24
ตุลาคม	114.7	13	251.7	18
พฤศจิกายน	37.1	5	0	0
ธันวาคม	15.2	2	1.8	2

5.2.3 ปริมาณน้ำท่า

ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 5,683.95 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยเป็นปริมาณน้ำท่าในช่วงฤดูฝน (มิถุนายน – พฤศจิกายน) เท่ากับ 4,786.85 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ 84.22 ของปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ย และเป็นปริมาณน้ำท่าในช่วงฤดูแล้ง (ธันวาคม – พฤษภาคม) เท่ากับ 897.10 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ 15.78 ของปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ย

แหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็นได้แก่ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ฝายทำนบ สระ/หนอง/บึง และ คู/คลอง มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 291 แห่ง และปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำที่เก็บเฉลี่ยทั้งปี เท่ากับ 11.9646 ล้านลูกบาศก์เมตร

ตาราง 10 แหล่งน้ำในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัด/อำเภอ	รวม	ประเภทแหล่งน้ำ					
		อ่างเก็บน้ำ		ฝายคอนกรีต	ทำนบ	สระ/หนอง/บึง	คู/คลอง
		ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก				
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	**306**	**2**	**29**	**168**	**5**	**43**	**59**
เมืองแม่ฮ่องสอน	106	2	12	50	-	5	37
ขุนยวม	39	-	4	24	2	4	5
ปาย	19	-	2	13	-	4	-
แม่สะเรียง	53	-	4	24	-	19	6
แม่ลาน้อย	41	-	3	27	-	6	5
สบเมย	25	-	3	17	-	4	1
ปางมะผ้า	23	-	1	13	3	1	5

5.3 ทรัพยากรธรณี

5.3.1 ธรณีวิทยา

พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลักษณะเป็นแอ่งระหว่างภูเขาที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 200 เมตรขึ้นไป ประกอบด้วยแอ่งปาย แอ่งขุนยวม และแอ่งแม่สะเรียง โดยมีรูปร่างยาวรีในแนวเกือบเหนือ - ใต้ จัดเป็นแอ่งสะสมตะกอนทางน้ำเนื่องจากเป็นที่รับน้ำและตะกอนจากทางน้ำที่ไหลลงมาจากภูเขาที่ล้อมรอบแอ่ง ลักษณะทางธรณีวิทยา ประกอบด้วย ชั้นหินและตะกอน ดิน ทรายหลากหลายชนิด จำแนกเป็น 10 หน่วย

1) ตะกอนทราย ดินเหนียว กรวดละเอียด พบสะสมตัวบริเวณแคบ ๆ ตามที่ราบริมแม่น้ำต่าง ๆ เช่น น้ำเมย น้ำแม่ยวม น้ำแม่สะงา เป็นต้น ประกอบด้วยชั้นทรายปนดินเหนียว ดินเหนียวปนทราย กรวดละเอียด และลูกรังปะปนในบางชั้น เกิดจากน้ำพัดพากรวด หิน ดิน ทราย มาสะสมตัวอย่างไม่เป็นระบบ มีอิทธิพลของความลาดชันและน้ำผิวดินปะปนบ้าง จึงได้ตะกอนหลากหลายชนิดปนกันพื้นที่ราบบริเวณนี้เป็นแหล่งสะสมตัวของชั้นทรายแม่น้ำ บางแห่งสามารถหาแหล่งทรายสำหรับการก่อสร้างและดินเหนียวสำหรับเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนมีแร่ธาตุที่จำเป็นต่อพืชอุดมสมบูรณ์จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมากที่สุด แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบน้ำท่วมถึงจึงมักประสบภัยน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝนเป็นประจำ

2) ตะกอนกรวด ทราย ลูกรัง พบสะสมตัวบริเวณแคบ ๆ ตามขอบที่ราบในเขตอำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย ลักษณะภูมิประเทศเป็นแบบขั้นบันได

ประกอบด้วยชั้นกรวดค่อนข้างหนาสลับกับชั้นทรายและดินเหนียว กรวดมีลักษณะกลมมนดีมาก ขนาดตั้งแต่ 2 มิลลิเมตรจนถึงใหญ่กว่า 1 เมตร บางแห่งมีสารละลายเหล็กออกไซด์เชื่อมประสานจนกลายเป็นแม่รังและลูกรัง เกิดจากแม่น้ำกัดเซาะทางดิ่งมากขึ้น พื้นที่บริเวณนี้สามารถหาแหล่งลูกรังสำหรับการก่อสร้าง ดินมีธาตุอุดมสมบูรณ์พอสมควร ปลูกพืชได้บางชนิด และไม่อยู่ในเขตน้ำท่วมขังจึงเหมาะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย แต่อาจประสบกับการไหลหลากของทางน้ำได้

3) ตะกอนเศษหิน กรวด ทราย ดินเหนียว พบสะสมตัวบริเวณแคบ ๆ ในเขตอำเภอแม่ลาน้อย ตามทางหลวงหมายเลข 105 (อ.ขุนยวม – อ.แม่ลาน้อย) ประกอบด้วยเศษหิน กรวด ทราย สลับกับดินเหนียว เกิดจากทางน้ำที่ไหลจากหุบเขาชันลงสู่พื้นราบ เมื่อความเร็วของกระแสน้ำลดลงเกิดการสะสมตะกอนบริเวณใกล้กับเนินเขา กระจายออกไปรอบข้าง ลักษณะเป็นรูปพัด ใช้เป็นแหล่งดินถมสำหรับการก่อสร้างได้ หน่วยตะกอนนี้เป็นหลักฐานสำหรับแสดงถึงการเกิดดินถล่มในอดีตเนื่องจากการปรับตัวเข้าสู่สมดุลของธรรมชาติ และในหลายพื้นที่ยังคงมีความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มได้อีก จึงไม่เหมาะสำหรับการตั้งที่อยู่อาศัย

4) หินตะกอนชนิดหินเคลย์ ถ่านหิน พบปรากฏเป็นบริเวณแคบ ๆ ในเขตอำเภอปาย ประกอบด้วยหินเคลย์ หินทรายแป้งบอลล์เคลย์ ถ่านหิน และหินน้ำมัน มีลักษณะกึ่งแข็งตัว พบซากดึกดำบรรพ์จำพวกหอยสองฝาน้ำจืด ปลาและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมากมาย อาจพบแหล่งซากดึกดำบรรพ์ลักษณะเดียวกับสุสานหอย จังหวัดกระบี่ เป็นแหล่งสะสมตัวของแร่เชื้อเพลิง เช่น น้ำมัน แก๊ส ธรรมชาติ ถ่านหิน และหินน้ำมัน นอกจากนี้ยังพบดินเบา และบอลล์เคลย์ เกิดร่วมด้วย หินชนิดนี้เกิดและสะสมตัวในแอ่งสะสมตะกอนระหว่างภูเขาที่มีสภาพแวดล้อมแบบทะเลสาบน้ำจืด

5) หินตะกอนชนิดหินทราย ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันตกของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย หน่วยหินนี้ประกอบด้วยหินทรายหลายชนิด เช่น หินทรายเนื้อควอตซ์ หินทรายเนื้อเฟลด์สปาร์ และ หินทรายเนื้อปนเถ้าภูเขาไฟ นอกจากนี้ยังพบหินกรวดมนขนาดเล็ก หินทรายแป้งหินดินดาน หินเชิร์ต หินตะกอนเถ้าภูเขาไฟ และหินปูน แทรกสลับอยู่บางช่วง ในบริเวณที่เป็นหินทรายเนื้อละเอียดสามารถใช้เป็นแหล่งหินประดับและหินลับมีดได้ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ที่ราบใกล้ภูเขาหินทรายใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกได้ค่อนข้างดี เนื่องจากดินมีแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์พอสมควรสำหรับพืช ยกเว้นบริเวณที่เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ซึ่งจะมีแร่ธาตุค่อนข้างต่ำ

6) หินตะกอนชนิดหินดินดาน พบแผ่กระจายเป็นบริเวณกว้างในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ทางตอนเหนือของอำเภอปางมะผ้า ยาวต่อเนื่องลงมาจนถึงตอนใต้ของอำเภอสบเมย ประกอบด้วยหินดินดาน หินเชิร์ตหินทรายแป้ง หินทราย หินปูน และหินตะกอนเถ้าภูเขาไฟ ผุพังง่ายจึงไม่คงสภาพ เป็นภูเขาสูงเนื่องจากเกิดดินถล่มในอดีตต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ส่วนใหญ่จึงพบเป็นลักษณะเนินเขาเตี้ยอย่างไรก็ตาม ในบริเวณที่ยังคงสภาพเป็นภูเขาสูงจะเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยต่อการเกิดดินถล่มได้อีก ดินที่ผุพังมาจากหินดินดานมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์พอสมควร โดยเฉพาะแร่ธาตุอาหารเสริมสำหรับพืช จึงสามารถใช้ประโยชน์ในด้านการเพาะปลูกได้ค่อนข้างดี แต่ดินอาจมีความร่วนซุยต่ำ

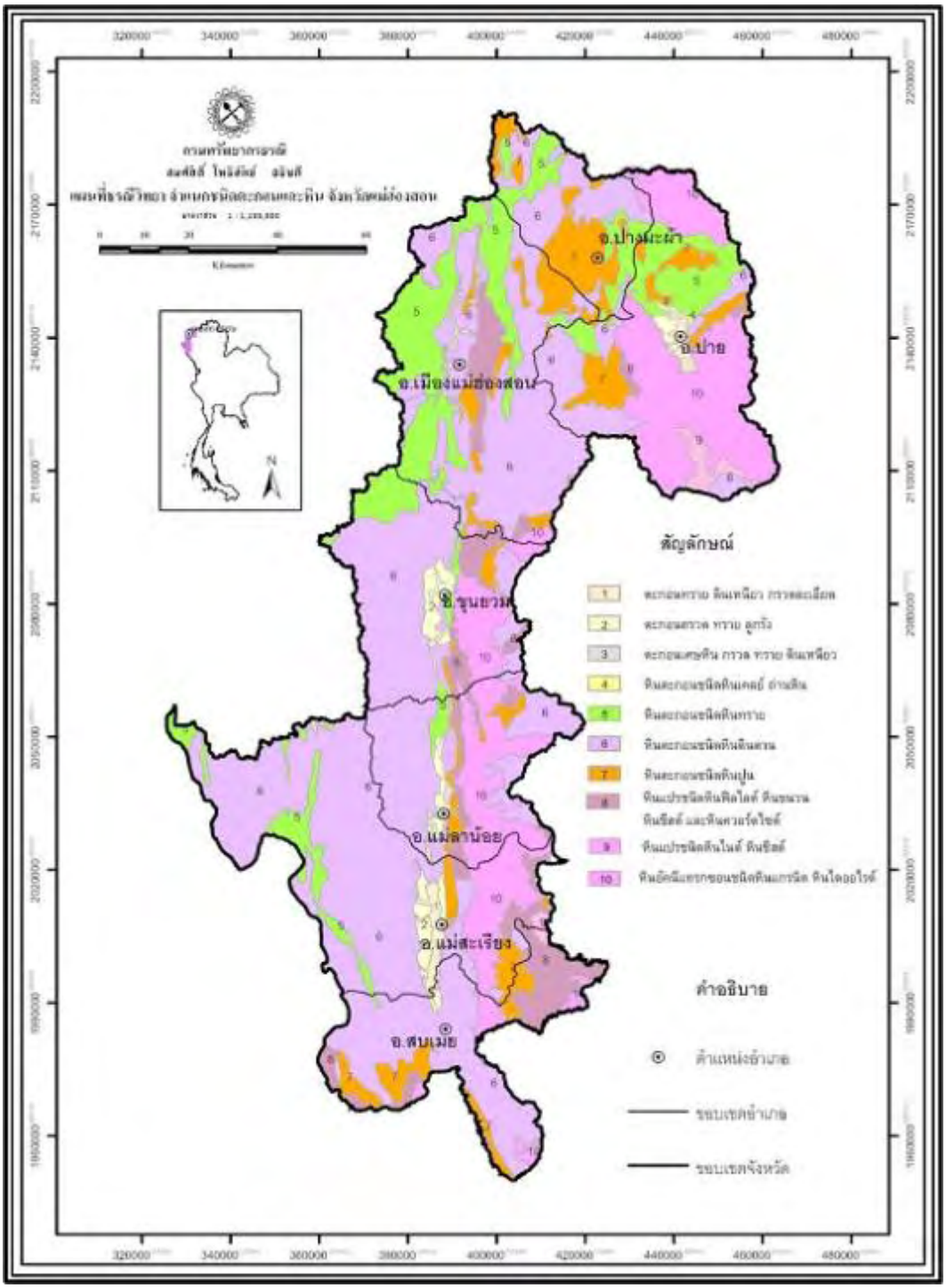
7) หินตะกอนชนิดหินปูน พบกระจายตัวทั่วไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โผล่ปรากฏเป็นบริเวณกว้างทางตอนเหนือและตอนใต้ของพื้นที่ ครอบคลุมบางส่วนของอำเภอปางมะผ้า อำเภอปาย อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอสบเมย ส่วนทางตอนกลางของพื้นที่ โผล่ปรากฏแคบ ๆ วางตัวในแนวเหนือ–ใต้ ตั้งแต่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอแม่สะเรียง ประกอบด้วยหินปูนสีเทาดำ บางบริเวณพบหินดินดานหินทราย และหินปูนเนื้อโดโลไมต์แทรกสลับอยู่ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันมีหลายยอด ก่อให้เกิดภูมิทัศน์ที่สวยงามแปลกตา หินปูนมีส่วนประกอบทางเคมี คือ $CaCO_3$ ใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบทั้งในอุตสาหกรรม

ปูนซีเมนต์และอุตสาหกรรมเคมี นอกจากนี้ยังใช้เป็นวัสดุก่อสร้างได้ดี ในบริเวณที่ใกล้หินแกรนิตหินปูนนี้จะแปรสภาพเป็นหินอ่อนนำมาใช้เป็นหินประดับได้ หินปูนมีคุณสมบัติสามารถละลายได้ในน้ำที่มีสภาพเป็นกรดอ่อน ๆ จึงมักพบถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยอยู่ในภูเขาหินปูน แม้ว่าภูเขาหินปูนจะมีความสูงชันและแสดงหน้าผาชัดเจน แต่เนื่องจากไม่มีดินสะสมตัวบนยอดเขา ดังนั้นจึงไม่ใช่พื้นที่เสี่ยงภัยต่อดินถล่ม แต่อาจพบปรากฏการณ์หลุมยุบในบริเวณที่ราบใกล้ภูเขาหินปูนได้ ดินที่ผุพังมาจากหินปูนมีสีส้มแดงที่เรียกว่าเทราโรซ่า (Terrarosa) มีแร่ธาตุที่จำเป็นต่อพืชหลายชนิด โดยเฉพาะธาตุเหล็ก แคลเซียม และแมกนีเซียม ดังนั้นพื้นที่ราบที่อยู่ใกล้หินปูนจึงเป็นแหล่งเพาะปลูกได้ดี

8) หินแปรชนิดหินฟิลไลต์ หินชนวน หินชีสต์ และหินควอตไซต์ พบกระจายตัวทั่วไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โผล่ปรากฏเป็นบริเวณกว้างทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอสบเมย ทางตอนกลางของพื้นที่ โผล่ปรากฏแคบๆในแนวเหนือ–ใต้ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอแม่สะเรียง นอกจากนี้ ยังพบบ้างเล็กน้อยในเขตอำเภอปาย หน่วยหินนี้เป็นหินแปรเกรดต่ำ ประกอบด้วยหินฟิลไลต์ หินชนวน หินชีสต์ และหินควอตไซต์ หินฟิลไลต์ หินชนวน หินชีสต์มักผุพังง่ายไม่คงสภาพเป็นภูเขาสูงเนื่องจากเกิดดินถล่มในอดีตต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ส่วนใหญ่จึงพบเป็นลักษณะเนินเขาเตี้ย อย่างไรก็ตามในบริเวณที่ยังคงสภาพเป็นภูเขาสูงจะเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยต่อการเกิดดินถล่มได้อีก ส่วนหินควอตไซต์ มีความแข็งแกร่งและทนทานต่อการผุพังสูง จึงแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบเขาสูงและบางบริเวณที่เป็นหินชนวนสามารถใช้เป็นแหล่งหินประดับได้

9) หินแปรชนิดหินไนส์ หินชีสต์ พบปรากฏบริเวณแคบ ๆ ทางตอนใต้ของอำเภอปาย และทางตะวันตกของอำเภอแม่สะเรียง เป็นหินแปรที่มีลำดับขั้นการถูกแปรสภาพในระดับปานกลางถึงสูง ประกอบด้วยหินไนส์หินชีสต์ หินแคลก์–ซิลิเกต และหินอ่อน พบหินมิกซ์มาไทต์ซึ่งแสดงถึงหินแปรบางส่วนที่ถูกแปรสภาพจนถึงขั้นหลอมละลาย และหินแกรนิตแทรกปะปนอยู่ด้วย มักมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน และเนื่องจากหินแปรเหล่านี้ถูกกระบวนการแปรสภาพทำให้ผุพังได้ง่าย เกิดเป็นชั้นดินหนาดังนั้นในบริเวณภูเขาสูง อาจมีผลทำให้เกิดดินถล่มในช่วงฝนหนักได้ง่าย ดินที่ผุพังมาจากหินนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุระดับที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดหินในบริเวณที่เป็นหินไนส์และหินมิกซ์มาไทต์ จะมีความสมบูรณ์ที่ต่ำกว่าบริเวณที่เป็นหินชีสต์หินแคลก์–ซิลิเกต และหินอ่อน

10) หินอัคนีแทรกซอนชนิดหินแกรนิต หินไดออไรต์ พบกระจายตัวทางด้านตะวันออกของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอปางมะผ้า อำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย ประกอบด้วยหินแกรนิต หินไดออ-ไรต์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง หินแกรนิตมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการกำเนิดแร่เศรษฐกิจหลายชนิด เช่น แร่ดีบุก วุลแฟรม ฟลูออไรต์ และแบไรต์หินแกรนิตที่ไม่ถูกกระบวนการผุพังอยู่กับที่มาก จะมีความแข็งแกร่งสามารถนำมาใช้เป็นหินประดับเนื่องจากมีสีสันสวยงามทั้งสีชมพู สีเขียวฟ้า และสีเทา และสามารถนำมาใช้เป็นหินก่อสร้างทดแทนหินปูนได้ แต่เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตป่าร้อนชื้นหินแกรนิตจึงถูกกระบวนการผุพังได้ง่ายทำให้เกิดชั้นดินหนาสะสมตัวอยู่บนยอดเขา

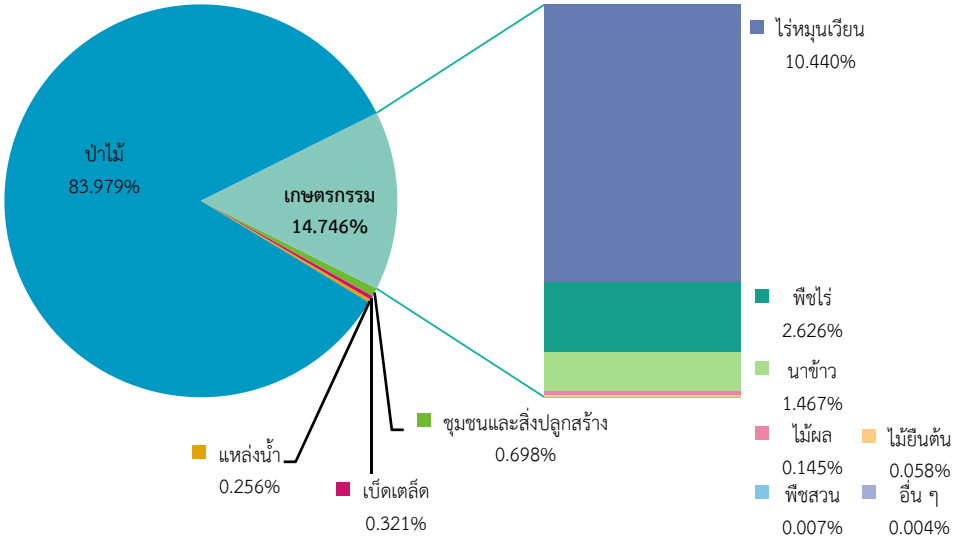

รูป 17 แผนที่ธรณีวิทยา จำแนกชนิดตะกอนและหิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

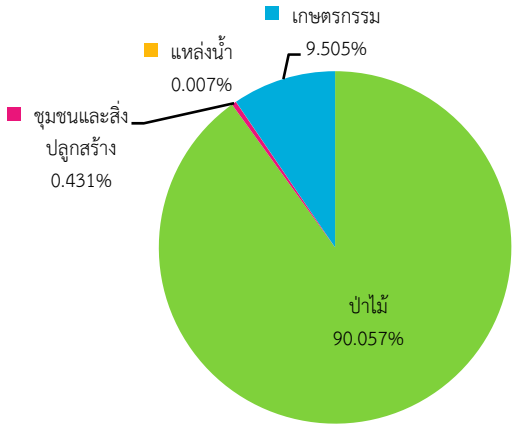
5.3.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งหมด 7,925,787 ไร่ เป็นเนื้อที่ป่าไม้มากที่สุด เท่ากับ 6,655,986 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.98 ของเนื้อที่จังหวัดทั้งหมด รองลงมา คือ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ มีขนาดเท่ากับ 1,168,741 55,341 25,418 และ 20,301 ไร่ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 14.76 0.69 0.32 และ 0.25 ตามลำดับ

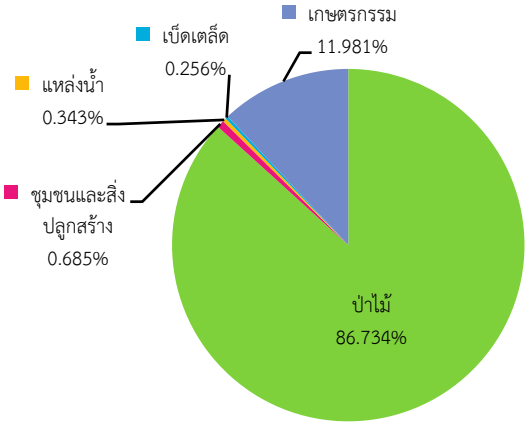
สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2552

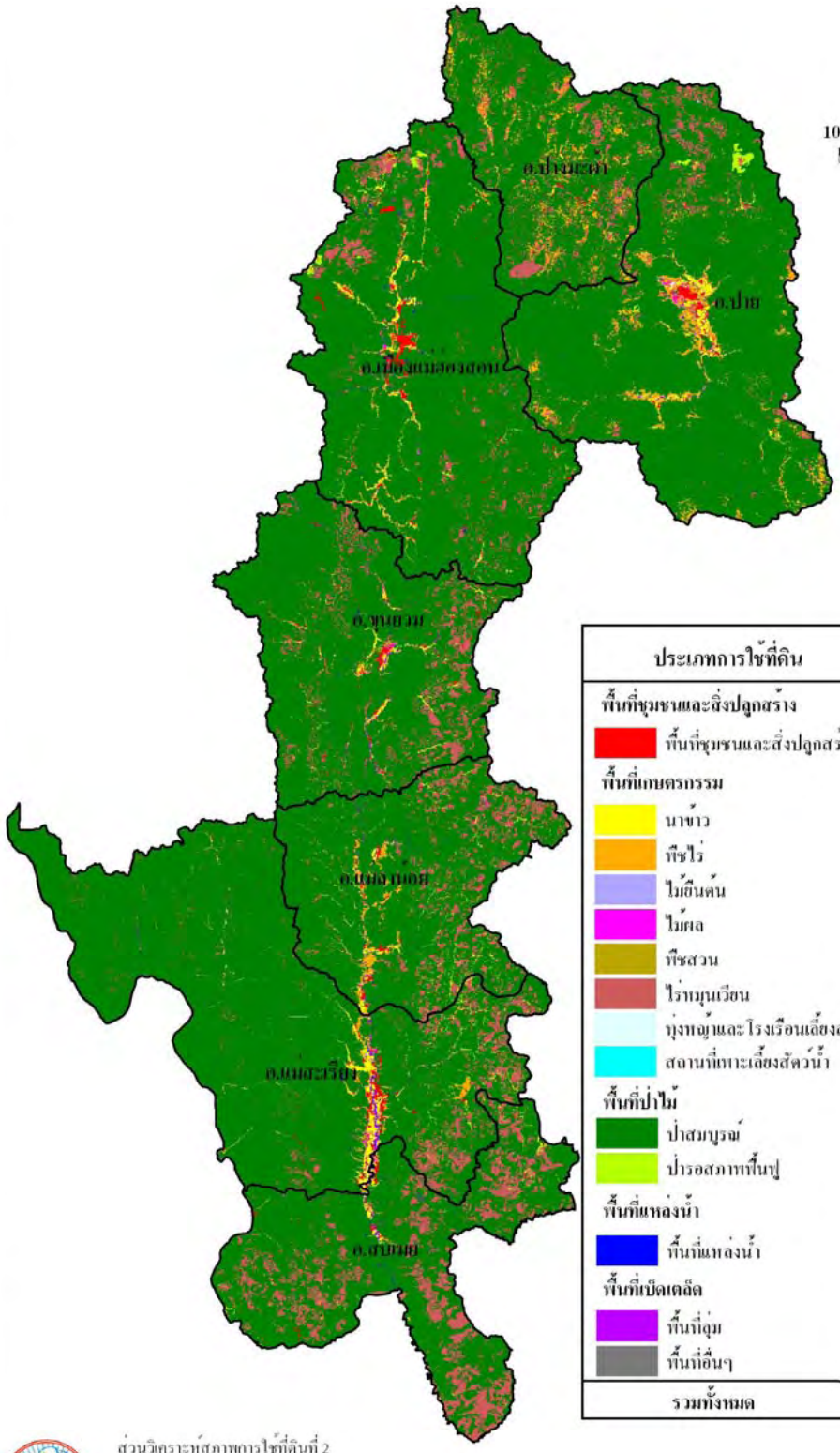
สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2543

สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2550

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2552

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**55,341**	**0.69**
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	55,341	0.69
พื้นที่เกษตรกรรม	**1,168,741**	**14.76**
นาข้าว	116,305	1.47
พืชไร่	208,145	2.63
ไม้ยืนต้น	4,583	0.06
ไม้ผล	11,466	0.14
พืชสวน	524	0.01
ไร่หมุนเวียน	827,418	10.45
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	273	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	27	-
พื้นที่ป่าไม้	**6,655,986**	**83.98**
ป่าสมบูรณ์	6,626,776	83.61
ป่ารอสภาพฟื้นฟู	29,210	0.37
พื้นที่แหล่งน้ำ	**20,301**	**0.25**
พื้นที่แหล่งน้ำ	20,301	0.25
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	**25,418**	**0.32**
พื้นที่อุ่ม	9,922	0.13
พื้นที่อื่นๆ	15,496	0.19
รวมทั้งหมด	**7,925,787**	**100.00**

ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 2
สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
www.ldd.go.th ตุลาคม 2550

แหล่งข้อมูล :

1) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
2) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
3) สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
4) “รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานสถิติจังหวัดแม่อ่องสอน, ปี พ.ศ. 2554
5) เวบไซต์กรมป่าไม้ (www.forest.go.th) ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2554
6) เวบไซต์สำนักโครงการขนาดใหญ่ กรมชลประทาน (kromchol.rid.go.th/lproject/2010) ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2554
7) เวบไซต์สำนักทรัพยากรน้ำภาค 1 ลำปาง กรมทรัพยากรน้ำ (intranet.dwr.go.th/wrro1) ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2554
8) เวบไซต์กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (www.dnp.go.th) ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2554
9) เวบไซต์กรมอุตุนิยมวิทยา (www.tmd.go.th/province.php?id=3) ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2554
10) เวบไซต์กรมพัฒนาที่ดิน (www.ldd.go.th/ldd/) ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

ป่าสักนวมินทรราชินี

โครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร
บริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ้าเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

“ในปี พ.ศ. 2549 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำารวจพบป่าผสมผลัดใบที่มีไม้สักที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ขึ้นกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้างมีพื้นที่ต่อเนื่องกันในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นป่าที่ฟื้นตัวจากการสัมปทานป่าไม้ในอดีต พร้อมทั้งพบว่า ไม้สักธรรมชาติในป่าแห่งนี้ สามารถเจริญเติบโตได้ที่ระดับความสูงถึง 1,300 เมตรจากระดับน้ำทะเล ซึ่งเป็นข้อมูลใหม่ในทางวิชาการป่าไม้ จากที่เคยมีการบันทึกไว้ว่า ไม้สักธรรมชาติจะกระจายพันธุ์อยู่ไม่เกินที่ระดับความสูง 750 เมตรจากระดับน้ำทะเล จัดเป็นผืนป่าที่มีคุณค่าสมควรที่จะสงวนรักษาไว้ ประกอบกับพบว่า เริ่มมีปัญหาการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2553 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีหนังสือถึงราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เพื่อขอให้นำความกราบบังคมทูล ขอได้โปรดพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ดังกล่าว และขอพระราชทานชื่อป่าไม้สักที่สมบูรณ์นี้เพื่อความเป็นสิริมงคล

สำนักราชเลขาธิการ ได้มีหนังสือ ที่ รล 0010.1/1283 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 แจ้งว่า ได้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้ว ทรงรับโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำาริ และต่อมาสำนักราชเลขาธิการ ได้มีหนังสือ ที่ รล 0004.1/1813 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 แจ้งว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาพระราชทานชื่อป่าสักที่อุดมสมบูรณ์ว่า **ป่าสักนวมินทรราชินี" (ป่า-สัก-นะ-วะ-มิน-ทะ-ระ-ราช-นี)** และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมพื้นที่ 497.2 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในปี พ.ศ. 2552 กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ป่าเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจขั้นต้นในการจัดการพื้นที่ป่าแห่งนี้ ผลการศึกษาพบพรรณไม้ที่สามารถจำแนกได้ 220 ชนิด 162 สกุล 77 วงศ์ พรรณไม้เด่นในพื้นที่ 10 อันดับแรก ได้แก่ สัก แดง ไผ่ซาง ไผ่บง รกฟ้า เต็ง งิ้วป่า หางรอก กุ๊ก และเสลาเปลือกบาง ป่าผสมผลัดใบเป็นป่าที่พบมากที่สุดในพื้นที่โดยประมาณร้อยละ 50 - 60 ซึ่งเป็นป่าที่พบไม้สักมีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ระดับความสูงประมาณ 250 - 1,300 ม. มีค่าความหนาแน่นของไม้ยืนต้นเฉลี่ย 382 ต้น/เฮกแตร์ (ประมาณ 61 ต้น/ไร่) คิดเฉพาะความหนาแน่นของไม้สักเฉลี่ย 115 ต้น/เฮกแตร์ (ประมาณ 18 ต้น/ไร่) เมื่อเปรียบเทียบเป็นความเด่นของไม้สักกับพรรณไม้ชนิดอื่นๆ ความเด่นด้านความหนาแน่น ร้อยละ 32 ด้านพื้นที่หน้าตัด ร้อยละ 45 และด้านปริมาตรที่เป็นสินค้าได้ ร้อยละ 51 ซึ่งถือว่าไม้สักเป็นไม้ที่เด่นมากที่สุดกว่าพรรณไม้ชนิดอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับป่าไม้สักในที่แห่งอื่นของประเทศไทยโดยรวมแล้วถือว่าป่าไม้สักตามธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ เป็นป่าที่มีไม้สักขึ้นอยู่อย่างสมบูรณ์ทั้งคุณภาพและปริมาณมากที่สุดของประเทศไทย

นอกจากนี้ จากการสำรวจยังพบชนิดพันธุ์สัตว์ป่าอีกมากมาย ได้แก่ *สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals)* ไม่น้อยกว่า 67 ชนิด ทั้งชนิดที่เป็นสัตว์ขนาดใหญ่และสัตว์แทะ ขนาดเล็ก เช่น เลียงผา หมูป่า ลิ่นชวา ชะนีมือขาว ค่างแว่นถิ่นเหนือ หมีหมา หมีควาย ชะมดแปลงลายจุด เสือดาว เสือดำ เสือโคร่ง และกวางผา เป็นต้น *นก (Birds)* ไม่น้อยกว่า 255 ชนิด เช่น นกโพระดก นกหัวขวาน นกกระเต็น นกกระรางหัวขวาน นกจาบคา นกเงือก เป็นต้น *สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles)* พบไม่น้อยกว่า 46 ชนิด เช่น งู ตุ๊กแก จิ้งเหลน เต่า ตะพาบน้ำ เป็นต้น *สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibians)* พบไม่น้อยกว่า 23 ชนิด ได้แก่ อึ่ง กบ เขียด คางคก และปาด เป็นต้น *ปลาน้ำจืด (Freshwater fish)* พบไม่น้อยกว่า 11 ชนิด ที่สำคัญ ได้แก่ ปลาถ้ำ 2 ชนิด คือ ปลาผีเสื้อถ้ำ และปลาค้อตาบอด ซึ่งมีลักษณะพิเศษสามารถปรับตัวให้อยู่ในสภาพมืดภายในถ้ำ โดยตาที่มีอยู่ไม่มีความจำเป็นจึงลดรูปลงไป และพัฒนาครีบอกเพื่อยึดเกาะกับผนังหินปูนฉาบภายในถ้ำ และยังพบปลาสะแงะ (ปลาตูหนา) ซึ่งปกติจะอาศัยอยู่ใกล้น้ำทะเลเป็นส่วนใหญ่ แต่ที่พบในพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากแม่น้ำปายจะไหลลงสู่แม่น้ำสาละวิน จากนั้นจะไหลไปรวมกับแม่น้ำอิรวดีในประเทศพม่า และไหลลงสู่ทะเลฝั่งอันดามัน จึงเป็นไปได้ที่ปลาดังกล่าวจะขึ้นมาจนถึงแหล่งน้ำในพื้นที่นี้

จากข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จึง นับว่า "ป่าสักนวมินทรราชินี" เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ชนิดพันธุ์ (Species Diversity) และระบบนิเวศ (Ecosystem Diversity) ตามหลักวิชาการ สมควรที่ทุกภาคส่วนจะร่วมกันสงวน รักษา และอนุรักษ์ไว้ให้คงความสมบูรณ์ สามารถอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไปในอนาคต และการขยายผลจัดตั้งศูนย์วิจัยไม้สักให้เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยพันธุกรรมไม้สัก ที่มีความสำคัญในระดับประเทศและพัฒนาไปสู่สากล สร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อต่อยอดการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป”

ศูนย์ประสานงานสนองพระราชดำริ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เดือนตุลาคม 2554

7. สภาพทางสังคม

7.1 การศึกษา

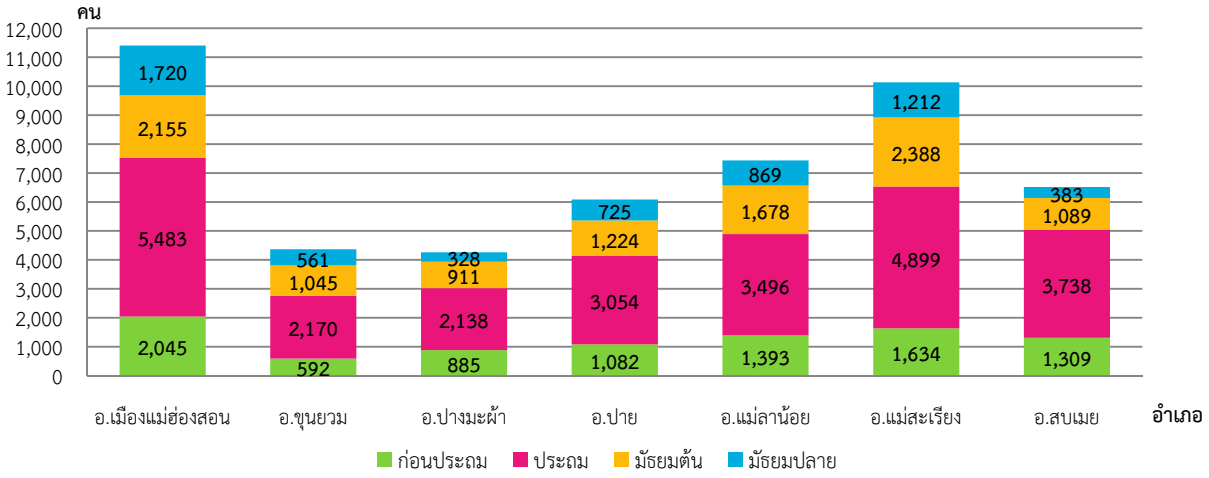
การจัดการศึกษาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปีการศึกษา 2553 จำแนกได้ดังนี้

1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียน จำนวน 339 โรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,919 คน และนักเรียน 50,206 คน
2) การศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา มีสถานศึกษาจำนวน 9 แห่ง อาจารย์ 185 คน และนักศึกษา 5,339 คน
3) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีศูนย์การศึกษาฯ 7 แห่ง มีนักเรียน/นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 19,381 คน และมีนักเรียน/นักศึกษาสำเร็จการศึกษา 9,537 คน

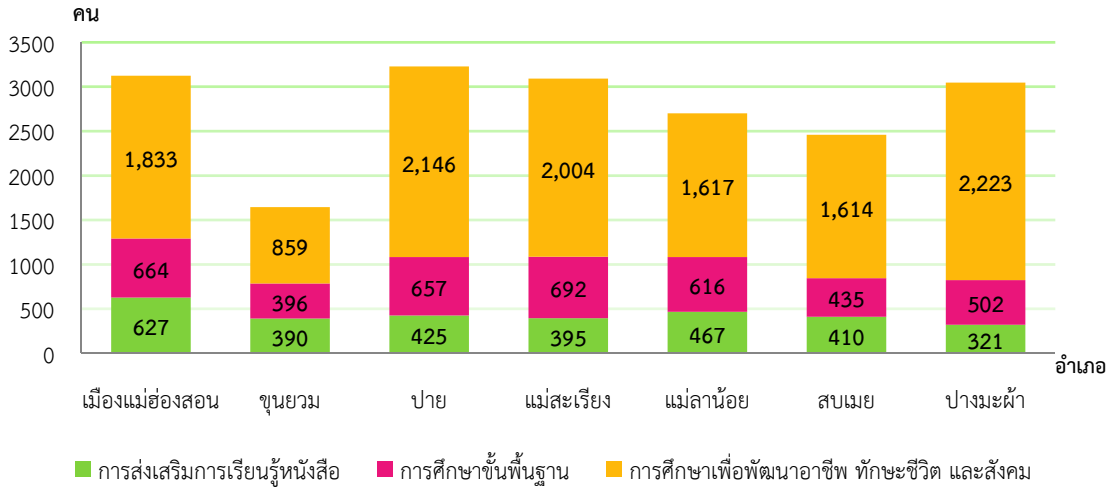
ตาราง 15 สถิติการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2553 : การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	จังหวัด / อำเภอ	โรงเรียน (แห่ง)	ห้องเรียน (ห้อง)	ครู (คน)	นักเรียน (คน)	อัตราส่วน นักเรียน: ห้องเรียน	อัตราส่วน นักเรียน:ครู
	จ.แม่ฮ่องสอน	**339**	**5,951**	**1,919**	**50,206**	**13:1**	**21:1**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	55	952	418	11,406	14:1	22:1
2	อ.ขุนยวม	33	514	185	4,365	10:1	19:1
3	อ.ปางมะผ้า	24	448	160	4,262	13:1	21:1
4	อ.ปาย	39	565	260	6,085	13:1	21:1
5	อ.แม่ลาน้อย	61	1,081	258	6,804	10:1	19:1
6	อ.แม่สะเรียง	67	1,373	406	10,700	14:1	22:1
7	อ.สบเมย	60	1,018	232	6,584	13:1	21:1

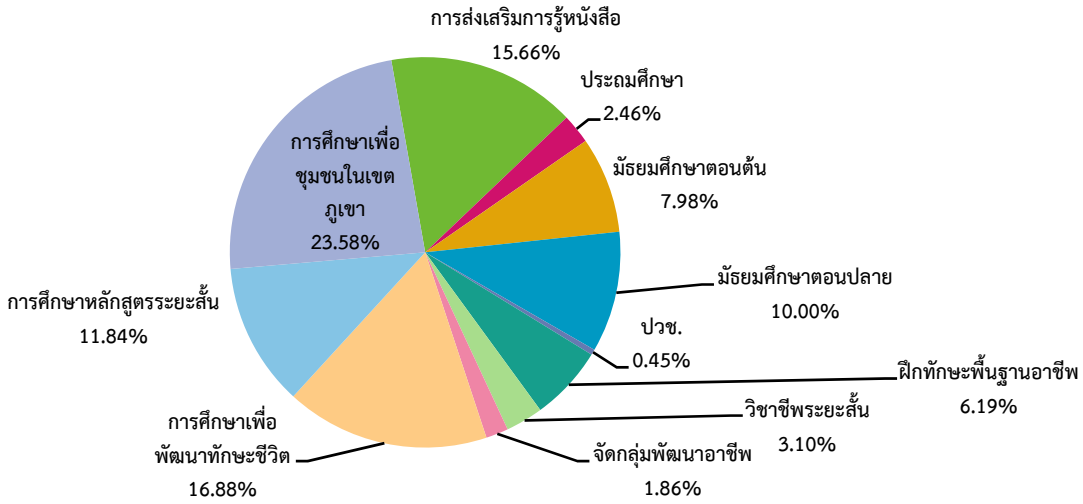
สถิติการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2553 : การศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเรียน

สถิติการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2553 : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จำนวนผู้เรียน/นักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา เป็นรายอำเภอ

สถิติการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2553 : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จำนวนผู้เรียน/นักศึกษาสำเร็จการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมการศึกษา

7.2 การศาสนา

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนับถือศาสนาต่าง ๆ ดังนี้ นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 77.3 นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 18.6 นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 0.5 นับถือศาสนาอื่น ๆ ได้แก่ ศาสนาฮินดู ศาสนาขงจื้อ ประมาณร้อยละ 1.6 และไม่นับถือศาสนา ประมาณร้อยละ 2.0

ในปี พ.ศ. 2553 จำนวนศาสนาสถานที่ใช้ในการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นวัดมหานิกายและวัดธรรมยุตนิกาย รวมทั้งสิ้น 132 แห่ง สำนักสงฆ์ 91 แห่ง โบสถ์นิกายโรมันคาทอลิคและโบสถ์นิกายโปรแตสแตนท์ รวมทั้งสิ้น 306 แห่ง และมัสยิด 5 แห่ง จำนวนพระภิกษุ 521 รูปและสามเณร 411 รูป

7.3 การสาธารณสุข

7.3.1 สถานบริการสาธารณสุข – บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

ในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสถานบริการสุขภาพที่เปิดดำเนินการ เป็นโรงพยาบาล 7 แห่ง 420 เตียง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 71 แห่ง ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อที่นำโดยแมลง 1 แห่ง หน่วยควบคุมโรคติดต่อที่นำโดยแมลง 10 แห่ง มาลาเรียคลินิก 15 แห่ง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดน 30 แห่ง ศูนย์มาลาเรียชุมชน 50 แห่ง ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด 1 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชน 34 แห่ง (จากทั้งหมด 61 แห่ง) บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ มีแพทย์ 49 คน ทันตแพทย์ 21 คน เภสัชกร 23 คน และพยาบาลวิชาชีพ 406 คน

7.3.2 ภาวะการเจ็บป่วย – ตาย

ในปี พ.ศ. 2553 **สาเหตุป่วยด้วยโรค 5 อันดับแรกของผู้ป่วยใน** เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อาการ อาการแสดง และสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิกฯ, ระบบหายใจส่วนบนติดเชื้อเฉียบพลัน และโรคอื่นของระบบหายใจส่วนบน, โรคติดเชื้ออื่น ๆ ของลำไส้, ความผิดปกติเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ, โภชนาการและเมตะบอลิสัมอื่น และโรคหัวใจรูห์มาติคเรื้อรัง มีอัตราป่วยต่อแสนประชากร เท่ากับ 2,259.61, 2,252.16, 1,796.76, 1,620.81 และ 1,293.75 ตามลำดับ

สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก เรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคระบบหายใจ, โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก, โรคระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่าง และเนื้อยึดเสริม, อาการ อาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิกฯ และ โรคระบบไหลเวียนเลือด มีอัตราป่วยต่อแสนประชากร เท่ากับ 72,317.07, 44,986.05, 36,824.04, 27,234.98 และ 27,023.84

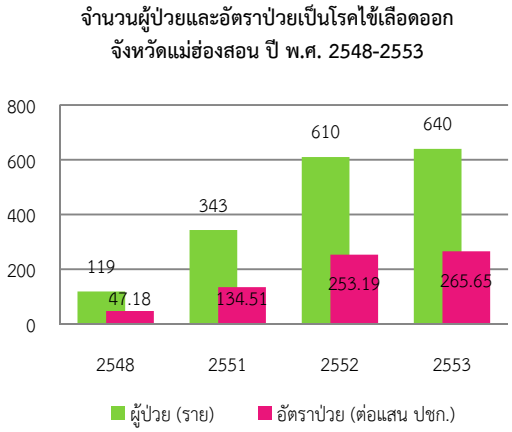
โรคติดต่อที่เฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยา พบการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับโรคแรก ได้แก่ ท้องเสีย, ไข้, มาลาเรีย, บิด และปอดบวม อัตราป่วยต่อแสนประชากรเท่ากับ 3,524.38, 1,050.96, 550.39, 512.20 และ 491.45 ตามลำดับ

กลุ่มสาเหตุการตาย ที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ อื่นๆ, โรคหัวใจ, ปอดอักเสบและโรคอื่น ๆ ของปอด, มะเร็งทุกชนิด และ โรคเกี่ยวกับตับและตับอ่อน อัตราตายต่อแสนประชากรเท่ากับ 97.6, 16.5, 14.4, 9.5 และ 9.5

7.3.3 ปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพประชากร

1. การฆ่าตัวตาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอัตราการฆ่าตัวตายเท่ากับ 11.6 ต่อแสนประชากร (ระดับประเทศ 3.45 ต่อแสนประชากร) พบว่า ผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 68.2) อายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 27.8) สถานภาพสมรส คู่ (ร้อยละ 58.06) อาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 49.2) วิธีการที่ใช้ในการฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ การผูกคอ (ร้อยละ 42.8) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ฆ่าตัวตายมากที่สุด คือ เผ่ากะเหรี่ยงร้อยละ 80

2. โรคไข้เลือดออก มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2553 มีผู้ป่วยไข้เลือดออก 640 ราย อัตราป่วย 265.65 ต่อแสนประชากร เสียชีวิต 2 ราย อำเภอที่อัตราป่วยสูงสุดคือ อำเภอปางมะผ้า มีอัตราป่วยเท่ากับ 1059.31 ต่อแสนประชากร (192 ราย) รองลงมา คือ อำเภอสบเมย 257.69 (86 ราย) และ อำเภอแม่สะเรียง 224.27 ราย (115 ราย)

3. ไข้มาลาเรีย มีแนวโน้มลดลงแต่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดมาก (เกณฑ์อัตราป่วยไม่เกิน 3 ต่อพันประชากร) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 - 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอัตราป่วยด้วยไข้มาลาเรีย เท่ากับ 12.54, 8.64, 7.15, 7.58 และ 5.50 ต่อพันประชากร สาเหตุที่อัตราป่วยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากจังหวัดได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลดกลุ่มเสี่ยง และเพิ่มอัตราการเข้าถึงบริการมากขึ้น คือ การจัดตั้งศูนย์มาลาเรียคลินิกชุมชนในพื้นที่แพร่เชื้อ A1 จำนวน 50 แห่ง และการดำเนินงานเชิงรุก คือ มีการค้นหาผู้ป่วยโดยการเจาะโลหิตหากพบเชื้อก็จะให้ยารักษาทันที ในกลุ่มผู้ป่วยจะรักษาภายใน 24 ชั่วโมงหลังมีไข้ ในกลุ่มประชากรทั่วไปจะมีการแจกมุ้งและชุบมุ้งให้ทุกหลังคาเรือนในพื้นที่แพร่เชื้อ ดังนั้นหลังคาเรือนมีมุ้งชุบสารเคมีอย่างน้อย 1 หลัง

4. การขาดแคลนแพทย์ ในโรงพยาบาลทุกแห่งโดยเฉพาะในโรงพยาบาลทั่วไป ซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอนปัจจุบันมีแพทย์ที่ปฏิบัติงานจริง จำนวน 49 คน (ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2554) ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลทั่วไป 23 คน โรงพยาบาลแม่สะเรียง 10 คน นอกนั้นอยู่ที่โรงพยาบาลชุมชนเฉลี่ยแห่งละ 3-4 คน

5. การเข้าถึงบริการของประชากรยังไม่ครอบคลุม ทางจังหวัดมีการจัดตั้งสถานบริการสาธารณสุขชุมชนขึ้น ทั้งหมด 61 แห่ง แต่เปิดดำเนินการได้เพียง 34 แห่ง เนื่องจากมีขาดแคลนอัตรากำลังคนและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามรายหัวประชากรน้อย จึงไม่สามารถที่จะกระจายบริการให้ครอบคลุมประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างกระจัดกระจายได้

7.4 สถานการณ์แรงงาน

7.4.1 กำลังแรงงาน การมีงานทำ การว่างงาน

7.4.1.1 กำลังแรงงาน

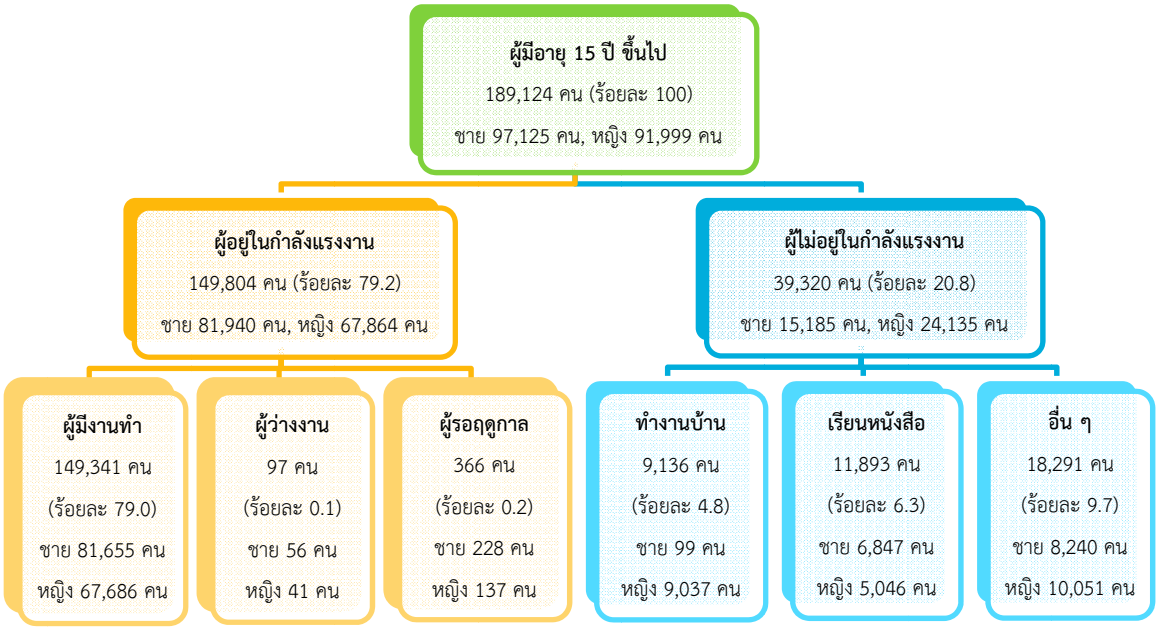
ผลการสำรวจภาวการณ์ทำงานของประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างเดือน กรกฎาคม–กันยายน พ.ศ. 2554 จะสะท้อนถึงค่าประมาณของไตรมาสที่ 3 ปี 2554 ซึ่งพบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป 189,124 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวม 149,804 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.2 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 39,3201 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.8

สำหรับกลุ่มผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด 189,124 คน นั้นแยกได้เป็น

1. ผู้มีงานทำ จำนวน 149,341 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 79.0ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน

2. ผู้ว่างงาน ซึ่งหมายถึงผู้ไม่มีงานทำ และพร้อมที่จะทำงานมีจำนวน 97 คน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานเป็นร้อยละ 0.1 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงานซึ่งลดลงจากไตรมาสที่ผ่านมา (จาก 0.4 เป็น 0.1)

3. ผู้ที่รอฤดูกาล ซึ่งหมายถึงผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่พร้อมที่จะทำงานซึ่งในไตรมาสนี้ 336 คน

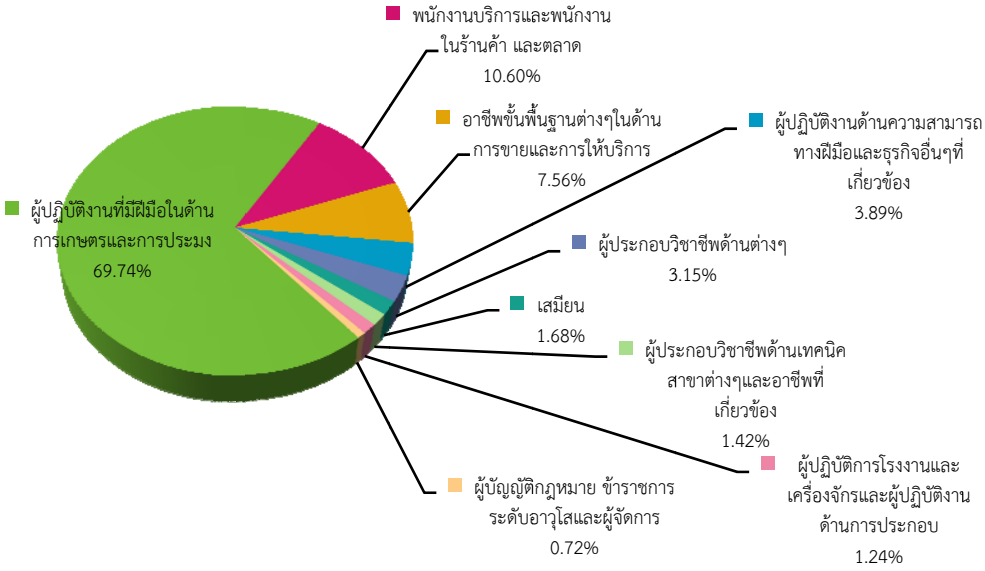
รูป 26 โครงสร้างกำลังแรงงานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2554

7.4.1.2 การมีงานทำของประชากร

อาชีพ

อาชีพของผู้มีงานทำ จากผลการสำรวจปรากฏว่า ประมาณ 104,150 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.7 ของผู้มีงานทำเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและการประมง รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด มีประมาณ 15,830 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการค้าขายและการบริการมีประมาณ 11,287 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ส่วนนอกนั้นประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งมีสัดส่วนไม่มากนัก คืออยู่ระหว่างร้อยละ 0.7 – 3.9 ของผู้มีงานทำทั้งหมด

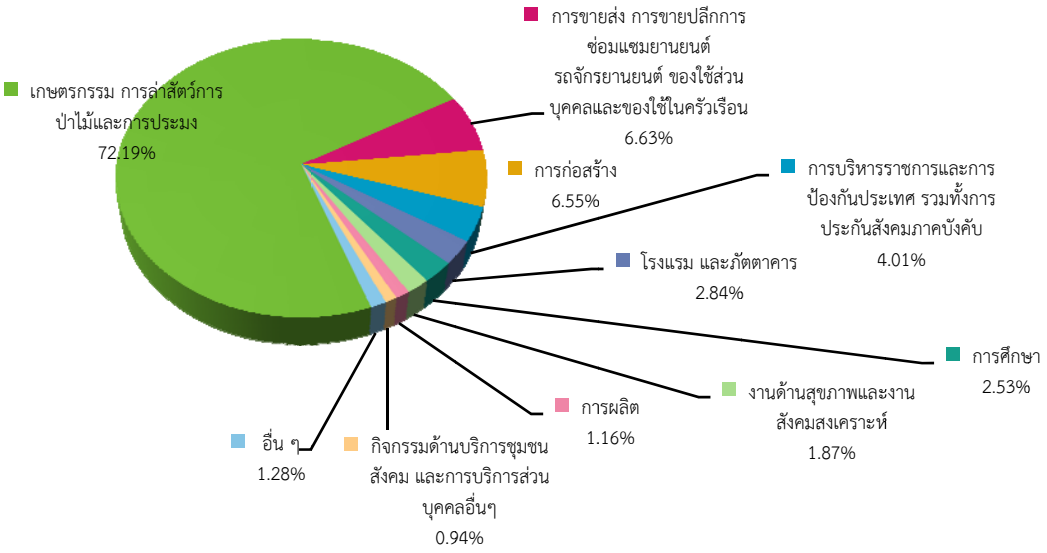
สัดส่วนของผู้มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ ประจำปี พ.ศ. 2554 ไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม–กันยายน)

ประเภทอุตสาหกรรม

เมื่อพิจารณาถึงประเภทอุตสาหกรรมหรือลักษณะของการประกอบกิจกรรมของผู้มีงานทำในเชิงเศรษฐกิจ พบว่า ผู้มีงานทำในกิจกรรมด้านเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และ การป่าไม้ มีประมาณ 106,992 คน คิดเป็นร้อย 71.6 ของผู้มีงานทำ รองลงมา คือ ผู้ทำงานในสาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มีประมาณ 9,829 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 โดยสัดส่วนหญิงสูงกว่าชาย คิดเป็นร้อยละ 8.2 และ 5.3 ตามลำดับ และผู้ทำงานในสาขาการก่อสร้าง มีประมาณ 9,710 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 โดยสัดส่วนชายสูงกว่าหญิง คิดเป็นร้อยละ 10.4 และ 1.8 ตามลำดับ นอกนั้นสาขาอื่นๆ ซึ่งมีสัดส่วนไม่มากนัก คืออยู่ระหว่างร้อยละ 0.1 – 4.0

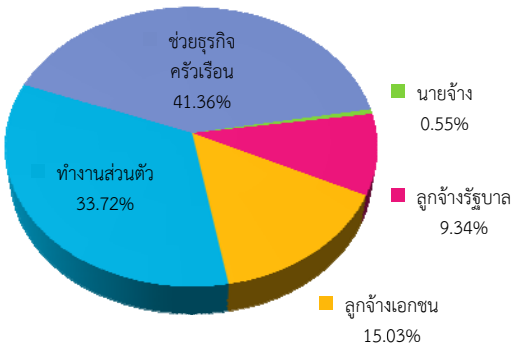
สัดส่วนของผู้มีงานทำ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ประจำปี พ.ศ. 2554 ไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม–กันยายน)

สถานภาพการทำงาน

ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น 149,341 คน เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพของผู้มีงานทำ พบว่า ส่วนใหญ่ช่วยธุรกิจครัวเรือนมีประมาณ 61,776 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ประมาณ 50,364 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.7 ผู้มีสถานภาพเป็นลูกจ้างเอกชน มีประมาณ 22,442 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ผู้ที่มีสถานภาพเป็นลูกจ้างรัฐบาลมีประมาณ 13948 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และผู้ที่มีสถานภาพการรวมกลุ่มนายจ้าง มีประมาณ 814 คิดเป็นร้อยละ 0.5

สัดส่วนของผู้มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพการทำงาน ประจำปี พ.ศ. 2554 ไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม–กันยายน)

7.5 อาชญากรรมและความมั่นคง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าทางทิศตะวันตก เป็นแนวยาวประมาณ 483 กม. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อน มีช่องทาง ติดแนวชายแดนประเทศพม่าทั้งสิ้น 36 ช่องทาง 9 ท่าข้าม และทุกอำเภอล้วนมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสิ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคามสงบเรียบร้อยของประเทศ อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบหนีศุลกากร ปัญหาการแพร่ระบาดของโรค เป็นต้น

7.5.1 อาชญากรรม

สถิติเปรียบเทียบการเกิดคดีอาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ห้วงเดือนตุลาคม - สิงหาคม ปีงบประมาณ 2553 (ต.ค. 52 – ส.ค. 53) และปีงบประมาณ 2554 (ต.ค. 53 – ส.ค. 54) ซึ่งแบ่งเป็นสถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม ประกอบด้วย คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีน่าสนใจ และคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย

ตาราง 16 สถิติเปรียบเทียบการเกิดคดีอาชญากรรม ห้วงเดือนตุลาคม – สิงหาคม ปีงบประมาณ 2553 และ 2554

ที่	ประเภทความผิด	ปี 2553			ปี 2554			เพิ่ม/ลด
		รับแจ้ง (ราย)	จัดได้ (ราย)	จำนวนผู้ต้องหา (คน)	รับแจ้ง (ราย)	จัดได้ (ราย)	จำนวนผู้ต้องหา (คน)	
1	คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ	6	4	5	10	9	10	+4
2	คดีชีวิต ร่างกายและ เพศ	55	31	45	37	32	43	-18
3	คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	40	31	35	43	32	37	+3
4	คดีที่น่าสนใจ	34	13	15	23	5	6	-11
5	คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	-	292	318	-	281	285	-11

7.5.2 แรงงานต่างด้าว

แนวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นเทือกเขาสูง และแม่น้ำ ทุกอำเภอจะมีแนวพรมแดนติดกับประเทศพม่า 3 รัฐ คือ รัฐฉาน รัฐคะยา และรัฐกะเหรี่ยง มีช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศพม่า เช่น ปัญหาการสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลพม่า สภาพเศรษฐกิจสังคมความเป็นอยู่ที่ไม่เท่าเทียม เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่า เป็นต้น ประกอบกับความต้องการใช้แรงงานของภาคเกษตรกรรมภายในประเทศ จึงทำให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้ามาขายแรงงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และใช้เป็นทางผ่านไปยังจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และกรุงเทพมหานคร ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นแรงงานไร้ฝีมือ และจะมีการเข้ามาอย่างถูกต้องและผิดกฎหมาย และนอกจากนี้ยังมีผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบที่ลักลอบหลบหนีเข้ามาเพื่อต้องการเดินทางไปประเทศที่สาม

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่พักพิงจำนวน 4 แห่ง และจากรายงานของ Thailand Burma Boder Consortium (TBBC) ในเดือนมกราคม 2552 ประชากรในพื้นที่พักพิงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 56,510 คน

ที่	พื้นที่พักพิง	ที่ตั้ง	ตัวเลขจาก TBBC
1	บ้านใหม่ในสอย	ต.ปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	19,512
2	บ้านแม่สุริน	ต.แม่เงา อ.ขุนยวม	4,514
3	บ้านแม่ละอูน	ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย	16,176
4	บ้านแม่ลามาหลวง	ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย	16,308
		รวม	**56,510**

ปัญหาและผลกระทบในด้านต่างๆ ของประชากรในพื้นที่พักพิงฯ ได้แก่

1. การลอบลอบออกนอกพื้นที่พักพิงฯ เพื่อบุกรุกพื้นที่ ตัดไม้ทำลายป่า ขบวนการรับ-ส่งไปขายแรงงาน และการใช้ชื่อคนไทยรับโอนเงินจากต่างประเทศเพื่อซื้อที่ดินรอบๆ พื้นที่พักพิงฯ

2. การกระทำความผิดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของพื้นที่พักพิงฯ ได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด การครอบครองอาวุธสงคราม การผลิตสุราเถื่อน การปลอมแปลงและสวมบัตรประชาชน การครอบครองรถยนต์และรถจักรยานยนต์

3. การลักลอบข้ามแดนจากพื้นที่พักพิงฯ สร้างความระแวงให้รัฐบาลพม่า

4. ปัญหาอัตราการเกิดของเด็กในพื้นที่พักพิงฯ อยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 15-20 ต่อปี

สถิติการจับกุมผู้กระทำผิด พ.ร.บ.คนเข้าเมือง ในห้วงปีพ.ศ.2554 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 (มกราคม – ธันวาคม) มีการจับกุมผู้กระทำผิด จำนวนทั้งสิ้น 1,119 ราย และในปี พ.ศ. 2554 เฉพาะเดือนมกราคม – สิงหาคม มีการจับกุมผู้กระทำผิด จำนวนทั้งสิ้น 1,208 ราย เพิ่มขึ้นถึง 356 ราย

7.5.3 ยาเสพติด

ยาเสพติดที่พบในพื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่คือ ฝิ่น โดยมีการลักลอบปลูกพืชเสพติดประเภท ฝิ่น พบมากในพื้นที่ อำเภอปาย และอำเภอแม่ลาน้อย ซึ่งส่วนใหญ่มักพบการปลูกไว้เพื่อเสพ/ค้าในกลุ่มผู้สูงอายุ และลักลอบจำหน่ายในพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนยาเสพติดที่แพร่ระบาดอันดับรองลงมาคือ ยาบ้า โดยพื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดมากที่สุด คือ อำเภอปาย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอเมือง

เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดนมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านยาวกว่า 400 กิโลเมตร ทำให้มีช่องทางเข้าออกหลายช่องทางทั้งทางบกและทางน้ำ และตามแนวชายแดนยังคงมีกำลังของชนกลุ่มน้อยเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้มีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายยาเสพติดมากขึ้น จังหวัดแม่ฮ่องสอนดำเนินการสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนเพื่อสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน โดยมีการจัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัด เพื่อเป็นการสกัดกั้นการแพร่ระบาดของยาเสพติด ณ บริเวณเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ล่อแหลมบริเวณชายแดน จำนวน 26 จุด พื้นที่ตอนใน จำนวน 21 จุด และเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอน กับจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 3 จุด

ตาราง 17 สถิติคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในปีงบประมาณ 2553 (1 ต.ค. 53 - 30 ก.ย. 54)

สถิติคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	จำนวน
จำนวนคดี	**343 คดี**
จำนวนผู้ต้องหา	**315 ราย**
ของกลางที่ตรวจยึดได้	
- ยาบ้า	177,195.50 เม็ด
- เฮโรอีน	406.68 กรัม
- ฝิ่น	14,332.49 กรัม
- กัญชา	703.90 กรัม
การตัดทำลายไร่ฝิ่น	**30 ไร่ 6 งาน**

ในปีงบประมาณ 2553 (1 ตุลาคม 2553 – 30 กันยายน 2554) มีจำนวนผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติดทั้งหมด 396 คน แบ่งเป็น

1) ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจโดยสถานบำบัดสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอนและศูนย์บำบัดยาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 129 ราย
2) ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบบังคับบำบัด โดยสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 84 ราย
3) การบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ โดย เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เรือนอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 186 คน

7.5.4 การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

สถิติของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่าไม้ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับสัตว์ป่า และกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ในรอบปีงบประมาณ 2550 - 2554 (เดือนตุลาคม – กันยายน) ได้ดังนี้

รายการ	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ (เดือนตุลาคม – กันยายน)				
		2550	2551	2552	2553	2554 (ต.ค. – ส.ค.)
คดี	คดี	298		329	394	276
ผู้ต้องหา	คน	107		83	46	58
ของกลาง						
- ไม้สักท่อน	ท่อน	1,538		1326	1514	1050
	ลบ.ม.	500.45		488.34	957.90	368.18
- ไม้สักแปรรูป	แผ่น	2,417		3698	7313	4614
	ลบ.ม.	51.83		94.45	142.58	90.71
- ไม้กระยาเลยท่อน	ท่อน	312		359	346	149
	ลบ.ม.	125.93		30.90	101.06	86.45
- ไม้กระยาเลยแปรรูป	แผ่น	241		173	149	297
	ลบ.ม.	3.75		5.35	2.75	4.33
- สิ่งประดิษฐ์	อัน	56		-	-	-
- ช้าง	เชือก	3		-	-	-
พื้นที่ถูกบุกรุก	ไร่ - งาน - ตร.ว.	516-1-35		669-1-43	841-1-25	425-3-77
ซากสัตว์	ซาก	2		-	-	-
อุปกรณ์กระทำผิด	อัน	117		100	90	99
ไม้ถูกกาน, ยืนต้นตาย	ต้น	46		-	115	400

แหล่งข้อมูล / รูป:

1) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
2) ตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
3) ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนกันยายน 2554
4) ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
5) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
5) “รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานสถิติจังหวัดแม่อ่องสอน, 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554

8. สภาพทางเศรษฐกิจ

8.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

8.1.1 บทสรุปผู้บริหาร

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Gross Provincial Product : GPP) ปี 2552 ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า 8,697 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 7,307 ล้านบาท ในปีที่แล้ว จำนวน 1,390 ล้านบาท

ตาราง 18 มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี และโครงสร้าง

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)		โครงสร้าง (%)	
	2551	2552	2551	2552
ภาคเกษตร	1,912	2,584	26.2	29.7
- เกษตรกรรมฯ	1,757	2,490	24.1	28.6
- การประมง	155	95	2.1	1.1
ภาคนอกเกษตร	5,394	6,112	73.8	70.3
- การบริหารราชการฯ	1,574	1,657	21.5	19.1
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ฯ	919	975	12.6	11.2
- การศึกษา	718	825	9.8	9.5
- การบริการด้านสุขภาพฯ	417	525	5.7	6.0
- การก่อสร้าง	309	518	4.2	6.0
- ตัวกลางทางเงิน	393	486	5.4	5.6
- อื่นๆ	1,064	1,126	14.6	12.9
GPP	7,307	8,697	100.0	100.0

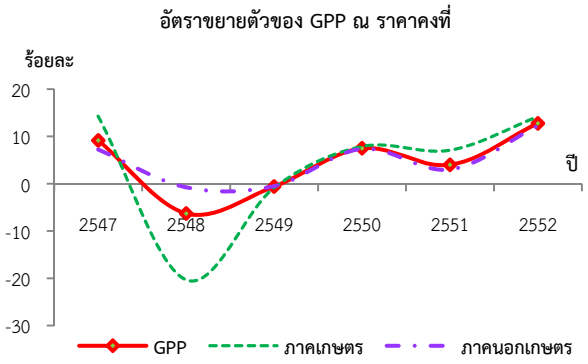

โครงสร้างการผลิต ณ ราคาประจำปี 2552 ประกอบด้วยสาขาหลัก คือ สาขาเกษตรกรรมฯ มีสัดส่วนร้อยละ 28.6 รองลงมา สาขาบริหารราชการฯ มีสัดส่วนร้อยละ 19.1 สาขาอสังหาริมทรัพย์ มีสัดส่วนร้อยละ 11.2 สาขาการศึกษา มีสัดส่วน ร้อยละ 9.5 สาขาสุขภาพฯ มีสัดส่วนร้อยละ 6.0 สาขาก่อสร้าง มีสัดส่วนร้อยละ 6.0 และสาขาอื่นๆ รวมมีสัดส่วนร้อยละ 19.6

เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2552 ขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นเป็นอย่างมาก พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาคงที่ ขยายตัวร้อยละ 12.8 จากร้อยละ 4.0 ในปีที่แล้ว มาจากสาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ สาขาก่อสร้าง สาขาตัวกลางทางการเงิน สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ และสาขาการศึกษา เป็นสำคัญ

ตาราง 19 มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ และ อัตราขยายตัว

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)		อัตราขยายตัว (%)	
	2551	2552	2551	2552
ภาคเกษตร	1,698	1,940	7.1	14.2
- เกษตรกรรมฯ	1,551	1,857	7.4	19.8
- การประมง	148	83	3.9	-44.1
ภาคนอกเกษตร	5,152	5,785	3.0	12.3
- การบริหารราชการฯ	1,492	1,507	0.4	1.0
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ฯ	926	997	9.8	7.7
- การศึกษา	671	756	-0.5	12.6
- การบริการด้านสุขภาพฯ	396	478	10.8	20.7
- การก่อสร้าง	283	474	-16.3	67.5
- ตัวกลางทางการเงิน	354	437	18.5	23.2
- อื่นๆ	1,030	1,136	2.6	10.4
GPP	6,850	7,724	4.0	12.8

การผลิตภาคเกษตร ขยายตัวร้อยละ 14.2 สูงขึ้นจากที่ขยายตัวร้อยละ 7.1 ในปีที่แล้ว โดยที่**สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้** ขยายตัวสูงขึ้นร้อยละ 19.8 จากร้อยละ 7.4 ในปี 2551 โดยหมวดพืชผลขยายตัวร้อยละ 21.7 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากการปลูกกระเทียมที่ขยายตัวต่อเนื่องจากราคากระเทียมที่ปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากตลาดมีความต้องการผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ส่วนหมวดปศุสัตว์ ขยายตัวร้อยละ 14.6 ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อน เป็นผลมาจากปริมาณการผลิตโคพื้นเมืองเพิ่มขึ้น ขณะที่หมวดบริการทางการเกษตร หดตัวร้อยละ 6.6 จากการขยายตัวร้อยละ 3.0 ในปี 2551 และหมวดการป่าไม้ การทำไม้ และบริการที่เกี่ยวข้อง หดตัวต่อเนื่อง แต่หดตัวน้อยลงจากปีที่แล้ว สำหรับ **สาขาการประมง** หดตัวร้อยละ 44.1 จากที่ขยายตัวร้อยละ 3.9 ในปีที่แล้ว เป็นผลจากกิจกรรมการจับสัตว์น้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ มีปริมาณผลผลิตลดลง มาจากจำนวนครัวเรือนประมงลดลง ประกอบกับต้นทุนในการจับสัตว์น้ำฯ เพิ่มสูงขึ้น

การผลิตภาคนอกเกษตร ขยายตัวร้อยละ 12.3 ต่อเนื่องในอัตราเร่งขึ้น จากที่ขยายตัวร้อยละ 3.0 ในปีที่แล้ว โดยสาขาการผลิตที่ขยายตัว ได้แก่ **สาขาอุตสาหกรรม** ขยายตัวร้อยละ 12.7 เมื่อเทียบกับการหดตัวร้อยละ 3.4 ในปี 2551 เป็นผลมาจากอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ขยายตัวร้อยละ 22.4 เนื่องจากภาวะการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวในจังหวัดเพิ่มขึ้น ในขณะที่อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่อโลหะและสินค้า OTOP หดตัวร้อยละ 7.3 และ 2.8 ตามลำดับ **สาขาก่อสร้าง** ขยายตัวถึงร้อยละ 67.5 จากที่หดตัว ร้อยละ 16.3 ในปีที่แล้ว เนื่องจากกิจกรรมการก่อสร้างภาครัฐและก่อสร้างภาคเอกชน ที่ขยายตัวร้อยละ 80.2 และ 40.7 ตามลำดับ **สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน** ขยายตัวร้อยละ 3.1 จากการขยายตัว ร้อยละ 1.8 ในปี 2551 โดยมาจากหมวดการขายปลีกขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐในโครงการเช็คช่วยชาติ ประกอบกับผู้ประกอบการร้านขายปลีกมีการส่งเสริมการขายเพื่อรองรับนโยบายเช็คช่วยชาติ **สาขาการขนส่งสถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม** ขยายตัวร้อยละ 17.3 จากการหดตัวร้อยละ 10.3 ในปี 2551 เนื่องจากหมวดการขนส่งทางบก กิจกรรมการขนส่งสินค้าทางถนนโดยรถบรรทุกเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้น เพื่อรองรับการขนส่งวัสดุการก่อสร้างและสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้นและกิจกรรมการขนส่งผู้โดยสารทางบกที่มีตารางเวลา ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากการเพิ่มจำนวนเที่ยววิ่งของรถโดยสารประจำทางระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัด เพื่อรองรับผู้โดยสารที่มีจำนวนมากขึ้น สาขาตัวกลางทางการเงิน ขยายตัวต่อเนื่องในอัตราเร่งขึ้นจากร้อยละ 18.5 เป็น

ร้อยละ 23.2 มาจากสถาบันการเงินขยายตัว โดยเฉพาะธนาคารเฉพาะกิจ จากโครงการตามนโยบายของรัฐบาล ประกอบกับการขยายวงเงินการให้สินเชื่อแก่ข้าราชการและประชาชน **สาขาบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ** ขยายตัวร้อยละ 1.0 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 0.4 ในปีที่แล้ว เป็นผลมาจากการบริหารราชการส่วนกลางและหน่วยงานอื่นๆ ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ตามจำนวนข้าราชการและพนักงานของรัฐที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับการปรับขึ้นเงินเดือนประจำปีของบุคลากรภาครัฐ **สาขาการศึกษา** ขยายตัวร้อยละ 12.6 จากการหดตัวร้อยละ 0.5 ในปีที่แล้ว มาจากหมวดการศึกษาภาครัฐ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขาขยายตัวสูงขึ้น เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาที่ไม่สามารถแยกระดับได้ ขยายตัวจากปีก่อน **สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์** ขยายตัวร้อยละ 20.7 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.8 เป็นผลจากการบริการสุขภาพภาครัฐขยายตัว เนื่องจากการปรับเพิ่มเงินค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งบุคลากรทางการแพทย์ **สาขาการให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่น** ขยายตัวร้อยละ 11.0 ปรับตัวดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา มาจากการบริการแต่งผมและเสริมความงามขยายตัวต่อเนื่องในอัตราที่ปรับตัวสูงเป็นอย่างมาก

สาขาการผลิตที่ชะลอตัว ได้แก่ **สาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน** ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงร้อยละ 114.7 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 122.4 มาจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ฟลูออไรต์ ในปี 2551 ที่มีการเพิ่มกำลังการผลิตเพื่อส่งออกไปยังโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดอื่นๆ ส่งผลให้ปี 2552 มีการสั่งซื้อเข้ามาอย่างต่อเนื่อง สาขาไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา ชะลอตัวลงจากปีที่แล้ว เป็นผลมาจากหมวดการไฟฟ้าหดตัว เนื่องจากมาตรการประหยัดพลังงานของภาครัฐ และมาตรการใช้ไฟฟ้าฟรีหากไม่เกิน 90 หน่วย ของภาคครัวเรือน **สาขาโรงแรมและภัตตาคาร** ขยายตัวร้อยละ 4.4 ชะลอลงจากร้อยละ 6.6 ในปีที่แล้ว เนื่องจากหมวดโรงแรม ค่ายพัก และที่พักชั่วคราว ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขา ชะลอตัวลง **สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ** ชะลอตัวร้อยละ 7.7 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 9.8 ในปี 2551 เนื่องจากกิจกรรมการให้เช่าที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขาชะลอตัวร้อยละ 7.9 เป็นผลจากขนาดของครัวเรือนที่เล็กลงกว่าปีก่อนส่งผลให้จำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมการให้เช่าอาคารที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของเอกชนขยายตัวร้อยละ 12.1 เนื่องจากมีอาคาร เพื่อการพาณิชย์ของเอกชนเพิ่มขึ้น ขณะที่บริการให้เช่าเครื่องจักรฯ และบริการด้านธุรกิจอื่น หดตัว

สาขาการผลิตที่หดตัว คือ **สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล** หดตัวร้อยละ 39.0 จากการขยายตัวร้อยละ 101.7 ในปีที่ผ่านมา เนื่องจากจำนวนลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคลและค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินลดลง

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว 1 (GPP per capita)[2] ปี 2552 จำนวน 37,541 บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 31,829 บาทต่อคนต่อปีในปีที่แล้ว จำนวน 5,712 บาทต่อคนต่อปี หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9

ตาราง 20 GPP per capita และอัตราขยายตัว

ปี พ.ศ.	GPP per capita (บาท)			อัตราขยายตัว (%)	
	2550	2551	2552	2551	2552
แม่ฮ่องสอน	28,906	31,829	37,541	10.1	17.9

2 ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยโดยการนำ GPP ในราคาประจำปีหารด้วยจำนวนประชากรในพื้นที่จังหวัด ค่าเฉลี่ยที่ได้นับเป็นตัวเลขที่แสดงศักยภาพในการผลิตของจังหวัด เฉลี่ยต่อประชากร 1 คน มิใช่ตัวเลขที่แสดงระดับรายได้ที่ประชาชนได้รับจากการประกอบอาชีพโดยตรง

ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (GPP Implicit Prices Deflator) ปี 2552 ขยายตัวร้อยละ 5.6 ชะลอลงจากที่ขยายตัวร้อยละ 6.7 ในปีที่แล้ว ซึ่งดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขยายตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกับดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 21 อัตราการขยายตัวของดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (GPP Implicit Deflator)

สาขาการผลิต	อัตราขยายตัว (%)	
	2551	2552
ภาคเกษตร	**12.6**	**18.3**
- เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	13.3	18.3
- การประมง	5.1	9.0
ภาคนอกเกษตร	**4.7**	**0.9**
- การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	-25.6	-8.1
- อุตสาหกรรม	10.4	1.4
- การไฟฟ้า ก๊าซ และประปา	-7.2	-9.8
- การก่อสร้าง	9.2	0.1
- การขายส่ง การขายปลีก และการซ่อมแซมฯ	4.5	-5.2
- โรงแรมและภัตตาคาร	8.6	-1.1
- การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	7.0	-2.5
- ตัวกลางทางการเงิน	10.9	0.3
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าฯ	-0.7	-1.5
- การบริหารราชการแผ่นดินฯ	5.5	4.2
- การศึกษา	7.0	2.0
- การบริการด้านสุขภาพฯ	5.4	4.3
- การให้บริการชุมชน สังคม ฯ	6.6	0.7
- ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	-9.1	18.4
รวมทั้งจังหวัด	**6.7**	**5.6**

ตาราง 22 ดัชนีราคาผู้บริโภค จังหวัดแม่ฮ่องสอน (Consumer Price Index : CPI)

	CPI			อัตราขยายตัว (%)	
	2550	2551	2552	2551	2552
ดัชนีราคาผู้บริโภครวม	100.0	110.9	111.5	10.9	0.5

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า

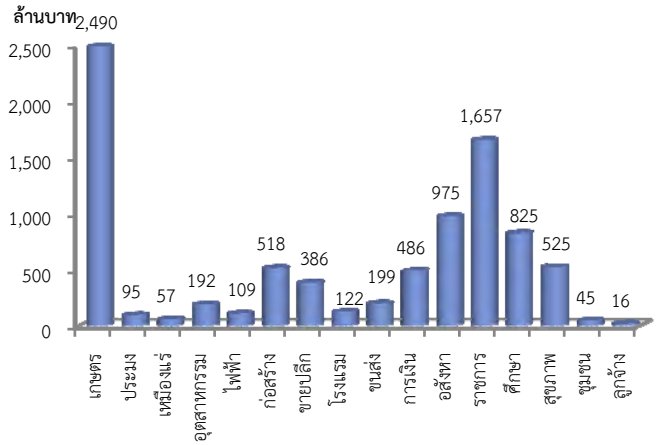
8.1.2 ภาครวมเศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2552

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Gross Provincial Product : GPP) ปี 2552 ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า 8,697 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 7,307 ล้านบาท ในปีที่แล้ว จำนวน 1,390 ล้านบาท

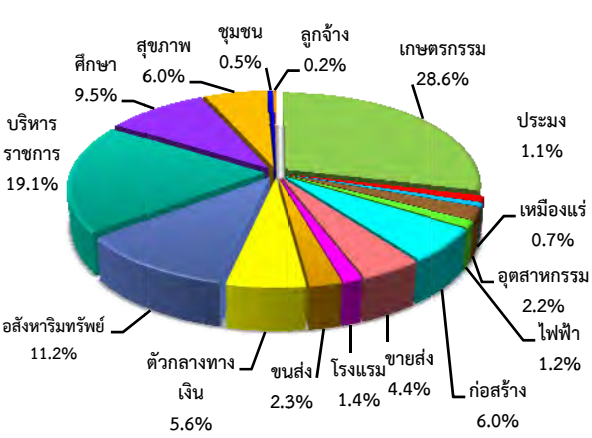
ตาราง 23 มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี และโครงสร้าง จำแนกรายสาขา

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)		โครงสร้าง (%)	
	2551	2552	2551	2552
ภาคเกษตร	1,912	2,584	26.2	29.7
- เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	1,757	2,490	24.1	28.6
- การประมง	155	95	2.1	1.1
ภาคนอกเกษตร	5,394	6,112	73.8	70.3
- การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	29	57	0.4	0.7
- อุตสาหกรรม	168	192	2.3	2.2
- การไฟฟ้า ก๊าซ และประปา	118	109	1.6	1.2
- การก่อสร้าง	309	518	4.2	6.0
- การขายส่ง การขายปลีก และการซ่อมแซมฯ	395	386	5.4	4.4
- โรงแรมและภัตตาคาร	118	122	1.6	1.4
- การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	174	199	2.4	2.3
- ตัวกลางทางการเงิน	393	486	5.4	5.6
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	919	975	12.6	11.2
- การบริหารราชการแผ่นดินฯ	1,574	1,657	21.5	19.1
- การศึกษา	718	825	9.8	9.5
- การบริการด้านสุขภาพฯ	417	525	5.7	6.0
- การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	40	45	0.6	0.5
- ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	22	16	0.3	0.2
GPP	7,307	8,697	100.0	100.0

มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี

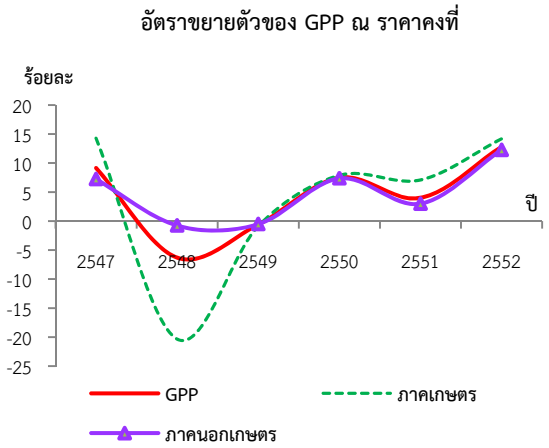

โครงสร้างการผลิตรายสาขา ณ ราคาประจำปี

โครงสร้างการผลิต ณ ราคาประจำปี 2552 ประกอบด้วย ภาคเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ 29.7 และภาคนอกเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ 70.3 โดยสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ มีสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 28.6 ลำดับที่สอง สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ มีสัดส่วนร้อยละ 19.1 ลำดับที่สาม สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ มีสัดส่วนร้อยละ 11.2 ลำดับที่สี่ สาขาการศึกษา มีสัดส่วนร้อยละ 9.5 ลำดับที่ห้า สาขาก่อสร้าง มีสัดส่วนร้อยละ 6.0 และลำดับที่หก สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์มีสัดส่วนร้อยละ 6.0 เป็นสำคัญ

อัตราการขยายตัว ในปี 2552 พิจารณาจากมูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ ขยายตัวร้อยละ 12.8 จากที่ขยายตัวร้อยละ 4.0 ในปีที่แล้ว โดยการผลิตภาคเกษตร ขยายตัวร้อยละ 14.2 เนื่องจากสาขาเกษตรกรรมฯ ซึ่งเป็นสาขาหลักของจังหวัดขยายตัวจากผลผลิตพืชเศรษฐกิจหลักที่เพิ่มขึ้น ส่วนภาคนอกเกษตร ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.0 เป็นร้อยละ 12.3 มาจากสาขาก่อสร้าง สาขาตัวกลางทางการเงิน สาขาการบริการด้านสุขภาพฯ ขยายตัวร้อยละ 67.5 23.2 และ 20.7 ตามลำดับ เป็นสำคัญ

ตาราง 24 มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ และอัตราขยายตัว จำแนกรายสาขา

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)		อัตราขยายตัว (%)	
	2551	2552	2551	2552
ภาคเกษตร	1,698	1,940	7.1	14.2
- เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	1,551	1,857	7.4	19.8
- การประมง	148	83	3.9	-44.1
ภาคนอกเกษตร	5,152	5,785	3.0	12.3
- การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	39	84	122.4	114.7
- อุตสาหกรรม	153	172	-3.4	12.7
- การไฟฟ้า ก๊าซ และประปา	127	131	3.0	2.9
- การก่อสร้าง	283	474	-16.3	67.5
- การขายส่ง การขายปลีก และการซ่อมแซมฯ	378	390	1.8	3.1
- โรงแรมและภัตตาคาร	108	113	6.6	4.4
- การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	163	191	-10.3	17.3
- ตัวกลางทางการเงิน	354	437	18.5	23.2
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	926	997	9.8	7.7
- การบริหารราชการแผ่นดินฯ	1,492	1,507	0.4	1.0
- การศึกษา	671	756	-0.5	12.6
- การบริการด้านสุขภาพฯ	396	478	10.8	20.7
- การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	38	42	-3.3	11.0
- ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	24	15	101.7	-39.0
รวมทั้งจังหวัด	6,850	7,724	4.0	12.8

การผลิตภาคเกษตร ขยายตัวร้อยละ 14.2 จากการขยายตัวร้อยละ 7.1 ในปีที่แล้ว

สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ ขยายตัวต่อเนื่องในอัตราเร่งขึ้นจากปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 7.4 เป็นร้อยละ 19.8 จากหมวดพืชผล ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขา ขยายตัวร้อยละ 21.7 หมวดปศุสัตว์ขยายตัวร้อยละ 14.6 ในขณะที่หมวดบริการทางการเกษตรหดตัวร้อยละ 6.6

หมวดพืชผล ขยายตัวร้อยละ 21.7 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15.0 ในปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากกระเทียมที่ขยายตัวต่อเนื่องในอัตราที่ปรับตัวสูงเป็นอย่างมาก เนื่องจากตลาดมีความต้องการผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ทำให้ราคากระเทียมปรับตัวสูงขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรมีการขยายพื้นที่เพาะปลูก ประกอบกับสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ทำให้ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

หมวดปศุสัตว์ ขยายตัวร้อยละ 14.6 เมื่อเทียบกับการหดตัวร้อยละ 16.8 ในปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากปริมาณการผลิตโคพื้นเมืองเพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาของโคพื้นเมืองปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้โคพื้นเมืองขยายตัวถึงร้อยละ 99.7

หมวดบริการทางการเกษตร หดตัวร้อยละ 6.6 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 3.0 ในปี 2551

หมวดการป่าไม้ การทำไม้ และบริการที่เกี่ยวข้อง หดตัวอย่างต่อเนื่อง แต่หดตัวน้อยลง จาก ร้อยละ 40.9 เป็นร้อยละ 6.2

สาขาการประมง หดตัวร้อยละ 44.1 จากการขยายตัวร้อยละ 3.9 ในปีที่ผ่านมา เป็นผลจากกิจกรรมการจับสัตว์น้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่มีปริมาณผลผลิตลดลง มาจากจำนวนครัวเรือนประมงลดลง ประกอบกับต้นทุนในการจับสัตว์น้ำฯ เพิ่มสูงขึ้น

การผลิตภาคนอกเกษตร ขยายตัวร้อยละ12.3 เมื่อเทียบกับปี 2551 ที่ขยายตัวร้อยละ 3.0

สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงร้อยละ 114.7 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 122.4 ในปีก่อน มาจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ฟลูออไรต์ขยายตัว ในปี 2551 ที่มีการเพิ่มกำลังการผลิต เพื่อส่งออกไปยังโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดอื่นๆ ส่งผลให้ปี 2552 มีการสั่งซื้อเข้ามาอย่างต่อเนื่อง

สาขาอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 12.7 จากที่หดตัวร้อยละ 3.4 ในปี 2551 เป็นผลมาจาก อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลัก มีการผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาวะการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวในจังหวัดเพิ่มขึ้น ในขณะที่อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่อโลหะและสินค้า OTOP หดตัวร้อยละ 7.3 และ 2.8 ตามลำดับ

สาขาไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา ชะลอตัวลง จากร้อยละ 3.0 เป็นร้อยละ 2.9 เป็นผลมาจากการเก็บน้ำ การทำน้ำให้บริสุทธิ์และการจ่ายน้ำ (การประปา) ขยายตัวร้อยละ 14.2 เนื่องจากมีจำนวนผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้น ขณะที่การจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าหดตัวร้อยละ 0.4 จากการขยายตัวร้อยละ 5.5 ในปี 2551

สาขาการก่อสร้าง ขยายตัวถึงร้อยละ 67.5 เมื่อเทียบกับการหดตัวร้อยละ 16.3 ในปีที่ผ่านมา เนื่องจากการก่อสร้างภาครัฐขยายตัวสูงถึงร้อยละ 80.2 เป็นผลมาจากการได้รับจัดสรรงบประมาณโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 (TKK) ส่วนการก่อสร้างภาคเอกชน ขยายตัวร้อยละ 40.7 เป็นผลมาจากการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ และอาคารที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน ขยายตัวร้อยละ 3.1 จากที่ขยายตัวร้อยละ 1.8 ในปีที่แล้ว โดยมาจากหมวดการขายปลีก ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐในโครงการเช็คช่วยชาติ ประกอบกับผู้ประกอบการร้านขายปลีกมีการส่งเสริมการขายเพื่อรองรับนโยบายเช็คช่วยชาติส่วนหมวดการซ่อมแซม ขยายตัวในอัตราชะลอลง ในขณะที่หมวดการขายส่ง หดตัวจากปี 2551

สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ขยายตัวในอัตราชะลอลงร้อยละ 4.4 จากที่ขยายตัวร้อยละ 6.6 ในปี 2551 เนื่องจากหมวดโรงแรม ค่ายพัก และที่พักชั่วคราว ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขา โดยมาจากกิจกรรมเกสต์เฮ้า ชะลอตัวร้อยละ 4.7 ขณะที่หมวดภัตตาคาร ร้านขายอาหารและบาร์ ฟื้นตัวดีขึ้นจากที่หดตัวในปีก่อน

สาขาขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม ขยายตัวร้อยละ 17.3 เมื่อเทียบกับการ หดตัวร้อยละ 10.3 ในปี 2551 เนื่องจากหมวดการขนส่งทางบกขยายตัวร้อยละ 27.4 มาจากกิจกรรมการขนส่งสินค้าทางถนนโดยรถบรรทุกเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้น เพื่อรองรับการขนส่งวัสดุการก่อสร้างและสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น และการขนส่งผู้โดยสารทางบกที่มีตารางเวลาขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากการเพิ่มจำนวนเที่ยววิ่งของรถโดยสารประจำทางระหว่างกรุงเทพกับจังหวัด เพื่อรองรับผู้โดยสารที่มีจำนวนมากขึ้น

สาขาตัวกลางทางการเงิน ขยายตัวต่อเนื่องในอัตราเร่งขึ้นจากร้อยละ 18.5 เป็นร้อยละ 23.2 มาจากสถาบันการเงินขยายตัวร้อยละ 36.8 โดยเฉพาะธนาคารเฉพาะกิจขยายตัวร้อยละ 36.2

สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและการบริการทางธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ 7.7 ชะลอลงจากร้อยละ 9.8 ในปีที่ผ่านมา เนื่องจากหมวดบริการอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมการให้เช่าที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขา ชะลอตัวร้อยละ 7.9 เป็นผลจากขนาดของครัวเรือนที่เล็กลงกว่าปีก่อนส่งผลให้จำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมการให้เช่าอาคารที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของเอกชน ขยายตัว ร้อยละ 12.1 เนื่องจากมีอาคาร เพื่อการพาณิชย์ของเอกชนเพิ่มขึ้น ในขณะที่หมวดการบริการธุรกิจอื่นๆ หดตัวร้อยละ 4.0 เป็นผลมาจากกิจกรรมบริการทำบัญชี และกิจกรรมบริการด้านธุรกิจอื่นๆ ที่มิได้จัดประเภทไว้ที่อื่น หดตัวร้อย 16.7 และ 6.6 ตามลำดับ เนื่องจากผู้ประกอบการบางส่วนได้เลิกกิจการ

สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ ขยายตัวร้อยละ 1.0 จากที่ขยายตัวร้อยละ 0.4 ในปีที่ผ่านมา โดยการบริหารราชการส่วนกลางและหน่วยงานอื่นๆ ขยายตัวร้อยละ 5.0 เป็นผลมาจากจำนวนข้าราชการและพนักงานของรัฐเพิ่มขึ้น ประกอบกับการปรับขึ้นเงินเดือนประจำปีของบุคลากรภาครัฐ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบจ., อบต.) ขยายตัว สำหรับการบริหารราชทหารและตำรวจลดลงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากมีการโอนย้ายออกนอกพื้นที่ ในขณะที่การบริหารราชการส่วนภูมิภาคหดตัวน้อยลงจากปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 15.8 เป็นร้อยละ 1.1

สาขาการศึกษา ขยายตัวร้อยละ 12.6 เมื่อเทียบกับการหดตัวร้อยละ 0.5 ในปี 2551 มาจากหมวดการศึกษาภาครัฐ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของสาขา ขยายตัวร้อยละ 12.0 จากที่หดตัวร้อยละ 0.8 ในปี ที่แล้ว เนื่องจากการจ้างครูธุรการ นักการภารโรง ครูวิกฤต พนักงานราชการ และลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มขึ้น

สาขาบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ ขยายตัวร้อยละ 20.7 ต่อเนื่องในอัตราเร่งขึ้น จากร้อยละ 10.8 ในปีที่แล้ว เป็นผลจากการบริการสุขภาพภาครัฐ ขยายตัวร้อยละ 20.7 เนื่องจากการปรับเพิ่มเงินค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งบุคลากรทางการแพทย์ ส่วนการบริการสุขภาพภาคเอกชน ขยายตัวร้อยละ 25.3 เพิ่มจากร้อยละ 9.0 ในปี 2551 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานพยาบาลเอกชน

สาขาการให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ ขยายตัวร้อยละ 11.0 ปรับตัวดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากกิจกรรมด้านบริการอื่นๆ ขยายตัวร้อยละ 13.5 มาจากการบริการแต่งผมและเสริมความงาม ขยายตัวต่อเนื่องในอัตราที่ปรับตัวสูงเป็นอย่างมาก และกิจกรรมนันทนาการ วัฒนธรรม กีฬา ขยายตัวร้อยละ 0.4 สำหรับกิจกรรมการกำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะฯ ขยายตัวต่อเนื่องจาก ปีที่ผ่านมา ในอัตราร้อยละ 10.3 และกิจกรรมองค์กรสมาชิก ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ขยายตัวร้อยละ 40.8 ปรับตัวดีขึ้นจากที่หดตัวร้อยละ 5.5 ในปีที่ผ่านมา

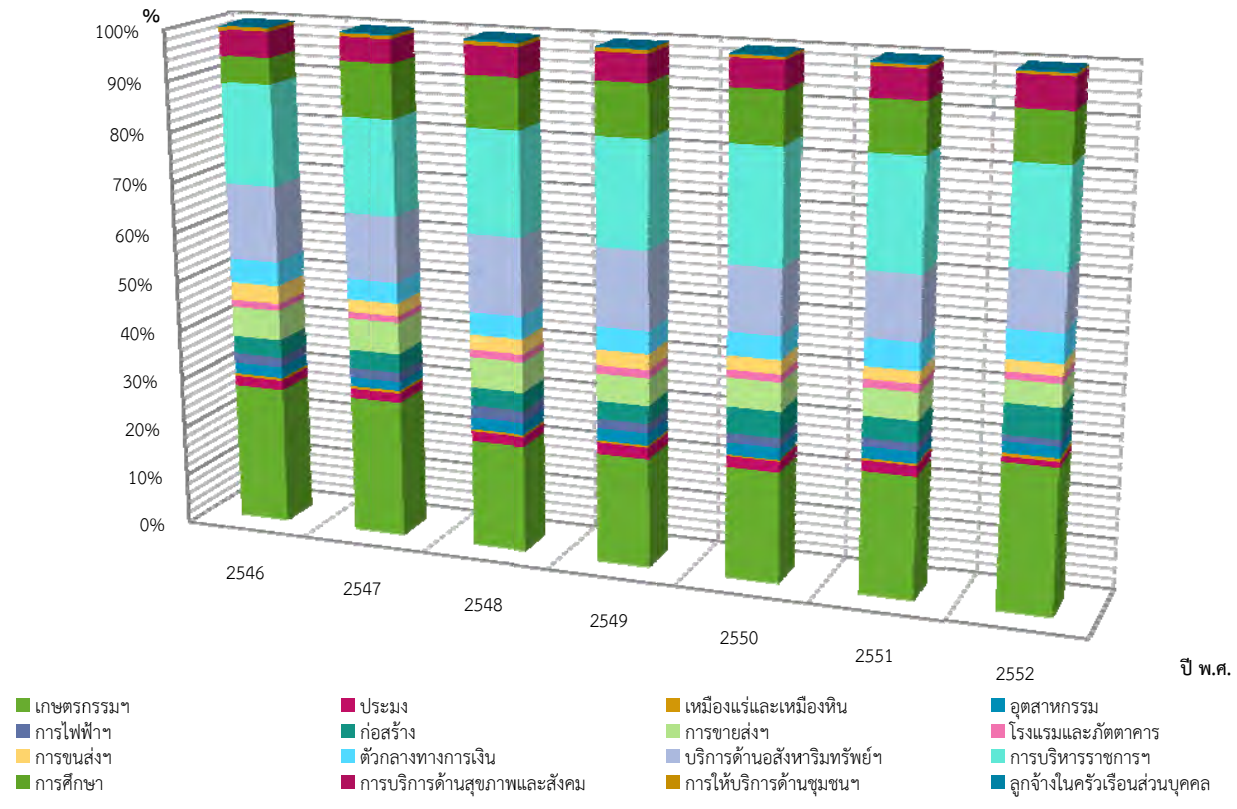
สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล หดตัวร้อยละ 39.0 จากที่ขยายตัวร้อยละ 101.7 ในปีที่ผ่านมา เนื่องจากจำนวนลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคลและค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินลดลง

ตาราง 25 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ ราคาประจำปี ปี พ.ศ. 2546 - 2552

(ล้านบาท)

สาขา	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ภาคเกษตร	**1,412**	**1,692**	**1,312**	**1,478**	**1,586**	**1,912**	**2,584**
- สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	1,316	1,581	1,200	1,334	1,444	1,757	2,490
- สาขาประมง	95	111	112	144	142	155	95
ภาคนอกเกษตร	**3,410**	**4,095**	**4,338**	**4,682**	**5,001**	**5,394**	**6,112**
- สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน	25	31	25	25	18	29	57
- สาขาอุตสาหกรรม	109	105	135	151	158	168	192
- สาขาการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	95	108	136	115	123	118	109
- สาขาก่อสร้าง	173	218	208	216	338	309	518
- สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	292	369	344	335	371	395	386
- สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	68	76	87	101	102	118	122
- สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	173	146	169	191	181	174	199
- สาขาตัวกลางทางการเงิน	234	239	252	275	299	393	486
- สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	731	761	872	951	843	919	975
- สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	972	1,096	1,163	1,297	1,486	1,574	1,657
- สาขาการศึกษา	251	619	568	637	674	718	825
- สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม	245	271	318	332	357	417	525
- สาขาการให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	34	40	42	45	39	40	45
- สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	7	15	20	12	12	22	16
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)	4,822	5,787	5,650	6,160	6,586	7,307	8,697
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	**21,581**	**25,770**	**25,039**	**27,194**	**28,906**	**31,829**	**37,541**
จำนวนประชากร (1,000 คน)	223	225	226	227	228	230	232

โครงสร้างการผลิตรายสาขา ณ ราคาประจำปี ปี พ.ศ. 2546 - 2552

ตาราง 26 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ ราคาคงที่ ปี 2550

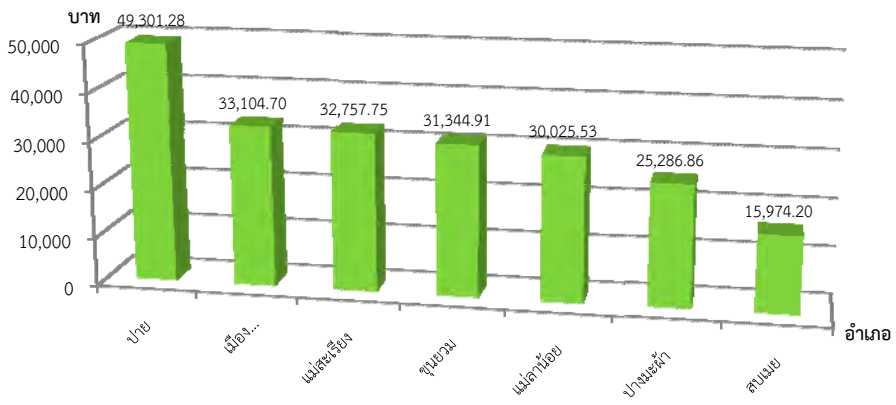
(ล้านบาท)

สาขา	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ภาคเกษตร	**1,628**	**1,861**	**1,482**	**1,470**	**1,586**	**1,698**	**1,940**
- สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	1,513	1,728	1,384	1,326	1,444	1,551	1,857
- สาขาประมง	114	133	98	143	142	148	83
ภาคนอกเกษตร	**4,399**	**4,717**	**4,681**	**4,658**	**5,001**	**5,152**	**5,785**
- สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน	23	28	24	25	18	39	84
- สาขาอุตสาหกรรม	129	118	140	152	158	153	172
- สาขาการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	94	97	114	127	123	127	131
- สาขาก่อสร้าง	207	243	217	218	338	283	474
- สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	408	474	459	412	371	378	390
- สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	89	96	97	99	102	108	113
- สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	185	163	182	138	181	163	191
- สาขาตัวกลางทางการเงิน	268	261	260	276	299	354	437
- สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	802	817	831	813	843	926	997
- สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	1,258	1,290	1,290	1,339	1,486	1,492	1,507
- สาขาการศึกษา	574	752	650	660	674	671	756
- สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม	316	318	352	342	357	396	478
- สาขาการให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	37	42	44	45	39	38	42
- สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	8	18	21	12	12	24	15
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product)	6,026	6,578	6,164	6,127	6,586	6,850	7,724

8.2 รายได้

จากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2554 มีจำนวนครัวเรือน 42,037 ครัวเรือน ประชากร 149,520 คน มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 23,000 บาท/คน/ปี จำนวน 13,926 ครัวเรือน อำเภอที่มีครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่า 23,000 บาท/คน/ปีมากที่สุด คือ อำเภอสบเมย จำนวน 4,703 ครัวเรือน

รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2554 (ข้อมูล จปฐ. ปี 2554)

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.3 การเกษตร

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ข้อมูลจากสถิติของสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ 7,925,812.5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 302,146 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.81 พื้นที่ป่าไม้ 6,976,650 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.02 ที่อยู่อาศัย/อื่นๆ 582,449.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.35 มีครัวเรือนทั้งสิ้น 91,374 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตร 46,097 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.45 และมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม

ตาราง 27 จำนวนครัวเรือนและประชากรภาคการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2553

อำเภอ	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนครัวเรือน			ประชากร		
		จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	ร้อยละครัวเรือนเกษตร / ครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนยากจน (ครัวเรือน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
เมือง	21,639	7,405	34.22	3,306	27,419	25,914	53,333
ขุนยวม	7,310	5,432	74.31	2,076	11,265	10,490	21,755
ปาย	12,499	7,207	57.66	851	15,392	14,502	29,894
ปางมะผ้า	6,707	3,799	56.64	1,713	9,535	8,705	18,240
แม่ลาน้อย	10,164	7,816	76.90	1,929	17,722	16,989	34,711
แม่สะเรียง	19,184	7,916	41.26	4,242	25,869	25,068	50,937
สบเมย	13,871	6,522	47.02	4,717	17,392	16,480	33,872
รวม	**91,374**	**46,097**	**50.45**	**18,834**	**124,594**	**118,148**	**242,742**

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553
ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 28 การปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ข้าวจ้าวนาปี	94,983	91,585	528	48,357	334.25
ข้าวจ้าวไร่	79,773	76,195	339	25,830	222.09
ถั่วเหลือง	49,577	47,527	310	14,733	95.58
กระเทียม	17,292	17,292	2,800	48,418	481.54

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554
ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัญหาทางการเกษตร

1) พื้นที่ราบเหมาะสมต่อการเกษตรกรรมน้อยมาก มีเพียงร้อยละ 3.81 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น

2) ดินมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกค่อนข้างต่ำ มักพบเศษก้อนหินหรือเศษหินโผล่กระจัดกระจายและมีความลาดชัน

3) พืชเศรษฐกิจมีจำนวนน้อยชนิด การผลิตส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการผลิตพืชไร่อายุสั้น อาทิ ข้าว งา ถั่วเหลือง กระเทียม เป็นต้น ทั้งยังมีปริมาณการผลิตน้อยและราคายังไม่แน่นอน

4) การใช้สารเคมีทั้งยากำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี ในกระบวนการผลิตที่ไม่สมดุล ทำให้ดินเสื่อมสภาพและแข็งกระด้าง มีผลต่อการเจริญเติบโตของผลผลิตและเสี่ยงต่อการเกิดสารพิษตกค้างในผลผลิต

5) เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร มีบทบาทในการรวบรวมผลผลิต และการเชื่อมโยงการตลาดค่อนข้างน้อย

6) ปัญหาภัยธรรมชาติ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดบนพื้นที่สูงมักประสบปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและเกิดน้ำป่าไหลหลากในฤดูฝน ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทางการเกษตร

8.4 ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบ คุณภาพ จุดเด่น เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน แยกรายอำเภอได้ดังนี้

ตาราง 29 ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของแต่ละอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	อำเภอ	รายการผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง
1	สบเมย	ผลิตภัณฑ์จักสานเลโค๊ะ, พริกกะเหรี่ยง
2	ปางมะผ้า	กระเป๋าผ้าลีซอ
3	แม่ลาน้อย	ผ้าทอขนแกะ, ผ้าทอละว้า, ผ้าทอกะเหรี่ยง
4	ขุนยวม	กุ๊ปไตเมืองปอน, เสื้อไต(เสื้อไทยใหญ่), ตุ๊กตากิ่งกะหล่า
5	แม่สะเรียง	น้ำพริกถั่วเน่า (ถั่วเหลือง) , น้ำพริกกุ้ง, ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก
6	เมืองแม่ฮ่องสอน	น้ำมันงา, ขนมงา, ถั่วเหลืองคั่ว, ปานซอย, จองพารา
7	ปาย	น้ำพริกคั่วทราย, สมุนไพรหมอเมืองปาย, กระเป๋าผ้าลีซอ

ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อผลิตภัณฑ์ น้ำเสาวรสพร้อมดื่ม

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต นางอุไร จิตคำภู

ที่อยู่ 131/4 หมู่ 5 ต.ปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 089-3703299

ชื่อผลิตภัณฑ์ ผ้าโชว์ลาย

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือยอมสีธรรมชาติ (ต่ากีญะ)

ที่อยู่ 64 หมู่ 2 ต.ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 081-0304245

ชื่อผลิตภัณฑ์ สบู่โคลน

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต หจก.ภูโคลนคันทรี คลับ

ที่อยู่ 132 หมู่ 2 ต.หมอกจำแป่ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 053-282579

ชื่อผลิตภัณฑ์ สบู่เหลว

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต นางต่อมแก้ว โพธิ

ที่อยู่ 41 หมู่ 3 ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 087-8225031

ชื่อผลิตภัณฑ์ สบู่เหลวชาใบหม่อน

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต ภาจิ่งสมุนไพร

ที่อยู่ 33/1 หมู่ 3 ต.ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 053-613189

ชื่อผลิตภัณฑ์ น้ำมันงา

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสบอย

ที่อยู่ 8/4 หมู่ 7 ต.ปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 081-7843847

ชื่อผลิตภัณฑ์ ขนมงารสทิพย์

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต ขนมบ้านไต ไท ไท แบรนด์

ที่อยู่ 138 หมู่ 5 ต.ผาบ่อง อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 053-684033

ชื่อผลิตภัณฑ์ โครงการเมิงไตรสน้ำผึ้ง

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มเกษตรกรม่อนตะแลง

ที่อยู่ 4 หมู่ 11 ต.ปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 053-613101

ชื่อผลิตภัณฑ์ งาโหย่วน้ำผึ้ง

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเมืองสามหมอก

ที่อยู่ 72 ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 089-4303219

ชื่อผลิตภัณฑ์ น้ำมันงาตรากล้วยไม้

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต น้ำมันงาตรากล้วยไม้

ที่อยู่ 12/4 หมู่ 1 ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 053-61166

ชื่อผลิตภัณฑ์ งาดำน้ำผึ้งตะไคร้

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านไม้แงะ

ที่อยู่ 12/4 หมู่ 1 ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ 081-9712344

ชื่อผลิตภัณฑ์ กระเป๋าสะพายลีซู

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าลีซู

ที่อยู่ 30 หมู่ 7 ต.เวียงใต้ อ.ปาย

โทรศัพท์ 081-0248764

ชื่อผลิตภัณฑ์ กาแฟอาราบิก้า

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต กลุ่มแปรรูปกาแฟห้วยห้อม

ที่อยู่ 32 หมู่ 1 ต.ห้วยห้อม อ.แม่ลาน้อย

โทรศัพท์ 053-619059

ชื่อผลิตภัณฑ์ โลชั่นน้ำมันงา

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต นายเจริญ แดงเกตุ

ที่อยู่ 304 หมู่ 8 ต.เวียงใต้ อ.ปาย

โทรศัพท์ 081-8837020

ชื่อผลิตภัณฑ์ ศรีนวลน้ำพริกกุ้ง

ชื่อกลุ่ม/ผู้ผลิต นายกฤต วงศ์น้อย

ที่อยู่ 64/1 หมู่ 9 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง

โทรศัพท์ 053-682458

8.5 อุตสาหกรรม

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (สะสม) จำนวนทั้งสิ้น 62 โรงงาน เป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ทั้งหมด มีจำนวนเงินลงทุน จำนวนทั้งสิ้น 651,494,929 บาท และมีคนงานรวมทั้งสิ้น 735 คน แยกจำพวกโรงงาน ได้ดังนี้

สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 3 อันดับแรกของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่

1) อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานโม่ บด ย่อยหิน และการขุด ร่อน คัดขนาดกรวดทราย มีจำนวน 11 โรงงาน เงินลงทุน 308,767,369 บาท คนงาน 134 คน

2) อุตสาหกรรมขนส่ง จะเป็นการซ่อมเครื่องยนต์รถยนต์ ซ่อมรถยนต์ ซ่อมรถจักรยานยนต์ และเคาะพ่นสีรถยนต์ มีจำนวน 19 โรงงาน เงินลงทุน 99,564,300 บาท คนงาน 96 คน

3) อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการ เลื่อยไม้, การทำวงกบประตู หน้าต่าง และการทำเครื่องเรือนจากไม้ มีจำนวน 7 โรงงาน เงินลงทุน 85,880,000 บาท คนงาน 233 คน

การลงทุนภาคอุตสาหกรรม ในห้วงเดือนมกราคม – สิงหาคม 2554 มีการอนุญาตประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 4 โรงงาน เงินลงทุน 45.90 ล้านบาท คนงาน 57 คน เป็นอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 2 โรงงาน เงินลงทุน 30.60 ล้านบาท อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 1 โรงงาน เงินลงทุน 13.30 ล้านบาท และอุตสาหกรรมอโลหะ จำนวน 1 โรงงาน เงินลงทุน 2 ล้านบาท **การเลิกกิจการ** โรงงานอุตสาหกรรมที่เลิกประกอบกิจการ จำนวน 2 โรงงาน ปัญหาในการเลิกกิจการ เนื่องจากผู้ประกอบการประกอบอาชีพอื่น ทั้งนี้ การลงทุนในปี 2554 (มกราคม – สิงหาคม) มีจำนวนโรงงานที่ขออนุญาตประกอบกิจการเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาในช่วงเวลาเดียวกัน ส่วนของจำนวนโรงงานที่แจ้งเลิกประกอบกิจการ มีจำนวนคงที่ และหากเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนในปี 2554 (มกราคม – สิงหาคม) มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นจากปี 2553 ในช่วงเวลาเดียวกัน จำนวน 16.85 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58.01

ตาราง 30 สถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่แยกตามหมวดอุตสาหกรรม ณ สิงหาคม 2554

ที่	ประเภท	จำนวนโรงงาน (โรง)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนนงาน (คน)
1.	อุตสาหกรรมอาหาร	2	30.60	15
2.	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	1	13.30	35
3.	อุตสาหกรรมอโลหะ	1	2	7
	รวม	4	45.90	57

ตาราง 31 สถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตและเลิกกิจการ ปี 2553-2554

ประเภท / ปี	2553 (ม.ค.-ส.ค.)		2554 (ม.ค.-ส.ค.)	
	จำนวนโรงงาน (โรง)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนโรงงาน (โรง)	เงินทุน (ล้านบาท)
ประกอบกิจการ	3	29.045	4	45.90
เลิกกิจการ	2	20.71	2	2.105

อุตสาหกรรมเหมืองแร่

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ออกประทานบัตรอนุญาตให้ดำเนินการทำเหมืองแร่ 2 ชนิด คือ แร่ฟลูออไรต์ และเฟลด์สปาร์ ผู้ประกอบการเหมืองแร่ จำนวน 5 ราย (8 ประทานบัตร) ทั้งนี้ ปัจจุบันที่ดำเนินการผลิตและจำหน่ายเพียง 1 ราย อีก 4 หยุดการเนื่องจากหนังสืออนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้หมดอายุ

ตาราง 32 ผู้ประกอบการเหมืองแร่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลำดับที่	ชื่อผู้ประกอบการ	ชนิดแร่	ท้องที่		สถานการณ์ปัจจุบัน	หมายเหตุ
			ตำบล	อำเภอ		
1	หจก. มหาลานนา	ฟลูอออไรต์	เมืองแปง	ปาย	เปิดดำเนินการ	-
2	นายสุนทร เปรมฤทัย	ฟลูอออไรต์	แม่สวด	สบเมย	หยุดการ	หนังสืออนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้หมดอายุ
3	บ.สหชาติเศรษฐกิจ จก.	ฟลูอออไรต์	เมืองแปง	ปาย		
4	น.ส.ยอดใจ สังข์สุวรรณ	เฟลด์สปาร์	ป่าโปง	สบเมย		
5	นางทัศนีย์ สุทธภักติ	เฟลด์สปาร์	กองก๋อย	สบเมย		

8.6 การค้าชายแดนไทย – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

8.6.1 ช่องทางการค้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีชายแดนเขตติดต่อกับชายแดนประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ตลอดแนวทางด้านทิศตะวันตก มีความยาวประมาณ 483 กิโลเมตร ทุกอำเภอจะมีแนวพรมแดนติดกับประเทศพม่า 3 รัฐ คือ รัฐฉาน รัฐคะยา และรัฐกะเหรี่ยง แนวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นเทือกเขาสูง และแม่น้ำ มีช่องทางเข้าออกชายแดนทางบก จำนวน 36 ช่องทาง ทางน้ำ 9 ท่าข้าม โดยเป็นจุดผ่อนปรนและช่องทางลับทางธรรมชาติ

ช่องทางการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่มีจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่านแดนชั่วคราว ดังนั้น จึงทำการค้าเฉพาะช่องทางจุดผ่อนปรนทางการค้า 5 ช่องทาง การค้าขายเป็นเพียงการค้าระหว่างพ่อค้ารายย่อยตามแนวชายแดนเท่านั้น

จุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนไทย–พม่า (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) มีดังต่อไปนี้

1) **จุดผ่อนปรนบ้านห้วยผึ้ง** หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยผา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามประกาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2539 โดยเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2539 ติดกับบ้านนามนหลวง รัฐฉาน ลักษณะเส้นทางเป็นดินลูกรัง ช่องทางกว้าง 6 เมตร รถยนต์บรรทุกแล่นผ่านไปได้

2) **จุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น** หมู่ที่ 4 ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม ตามประกาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2537 โดยเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2538 ติดกับบ้านน้ำมาง อำเภอแม่แจ๊ะ จังหวัดหลอยก่อ รัฐคะยา ลักษณะเส้นทางเป็นดินลูกรัง ช่องทางกว้าง 3 เมตร รถยนต์บรรทุกขับเคลื่อนสี่ล้อแล่นผ่านไปมาได้

3) **จุดผ่อนปรนบ้านน้ำเพียงดิน** ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ตามประกาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2537 โดยเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2551 ติดต่อกับบ้านใหม่ รัฐคะยา การเดินทางมี 2 เส้นทาง คือ ทางเรือตามลำน้ำปาย ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร เรือวิ่งได้ทุกฤดู และทางถนนเป็นทางลาดยางเว้นช่วงดินลูกรัง รถยนต์สัญจรไปมาได้

4) **จุดผ่อนปรนบ้านเสาหิน** ตำบลเสาหิน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2548 ห่างจากอำเภอแม่สะเรียง ประมาณ 91 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 8-10 ชั่วโมง ติดกับ อำเภอแม่แจ๊ะ อำเภอลอยก่อ รัฐคะยา ลักษณะเส้นทางเป็นดินลูกรัง ช่องทางกว้าง 3 เมตร รถยนต์บรรทุกขับเคลื่อนสี่ล้อแล่นผ่านไปมาได้

5) **จุดผ่อนปรนบ้านแม่สามแลบ** ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2549 ห่างจากอำเภอแม่สะเรียง ประมาณ 49 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที - 2 ชั่วโมง ติดกับแม่น้ำสาละวิน ฝั่งตรงข้าม อำเภอผาปูน จังหวัดผาอัน รัฐกะเหรี่ยง ลักษณะเส้นทางเป็นทางลาดยางแต่พื้นผิวเสียหาย รถวิ่งผ่านไปมาได้

8.6.2 ภาวะการค้า

ภาวะการชายแดนไทย – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2554 (ม.ค. - ก.ย.) มีมูลค่าการค้ารวม 256.81 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน 69.63 ล้านบาท หรือร้อยละ 21.33 (ม.ค.-ก.ย. 2553 มูลค่า 326.44 ล้านบาท) โดยแยกเป็น

การส่งออก มีมูลค่าทั้งสิ้น 218.90 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน 109.05 หรือร้อยละ 99.27 (ม.ค.-ก.ย. 2553 มูลค่า 109.85 ล้านบาท) สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สุราต่างประเทศ, เบียร์, สินค้าอุปโภค-บริโภค, รองเท้าแตะฟองน้ำ, เครื่องขุดและเครื่องตัดย้ายพร้อมอุปกรณ์ครบชุด, รถยนต์เก่าใช้แล้ว, น้ำอัดลม, ข้าวขาวชัยนาท35%, ผ้าขนหนู และน้ำมันเชื้อเพลิง ตามลำดับ

การนำเข้า มีมูลค่าทั้งสิ้น 37.90 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน 178.69 ล้านบาท หรือร้อยละ 82.50 (ม.ค.-ก.ย. 2553 มูลค่า 216.59 ล้านบาท) สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ โค-กระบือมีชีวิต, สินแร่ดีบุก, พริกแห้ง, สินแร่พลวง, สินค้าอุปโภคบริโภค(เบ็ดเตล็ด), เมล็ดงาขาว, เศษเหล็ก, วงล้อเกวียน, รถจักรยานเก่าใช้แล้ว และน้ำมันงา ตามลำดับ

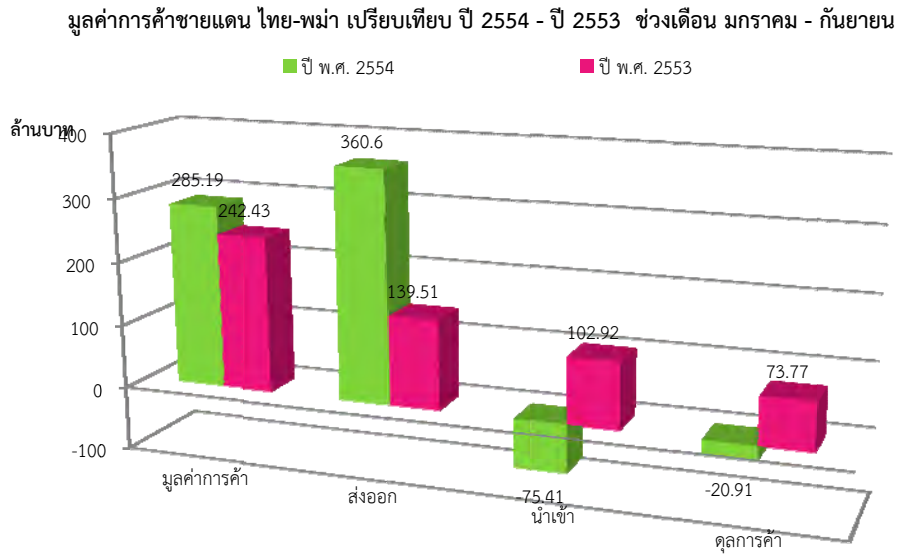
ดุลการค้า ปี 2554 (ม.ค.-ก.ย.) ไทยมียอดดุลการค้ากับสหภาพพม่า ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกินดุล 181 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน 287.73 หรือร้อยละ 269.58 (ม.ค.-ก.ย. 2553 ขาดดุล 106.73 ล้านบาท)

สินค้าถ่ายลำ รวมทั้งสิ้น 3,494 ตัน มูลค่า 161.25 ล้านบาท ได้แก่ น้ำมันปาล์ม, รถยนต์เก่าใช้แล้ว, เสื้อผ้าเก่าใช้แล้ว, รถจักรยานเก่าใช้แล้ว และยางนอกและอะไหล่รถยนต์เก่าใช้แล้ว ตามลำดับ

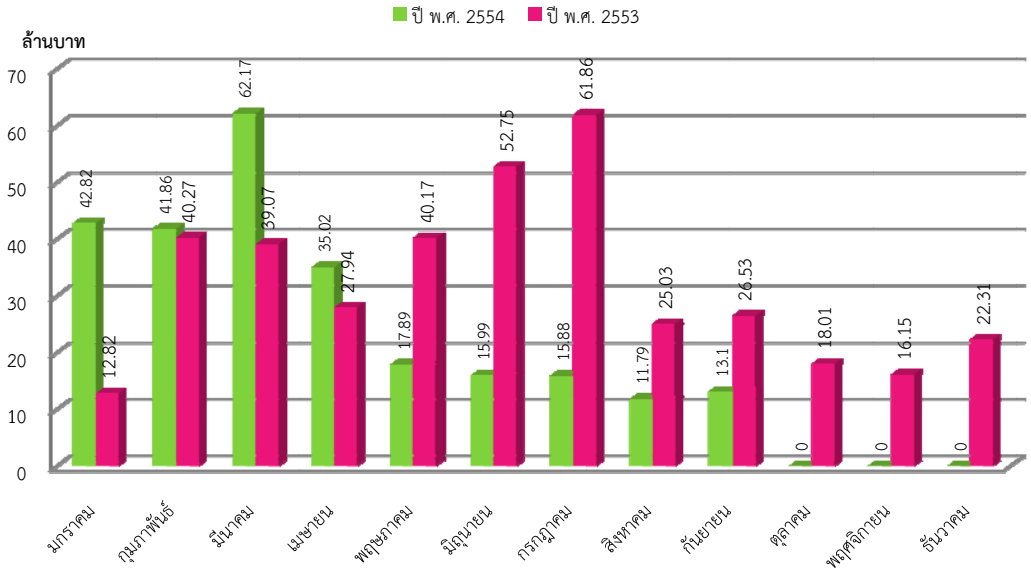
ตาราง 33 มูลค่าการค้าชายแดน ปี พ.ศ. 2554 (ม.ค.-ก.ย.) เทียบกับปี พ.ศ. 2553

หน่วย : ล้านบาท

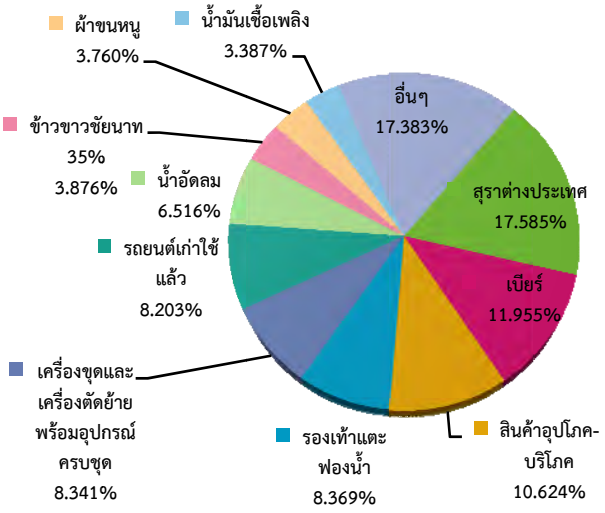
เดือน	มูลค่าการค้า		ส่งออก		นำเข้า		ดุลการค้า	
	2554	2553	2554	2553	2554	2553	2554	2553
มกราคม	42.82	12.82	39.42	11.58	3.39	1.24	36.03	10.34
กุมภาพันธ์	41.86	40.27	31.27	14.32	10.59	25.94	20.68	- 11.62
มีนาคม	62.17	39.07	53.81	11.72	8.36	27.34	45.45	- 15.62
เมษายน	35.02	27.94	30.06	14.75	4.96	13.19	25.10	1.56
พฤษภาคม	17.89	40.17	13.96	9.42	3.93	30.75	10.03	- 21.33
มิถุนายน	15.99	52.75	14.86	12.96	1.14	39.79	13.72	- 26.83
กรกฎาคม	15.88	61.86	14.52	7.43	1.36	54.44	13.16	- 47.01
สิงหาคม	11.79	25.03	10.52	17.46	1.27	7.57	9.25	9.90
กันยายน	13.10	26.53	10.19	10.20	2.90	16.33	7.29	- 6.12
ตุลาคม	-	18.01	-	16.39	-	1.62	-	14.76
พฤศจิกายน	-	16.15	-	13.27	-	2.88	-	10.38
ธันวาคม	-	22.31	-	20.46	-	1.86	-	18.60
รวม	256.81	382.91	218.90	159.96	37.90	222.95	181.00	- 62.98

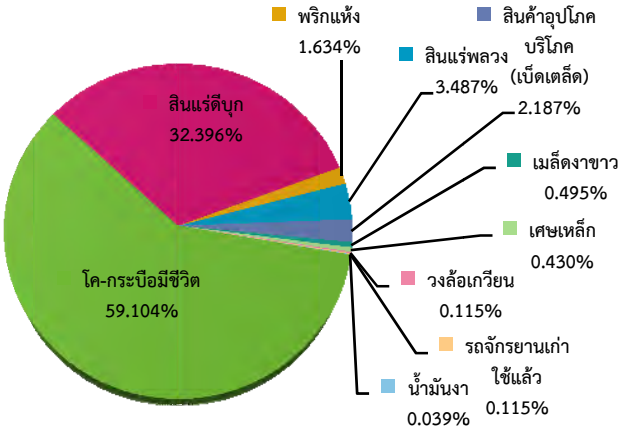
มูลค่าการค้ารวม ชายแดนไทย-พม่า ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน เปรียบเทียบ ปี 2554 กับ ปี 2553

สัดส่วนหมวดสินค้าส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2554

สัดส่วนหมวดสินค้านำเข้าที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2554

แหล่งข้อมูล / รูป:

1) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, วันที่ 10 ตุลาคม 2554
2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, วันที่ 7 กันยายน 2554 และ 27 ธันวาคม 2554
3) สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน, วันที่ 31 ธันวาคม 2553
4) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
4) “ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2552”, คณะกรรมการจัดทำผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงานคลังจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554
5) “รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2554 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, สำนักงานสถิติจังหวัดแม่อ่องสอน, 2554
6) “รายงานภาพรวมการค้าชายแดน ปีงบประมาณ 2554”, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2554

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554